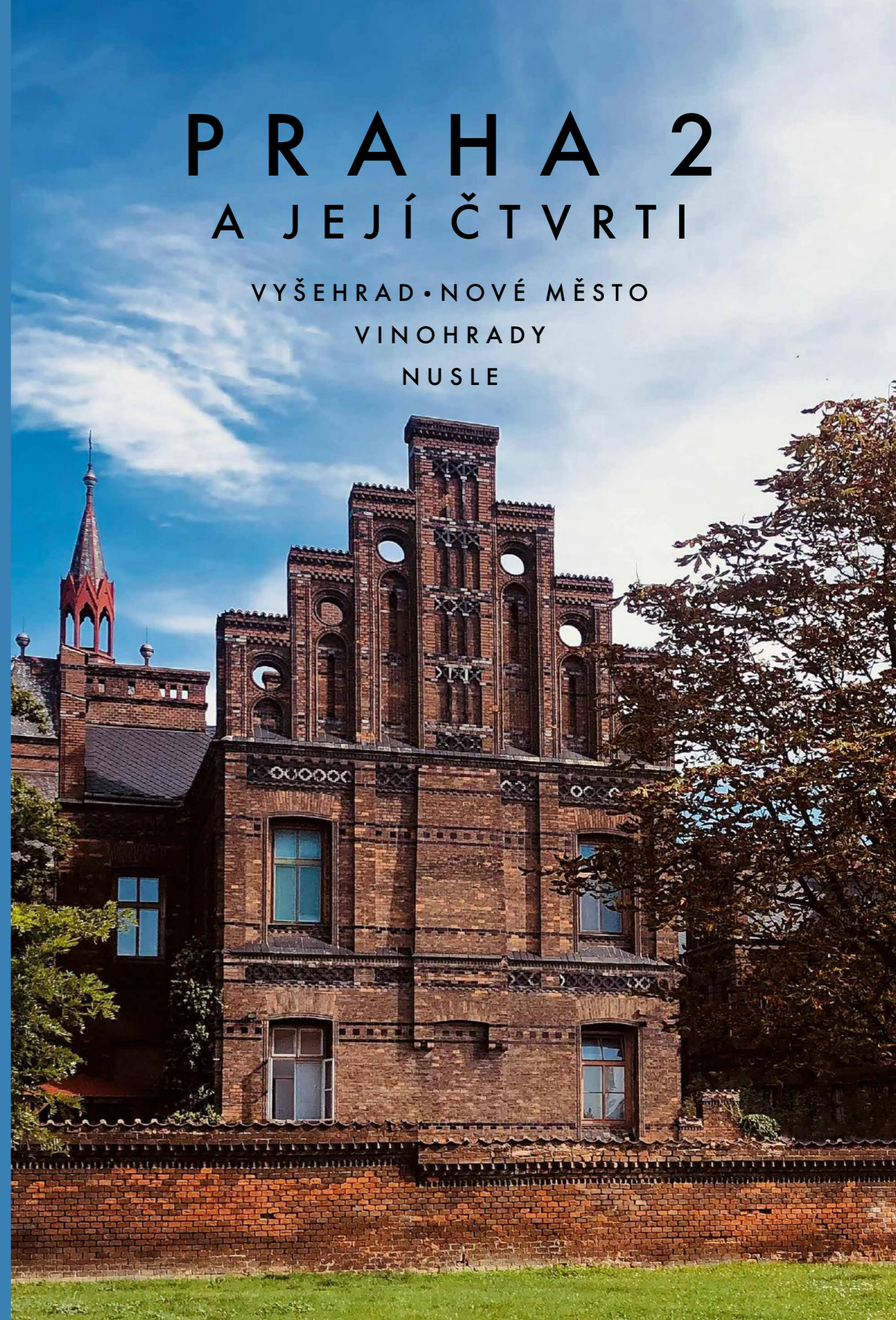

P R A H A 2 A J E J Í Č T V R T I

P R A H A 2 A J E J Í Č T V R T I

VYŠEHRAD • NOVÉ MĚSTO
VINOHRADY
NUSLE

 MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 2

P R A H A 2
a její čtvrti

VYŠEHRAD • NOVÉ MĚSTO
VINOHRADY
NUSLE

P R A H A 2

a její čtvrti

VYŠEHRAD • NOVÉ MĚSTO
VINOHRADY
NUSLE

**MĚSTSKÁ ČÁST
PRAHA 2**

Vážení a milí čtenáři,

mám velkou radost, že můžete v rukou držet jedinečnou publikaci, která vám představí architektonické krásy naší městské části. Praha 2 totiž zahrnuje jedny z nejpůvabnějších míst našeho hlavního města.

Za pomyslné centrum naší Dvojky je mnohými považováno náměstí Míru na Vinohradech, jemuž dominuje kostel sv. Ludmily, který je největší sakrální stavbou na světě zasvěcený této světici. Na náměstí Míru stojí i škola, divadlo, budova Národního domu, kterou doslova procházely moderní dějiny naší vlasti, a také budova radnice. Ta je nazývána vinohradskou, jenže Praha 2 nejsou jen (Královské) Vinohrady.

Součástí našeho obvodu je Nové Město s jeho kostely, založenými Otcem vlasti Karlem IV. – ne nadarmo je největší pražské náměstí a jedno z největších v celé Evropě pojmenováno právě po něm. Máme tu Nusle se svým specifickým geniem loci a unikátním přemostěním tak, aby Nuselské údolí nebylo porušeno. A samozřejmě starobylý Vyšehrad, dávné sídlo českých panovníků, který jako jediná čtvrť patří celý pod Prahu 2.

Všechny čtyři čtvrti, respektive to, co z nich spadá pod naši městskou část, tato kniha představuje. Jednotlivé kapitoly knihy uvozují renomovaní architekti, fotky ukazují, jak se naše Dvojka modernizuje a rozvíjí, aniž by přitom opomíjela své historické kořeny.

Speciální oddíl je věnován parkům, protože Praha 2 patří k nejzelenějším městským částem v rámci hlavního města. Vzhledem k tomu, že se nachází v centru metropole, jedná se o opravdový unikát.

Víme, že máme být na co hrdi. Jako starostka Prahy 2 spolu s radními města budeme vždy usilovat o to, aby toto dědictví bylo nejen zachováno a náležitě o něj pečováno, ale aby se naše městská část nadále rozvíjela a následné generace na ni mohly být náležitě hrdé.

Přeji Vám, abyste si – třeba u sklenky vína z vinic Grébovky či Vyšehradu, anebo u šálku kávy v některé z mnoha zdejších kaváren – touto výpravnou knihou se zájmem listovali. A ještě více vám přeji, aby se vám v Praze 2 dobře žilo.

Vaše starostka

Alexandra Udženija

KAPITOLY

Urbanisticko-historický exkurz

Vyšehrad

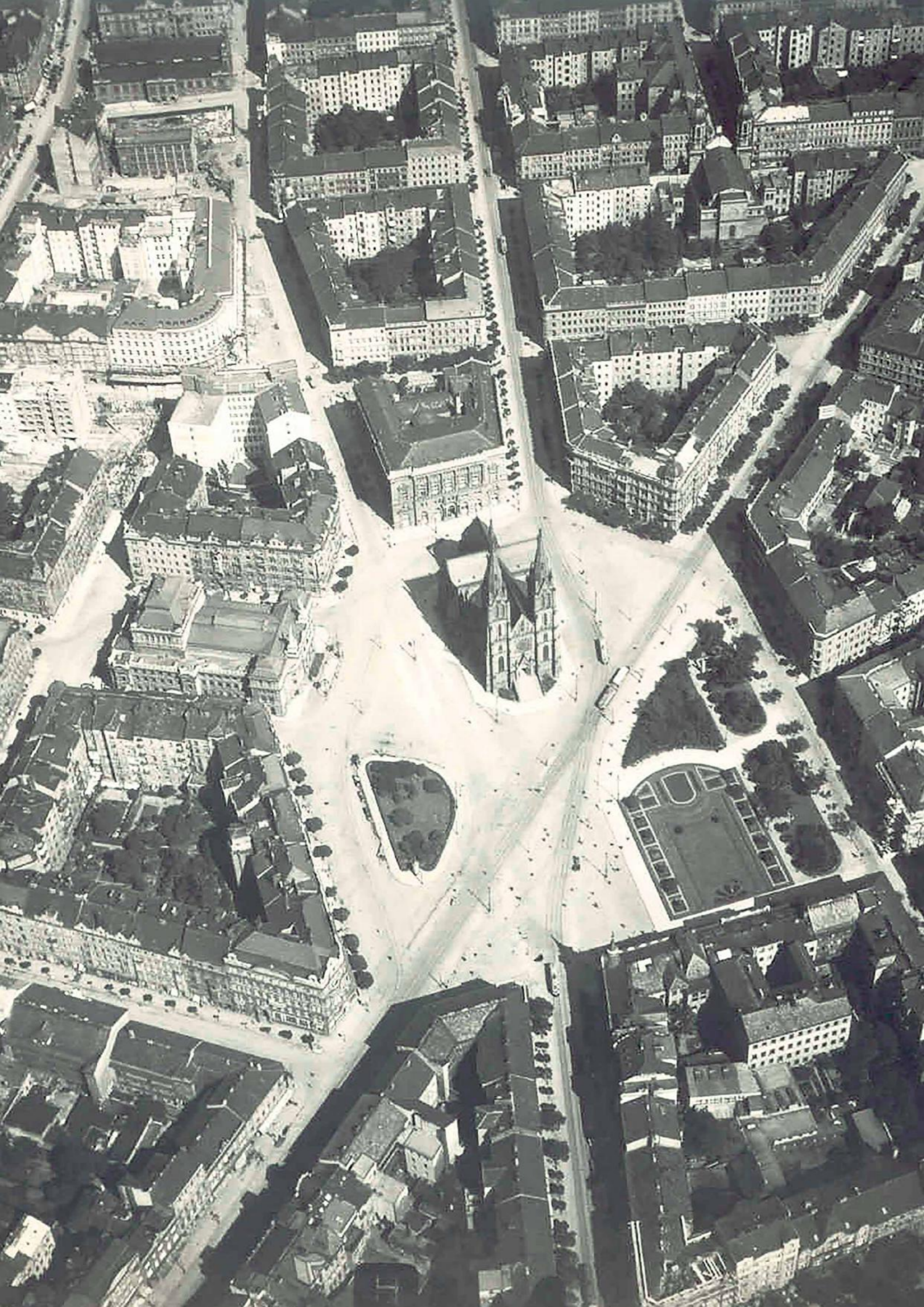
Nové Město

Vinohrady

Nusle

Parky a zahrady Prahy 2

Obsah

URBANISTICKO
HISTORICKÝ
EXKURZ

Dějiny hlavního města Prahy se vinou přes tisíc let, historie městské části Praha 2 coby správního útvaru je obhlédnutelná optikou necelého jednoho století, ale její území zažilo za několik set milionů let hodně tvárných změn. Ty ostatně dodnes určují kulisy i okolnosti běhu našich všedních dnů. Fantazijní představy o podobě dávno zaniklých měst mají svou inverzní podobu v nástinu podoby míst před jejich faktickým vznikem. Geologický reliéf Prahy dává tušit, že mocné proměny hmot jednotlivých věky utvářených hornin zakotvily tvárnost lokací až po naše časy. Tak vnímáme terasovité plošiny typu Letné či Pankráce jakož i hluboká údolí Hlubočep či Nuslí. Stopy pravěkých osídlení známe z mnoha míst městské části Praha 2, z nejstarších kupříkladu osady u dnešních ulic Na Zderaze nebo Na Slupi.

Termín *inter urbes* známe z Kosmovy kroniky a značí plochy mezi dvěma hradišti, hradem na Opyši a Vyšehradem. Zde se postupně růstem zmnožovaly osídlené enklávy, stavení i okrsky ve větší celky typu malých obcí a měst. Pradávné stezky a cesty se z vyšlapaných měnily na vježděné, vytyčené, zpevněné a postupně i různě v pramenech nazývané. Tak zůstává po staletí stejný směr na Sázavský klášter či Kutnou Horu dnešními ulicemi Vinohradskou a Francouzskou. Zde se doslova historie promítá do současnosti.

Nové Město pražské založené roku 1348 římským a českým králem Karlem IV. bylo vytyčeno natolik velkoryse, že dodnes dimenzí svých hlavních i vedlejších ulic v podstatě vyhoví dnešním nárokům, nemluvě o charakteru dávných trhů, dnes náměstí – Koňský trh tedy Václavské náměstí, Dobyččí trh tedy dnešní Karlovo náměstí a další.

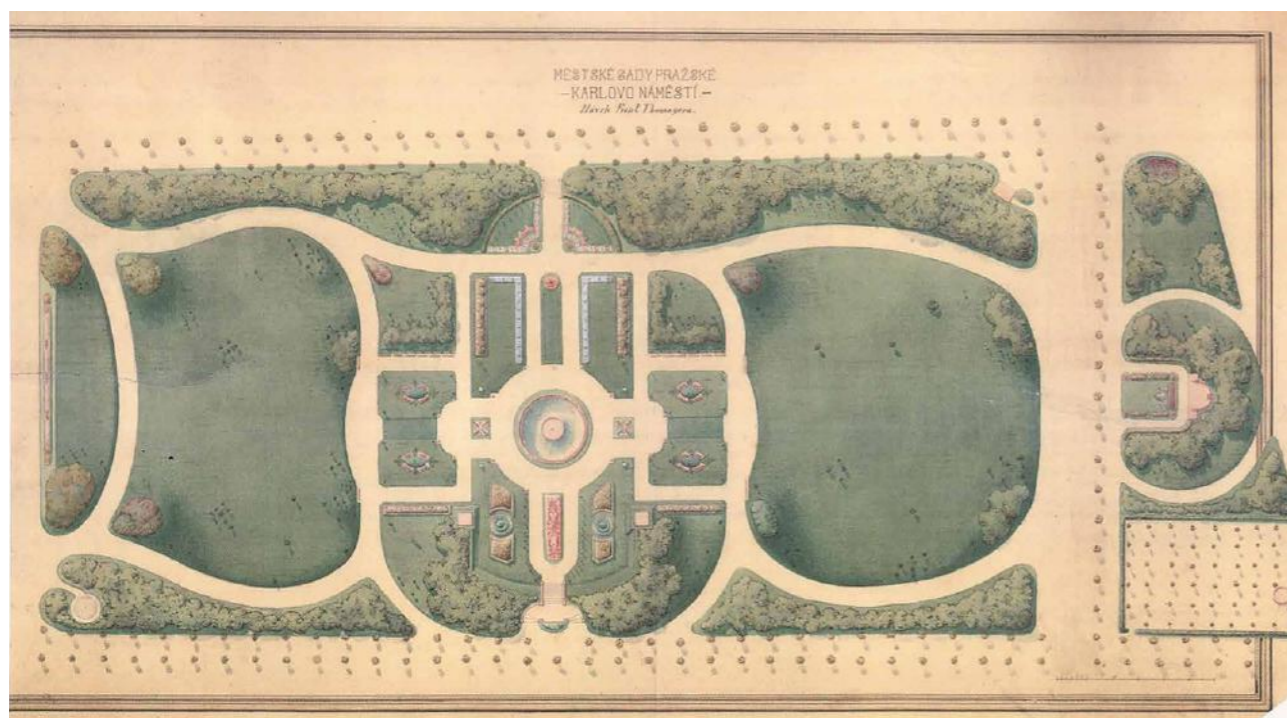
V roce 1790 zbořené gotické kaple Božího těla na půdorysu osmicípé hvězdy, kterou nechal postavit Karel IV. na místě původní dřevěné věže, byla skutečnou ozdobou Nového Města. Od roku 1354 se v ní každý rok na první pátek po Velikonocích vystavovaly svaté ostatky (Longinovo kopí, hřeby a trny z Kristovy koruny, houba, úlomky z kříže, části Kristových rouch) a kaple se tak stávala cílem poutníků, kteří zaplnili celé náměstí. Sloužila rovněž jako hřbitov. Sláva karlovskej doby počala hasnout s nástupem jeho syna Václava IV., který pobýval raději než v Praze na Novém hrádku u Kunratic. Další hektické doby přinesly sváry v podobě otevřených válečných událostí, ale též morové rány, nejistotu a zmar. Významným datem byl 27. říjen 1504, kdy dosáhlo Nové Město privilegiem Vladislava II. politického zrovnoprávnění se Starým Městem.

Nadále však probíhaly pŕtky mezi vlivem krále, šlechty a měst. Po vymřeni Jagellonců roku 1526 a nástupu Habsburků na český trůn se však královská moc zásadně upevnila a pnutí mezi stavy zesílilo. Lepších časů se Praha dočkala v letech 1585–1612, kdy se stala sídelním městem císaře Rudolfa II. Tehdy se sem sjížděla skutečná elita ze všech disciplín, mnoho vědců, umělců a diplomatů se tu usadilo a celkově se město kultivovalo co do staveb, interiérů i obecného bohatství. Tehdy se opět rozhojnily vinné aktivity, provozy lisů, zakládání usedlostí již barokního typu.

V pobělohorské době se stala pražská města vyhledávaným místem pro šlechtu, která zde stavěla přepychové barokní paláce se zahradami, významně se začala uplatňovat katolická církev a jezuité. Barokní architektura vetkla Praze nezaměnitelnou proměnlivost, nekonečnou řadu variet, uhrančivou i rozmarnou notu, jak vidíme příkladně a v kontrastu na průčelí kostela sv. Ignáce na Karlově náměstí a nobilese nedalekého letohrádku hraběte Michny, tzv. vily Amerika. Vedle staveb rozkvétaly zahrady a zeleň obecně byla něčím, co doslova předurčilo i vyrýsovalo podobu pláně nad novoměstskými hradbami.

Za tereziánských a josefinských dob se území říkávalo Sahara, neboť v této ladem ležící partii nejednou ležela vojska. S příchodem osvícenství a zednářského jansenismu přicházely osobnosti typu barona Wimmera či hraběte Canala z Malabaily. Wimmer vytyčil rozsáhlé aleje s květinným parterem například v místě dnešních vinohradských ulic Bělehradská, Belgická, hrabě Canal zase kultivoval rozsáhlou oblast mezi dnešním Hlavním nádražím a náměstím Jiřího z Poděbrad. Zahradu lidově zvanou Kanálka dnes připomíná jen název ulice U Kanálky mezi Vinohradskou a Polskou, kromě jejího torza v podobě Riegrových sadů.

^ Podoba Dobyččího trhu z troku 1720 s ještě stojící gotickou kaplí Božího těla < Dobyččí trh na Sadelerově prospektu Prahy z roku 1606

Již na sklonku 18. století se začalo rodit budoucí průmyslové velkoměsto. Rozličná nařízení začala určovat novoty jako první číslování domů, nový požární řád, prosazování zděných komínů a cihlových střešních krytin. Po obvodu hradeb vznikaly cihelny, vápenky i kartounky coby předchůdci kovolijeckých závodů typu Ringhoferky. Zároveň ovšem přicházely kultivační projekty jako rozhodnutí o zřízení městského parku o rozloze 4,7 hektaru na Karlově náměstí, který byl realizován v letech 1846–1863. Následné bourání hradeb uvolnilo stavební podnikání a Praha se nadechla obrazně řečeno ze středověku do novověku. Až na výtoňskou celnici zmizelo Podskalí, byla nivelizována vltavská nábřeží, proražen tunel ve Vyšehradské skále a ovšem obří tunely k nádraží císaře Františka Josefa. Cesty moderní doby byly vytyčeny.

Jedna z vůbec největších urbanizací v českých zemích byla postupná organizovaná zástavba Královských Vinohrad. Guberniálním nařízením ze 13. června 1849 byly spojeny viniční a hospodářské usedlosti za Slepou, Žitnou, Koňskou, Horskou a Poříční branou v jednu obec s názvem Vinohrady. Osídlení bylo tehdy velmi řídké – 69 usedlostí a 169 obyvatel. Roku 1875 došlo k rozdělení na Vinohrady a Žižkov, o čtyři léta později byla obec Vinohrady povýšena na město. Projevem výrazného civilizačního pokroku bylo zavedení tramvajové dopravy, která právě Vinohrady obsluhovala nejdříve. V místech někdejších obřích zahrad jako byly Kanálka, Eichmanka, Seidlovka se vystavěly během několika málo dekád typické vinohradské bloky s dodnes provozně i esteticky funkčními bytovými domy. Lokalita se stala velmi oblíbenou pro umělce, z nichž můžeme jmenovat například spisovatele Karla Václava Raise, který si postavil dům v Čermákově ulici kousek od Grébovky nebo sochaře Jana Štursu, jenž bydlel v nárožním domě s kavárnou Hlavovka. Z dalších osobností můžeme jmenovat například malíře Luďka Marolda, který bydlel v novobarokní novostavbě Zvonařky a světoznámého fyzika Alberta Einsteina působícího krátce na Karlově.

Roku 1862 byla v Praze založena Tělocvičná jednota Pražská, později zvaná Sokol Pražský. Její dodnes funkční budova od architekta Vojtěcha Ignáce Ullmanna stojí v Žitné ulici a má mimořádnou kulturně historickou hodnotu, neboť jsou zde dochovány původní historické interiéry a připomínky prvního starosty Jindřicha Fügnera a prvního náčelníka Miroslava Tyrše.

Meziválečná urbanizace přinesla zacelení zbývajících proluk a je vskutku záslužné, že se podařilo uhájit plochy zeleně, která dnes podobu celé městské části Praha 2 dosti podstatně spoluutváří.

Poválečná doba přinesla zvýšenou dopravní zátěž, ale na druhou stranu i potřebnou dostupnost v podobě podzemní dráhy. Jediným inženýrským dílem je samozřejmě nejen metro samé, ale výrazový artefakt Nuselského mostu. Nezbývá než doufat, že jakékoli hrůzy v podobě leteckého bombardování roku 1945, záplav či požárů jsou minulostí a městská část Praha 2 bude i nadále všestranně prosperovat.

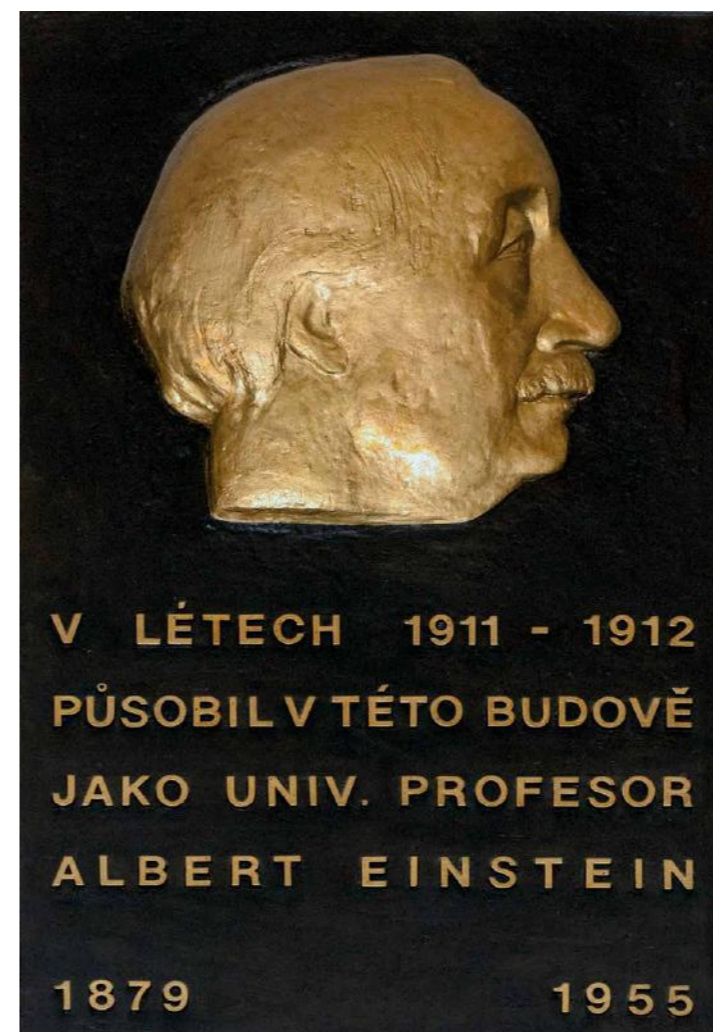
^ Návrh parkové úpravy Karlova náměstí od architekta Františka Thomayera

> Pamětní deska Alberta Einsteina v ulici Viničná č. p. 1594/7

>> Pamětní deska Luďka Marolda na hotelu Le Palais

> Pamětní deska spisovatele Karla Václava Raise na jeho domě v Čermákově 3 na Vinohradech

>> Busta sochaře Jana Štursy na nárožním domě Italská 2

REKONSTRUKCE VÍNOHRADSKÉ RADNICE Č.P.600. + BÝVALÉ FARY
 ČP 566 A ŠKOLY ČP 601.

V PRAZE V DUBNU 1928

STAV. ÚŘAD II. MĚSTA PRAHY-ODBOR O.
 HŘ. 2003/24. 21.
 K. L. 27. 1928

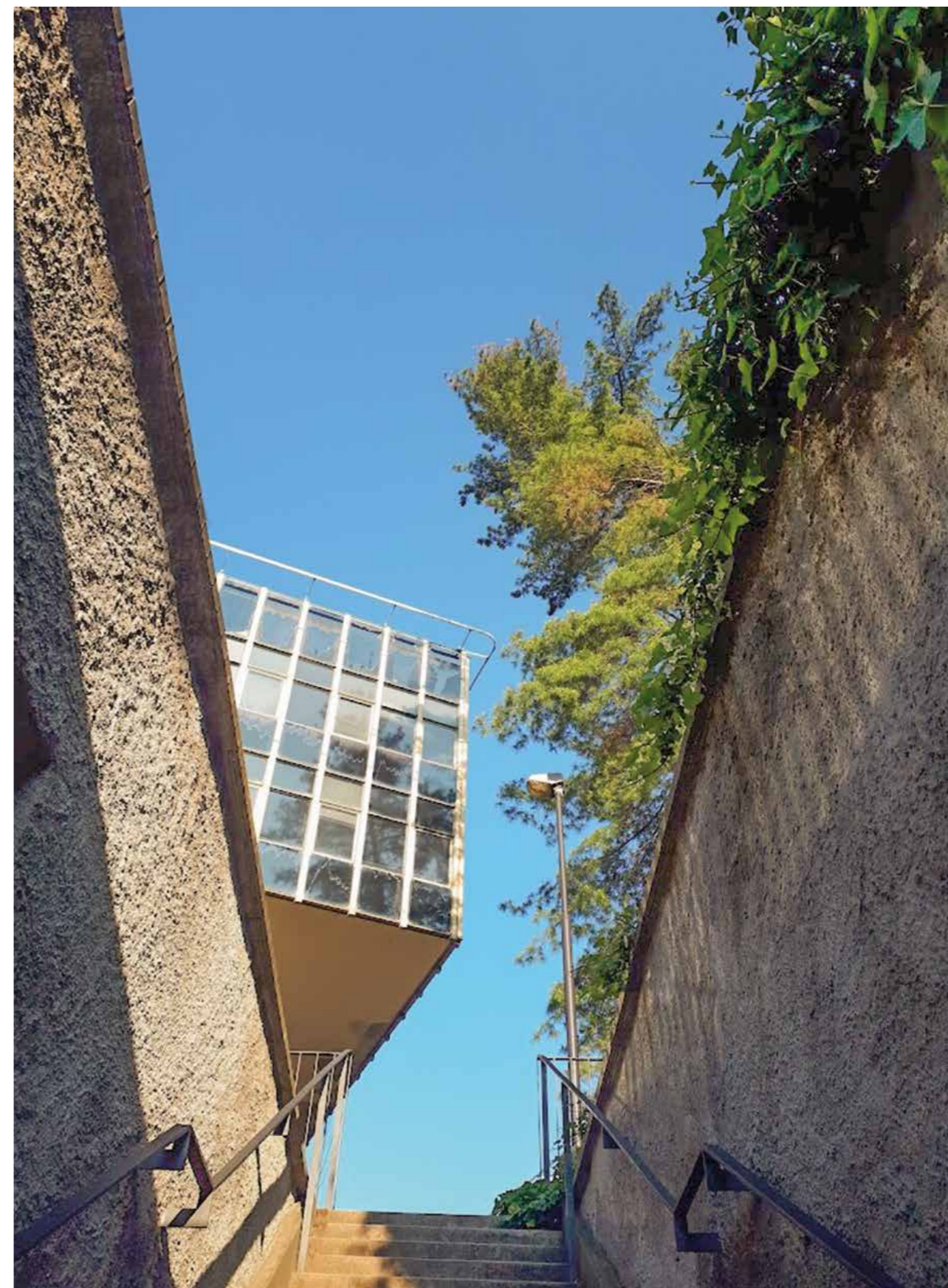

The district of Prague 2 is a municipality of territorially subdivided statutory city of Prague managed by an elected municipal board, the council and the district office. The territory of the district of Prague 2 includes the district of Vyšehrad and parts of the districts of New Town, Vinohrady and Nusle. It is de facto a district as codified in 1960.

The history of this relatively small locality spans the period from prehistoric times to the present day. Traces of geological transformations, prehistoric settlements and early medieval remains are mostly concealed by significant urban developments of the High Middle Ages and the modern period. Connecting history and the present is Vyšehrad with its citadel. The era of the Holy Roman Emperor Charles IV determined the appearance of the New Town. The transformation of society during the 19th century industrialisation defined today's vineyards and the Nusle valley.

The general development of the district of Prague 2 continues. The build-up area of the city is being technically improved, its overall appearance refined, the urban greenery complementing the otherwise dense development. The ratio between residential and public buildings has been carefully balanced on a long-term basis.

^ Stylově čistá dvorana Vinohradské radnice na archivní fotografii
 < Návrh a realizace rekonstrukce Vinohradské radnice z konce 20. let 20. století

^ Institut plánování rozvoje města v budovách od Karla Pragera za Emauzy
< Dobová žánrová pohlednice s Vínohradskou radnicí
< Dobová žánrová pohlednice s alegorií Sokolstva

VYŠEHRA D

*Vyšehrad má mnoho tváří,
které se vzájemně prolínají v jasně vymezeném
uzavřeném prostoru. Ve své minulosti byl knížecím a královským hradem,
sídlem prvního českého krále Vratislava. Byl také městem, které vzniklo
na jeho troskách po husitských válkách a zaniklo po válce třicetileté.
Byl barokní pevností, která nebyla nikdy dokončena a dvakrát byla obsazena
nepřáteli. Dodnes je sídlem jedné z nejstarších českých církevních institucí,
Královské kolegiální kapituly sv. Petra a Pavla. Vyšehrad však není pouze
památkou, je to živá součást Prahy 2, oblíbený městský park, duchovní místo,
ostrůvek přírody v moři velkoměsta. Je to také komunita lidí, kteří zde žijí.
Vyšehrad je památkou, parkem a vesnicí v jednom. V tom spočívá
jeho jedinečnost v českém i celoevropském kontextu.*

Ing. arch. Petr Kučera

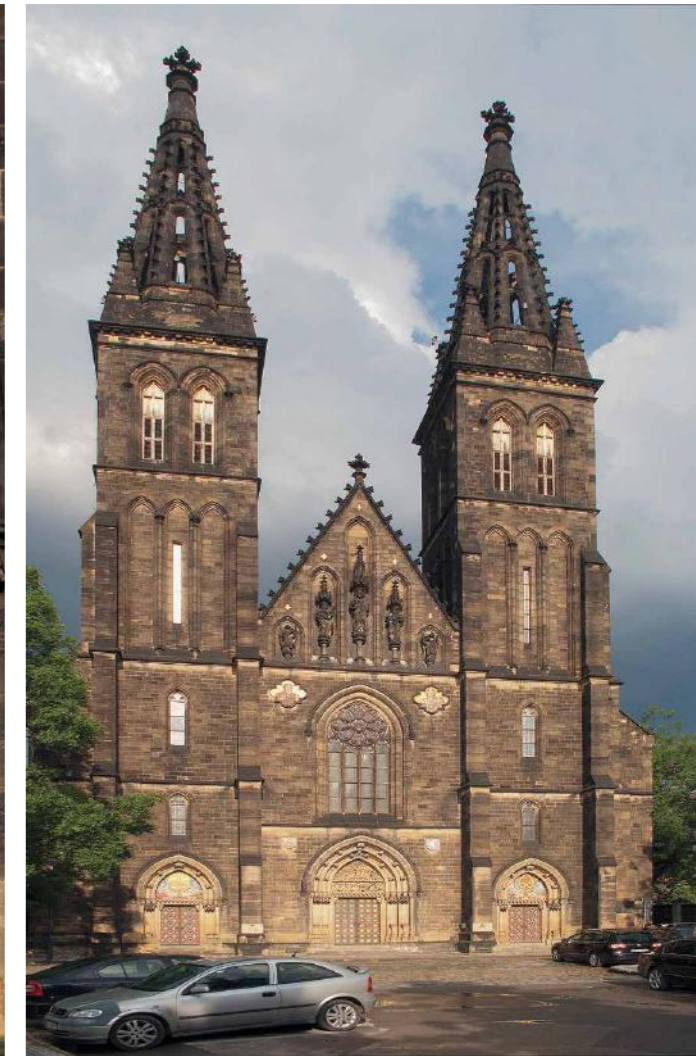
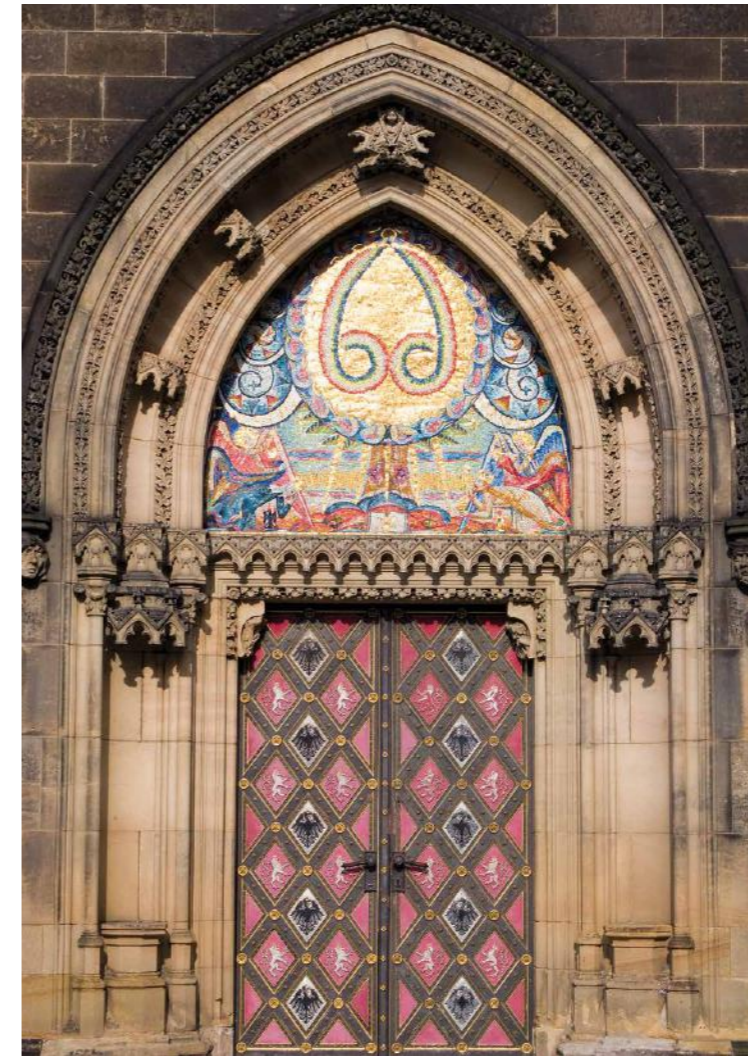

CITADELA Fascinující vyšehradská skála s okolním prastarým osídlením a specifickou urbanizací je opravdu jedinečnou lokalitou dokládající historický vývoj místa v celé jeho vrstevnatosti i nejednoznačnosti. Nedávné archeologické průzkumy odhalily nečekané souvislosti, ale zároveň si místo uchovává potřebnou dávku tajemství. Podél řeky Vltavy se zkrátka psaly oedávna dějiny a význam jednotlivých osad, hradišť, hradů a sídel se různil podle dobových preferencí. Vyšehrad opředený mýty je kulisou Libušiny věštby o slávě města velikého, jehož sláva hvězd se bude dotýkat, odtud prchal Horymír na Šemíkovi, zde bývaly turnaje, ale také sklady, stráže a bedny střelného prachu. Teprve nedávná novověká doba přišla s demilitarizací staré pevnosti, památkovou ochranou a místem piety. Silueta celého Vyšehradu je ikonická pro celý jižní pohledový akcent městského centra, představuje významovou protiváhu Hradu a váže Prahu jako město stále k pohanskému dávnověku a nejstarším dějinám ztopeným v prachu věků.

When reflecting on the history of Prague, the capital of the Czech Republic, one may think of an imaginary connecting line between Prague Castle and Vyšehrad, of the ancient settlements with characteristic silhouettes. To this day Vyšehrad embodies the age of myths and the strictest rules of heritage preservation apply to this historic site. At the same time, it is known to be a place where culture has always been very much alive.

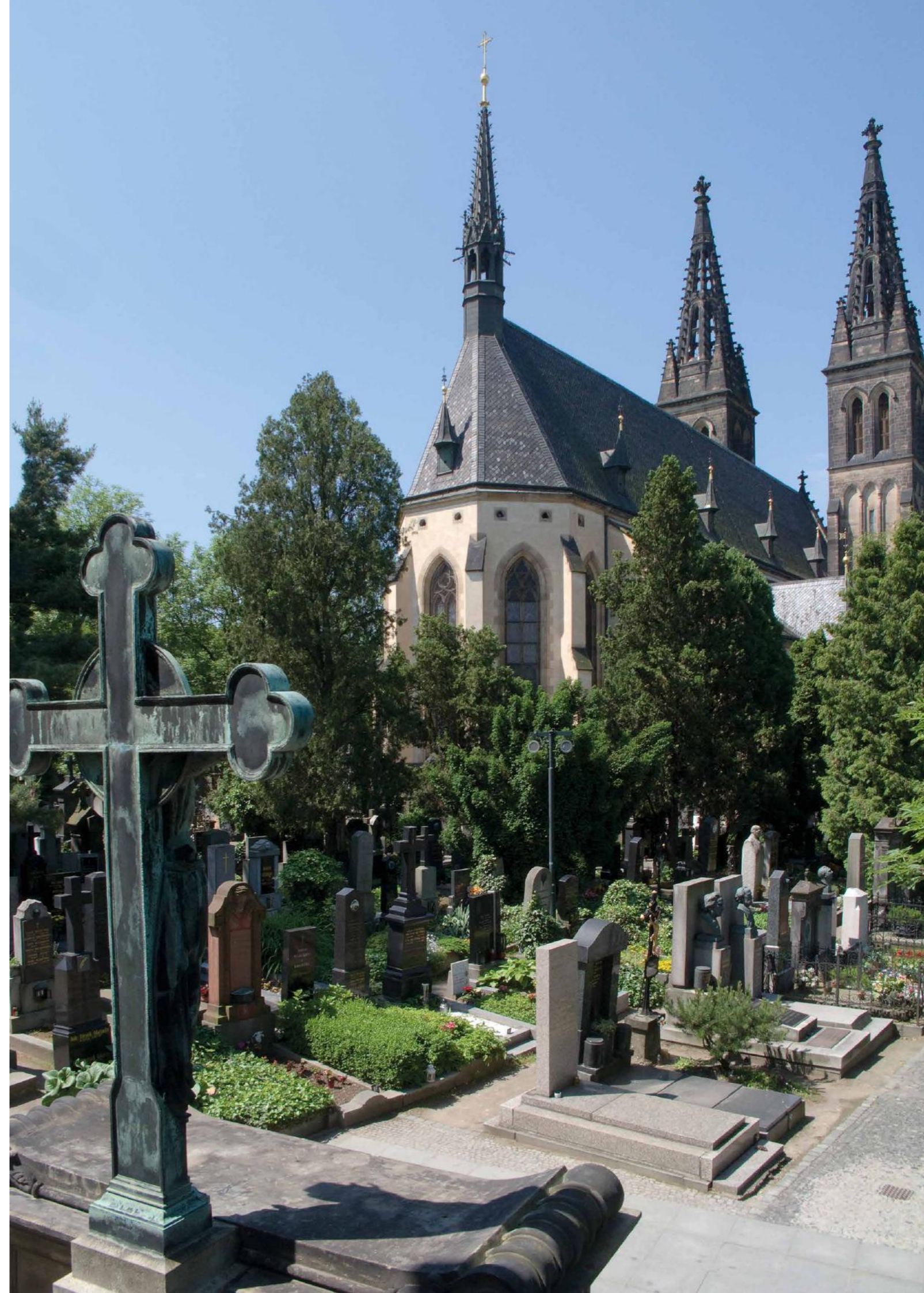
^ Leopoldova brána
> Kapitulní chrám sv. Petra a Pavla, pohled z ulice K Rotundě

KAPITULNÍ CHRÁM SV. PETRA A PAVLA Na místě barokního kostela a jeho předchůdců stojí při vyšehradské kapitule od sklonku 19. století novogotická trojlodní bazilika architekta Josefa Mockera s charakteristickým 58 metrů vysokým, štíhlým dvojvěžím od Františka Mikše dokončeným v letech 1902–1903. S proplétaným krajkovím v typickém pískovci završuje proporčně uměřenou stavbu s umnou pseudoslohovou a secesní interiérovou výzdobou vídeňského malíře Karla Jobsta, pražského profesora Františka Sequense a dalších. Od roku 2003 má kolegiátní kostel rozhodnutím papeže Jana Pavla II. titul bazilika minor.

The stone twin tower of the Vyšehrad Basilica of St. Peter and St. Paul defines the present-day appearance of the sanctuary that has changed shape numerous times during the thousand years of its existence. In 2003 the church was raised to the status of basilica minor by Pope John Paul II.

^ Vstupní portál kapitulního chrámu sv. Petra a Pavla
 ^ Kapitulní chrám sv. Petra a Pavla, pohled z ulice Štůlcova
 < Klenba s výzdobou kapitulního chrámu sv. Petra a Pavla

ROTUNDA SV. MARTINA Mezi nejvýznamnější a též nejstarší pražské stavby náleží rotundy. Řada se jich nedochovala, ale téměř desítky stojí buď zcela, v torzu nebo tvoří dnes už jen stavební základ jinak utvářenému sakrálnímu prostoru. Nejzachovalejší jsou rotunda sv. Kříže na Starém Městě pražském, sv. Longina na Novém Městě pražském a sv. Martina na Vyšehradě. Typově jde o drobné kruhové, případně mírně elipsoidní kostelíky vznikající nejvíce v rozmezí 10. až 12. století. Vyšehradská rotunda z doby kolem roku 1100, později barokně upravená, vytváří půvabný akcent při vstupu do areálu od jihovýchodu.

The magnificent Rotunda of St. Martin is a remarkable example of a structure dating from the old Romanesque period of Prague's architectural development. Only three of such buildings have survived in their entirety on the territory of the city.

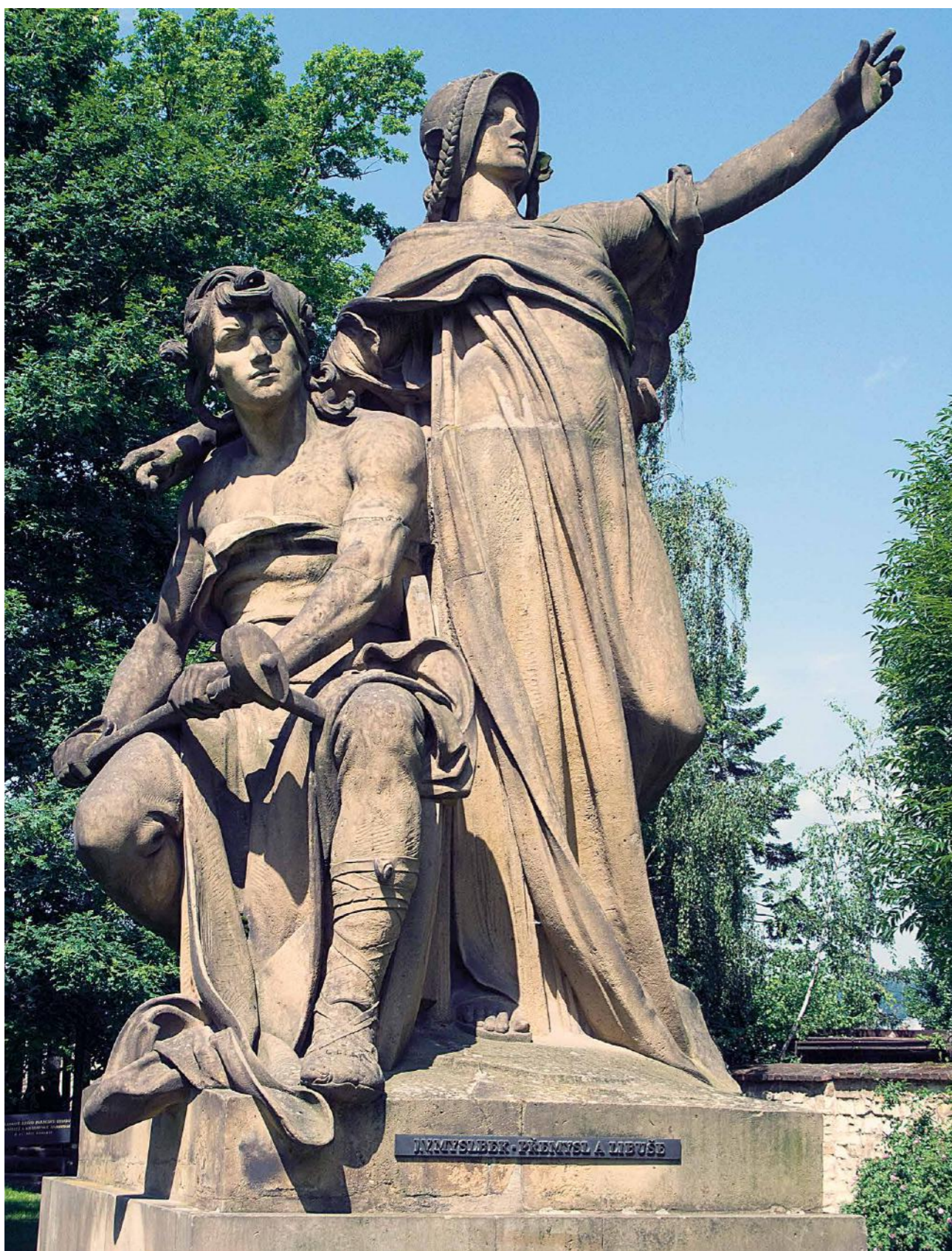
HŘBITOV Není u nás myslitelnější mety spočinutí ostatků než být pohřben na pražském vyšehradském hřbitově. Majestátní architektura Slavína s nápisem *Ač zemřeli, ještě mluví* udává místu tóninu, k níž se vážou místa další – arkáda i jednotlivé hroby a náhrobky. Uchvacují vznešeností, tajemstvím, odvahou i prostotou. Národní pohřebiště bylo založeno na místě staršího hřbitova z poloviny 17. století roku 1869 Václavem Štulcem a Františkem Ladislavem Riegrem. Od roku 1875 ho postupně stavěli architekti Antonín Barvítius, Antonín Wiehl a Josef Sakař, přičemž se skví plejádou jmen jako Mácha, Němcová, Neruda, Smetana, Dvořák, Čapek, Sucharda. Zamyká ústa k tiché procházce a mlčení. Vane tu dech dějin a sestup z Parnasu dolů v ruch města bývá naplněn povznášející katarzí, že naplněné životy jiných nesou i životy naše.

Vyšehrad Cemetery could be described as a national burial ground. A final resting place intended for persons of prominence and distinction, a structure known as Slavín, had been erected there in the late 19th century.

^ Rotunda sv. Martina; Slavín
> Hřbitov od východu

^ Slavín, náhrobek Vlasty Buriana od Tomáše Vejdovského
 < Slavín od architekta Josefa Fanty

^ Vyšehradský park, sousoší Přemysl a Libuše od J. V. Myslbeka z roku 1890
> Vyšehradské kasematy s depozitářem soch z Karlova mostu

CHOCHOLOVY DOMY Fenomén českého architektonického kubismu je dnes již světoznámý, proběhly desítky výstav i přednášek v Evropě a zámoří, stavby jsou vesměs precizně obnoveny. Nebylo tomu tak vždy, jak dokládají starší ještě černobílé fotografie z šedesátých či sedmdesátých let. Unikáty stavěné často ještě před první světovou válkou potřebovaly po víc jak půlstoletí již odbornou údržbu, ale ta většinou prodlévala za archivním studiem a teoretickým zhodnocením. Od zápisu Prahy na seznam Světového dědictví Unesco se začal klást větší důraz na skutečně restaurátorskou obnovu nejvýznamnějších památek kubismu, a tak může dnes veřejnost obdivovat tyto působivé stavby v pomyslné slohové celistvosti.

Nowhere in the world did Cubism influence architecture as it did in Bohemia. Prague 2 prides itself on several excellent examples of this short-lived style. These buildings are generally carefully restored and occasionally made accessible to the public.

TROJDŮM Na Rašínově nábřeží pod čísly 6 až 10 nacházíme obytný trojdům, který zevně zaujme kubistickým tvaroslovím, avšak uvnitř vyniká až barokními efekty. Byl postaven v letech 1912 až 1913 a stavebníky byli tehdejší významní pražští exponenti stavebního podnikání a práva František Hodek, bratři Bayerové a Antonín Belada. Chochol ctil starou Prahu a navrhl podélnou a na tu dobu nízkou stavbu s vědomím, že dominantní je tu skála a slavný Vyšehrad. Oproti tradičnímu interiéru ovšem v exteriéru vyjádřil dobové vzplanutí pro hru geometrie, která dodnes uchvacuje svou výmluvností. V domě kdysi žila slavná herečka Marie Rosůlková.

Josef Chochol was one of the three outstanding Czech Cubist architects and a preserver of the monuments of old Prague. In order to maintain the dominance of the citadel, he decided to construct this new building as a low elongated structure reminiscent of the old Baroque villas.

KOVAŘOVICOVA VILA Běloskvoucí skvost na břehu Vltavy vznikl v letech 1912–1913 v tehdy novátorském kubistickém slohu a nese jméno po staviteli Bedřichu Kovařovicovi (1857–1940). Tento Zítkův žák a mimochodem inspektor stavebních podniků obce pražské zadal stavbu mladému architektu Josefu Chocholovi, který patřil k jeho průkopníkům a nejhodnotnějšími zastáncům i realizátorům. Třípodlažní vila s civilnějším průčelím do Libušiny ulice a rozvinutější fasádou do Rašínova nábřeží je zasazena do komponované zahrady se stylovým oplocením. Po vzorovém restaurování bývá vícekrát do roka přístupná veřejnosti.

The unique villa of varied morphology sits perfectly within its surroundings. Cubist forms appear on the exterior with fencing as well as in the interiors.

*^ Trojdům na Rašínově nábřeží, pohled od Vltavy
< Trojdům na Rašínově nábřeží, architektonické detaily*

^ Kovařovicova vila, pohled od Výtoně; architektonické detaily
< Kovařovicova vila, pohled od Výtoně

NEKLANOVA 30 V zajímavé urbanistické pozici je vystavěný obytný činžovní dům zvaný Hodkův. František Hodek patřil k trvalejším podporovatelům architekta Chochola, a tak mohl vzniknout v letech 1913 až 1914 i tento unikátní dům podle jeho návrhu. Na spojnici ulic Neklanovy a Přemyslovy svírá ostrý úhel a navíc stojí ve svahu, což opticky posiluje jeho architektonickou tvářnost založenou na hře kubisticky rozehraných ploch a plošek v monochromním bělošedém odstínu. Každý detail spoluutváří slohový celek – okna, dveře, kování, oplechování. Výrazným a vlastně určujícím tvaroslovným motivem je nárožní sloup svírající balkony. Takto slohově čistých kubistických domů bylo skutečně málo, neboť další tvůrci přimíchávali do fasád i interiérů další formální akcenty ředící strohý sloh nastolený teoretickou direktivou.

This hillside house represents the essence of architectural Cubism. The purity of the forms and the white-grey monochrome shell are impressive to this day.

^ Nekladnova 30, architektonický detail
> Neklanova 30, nároží ulic Neklanova a Přemyslova

VYŠEHRADSKÁ RADNICE Při vstupu k Vyšehradu od Výtoně se po podejití železničního mostu zjeví divákovi před očima výrazná novogotická budova. Navrhl ji v letech 1867–1871 stavitel Josef Horký, fasádu provedl inženýr Jan Schwarz. Byla vystavěna na místě staršího jednopatrového radničního domku opatřeného roku 1765 věžičkou pro zdůraznění svého významu. Po roce 1886 začala sloužit školním účelům a nacházel se tu též první pražský útulek pro školní mládež. Průčelí nese český znak, výrazné jsou i bicí hodiny, nad nimiž je letopočet 1871. Kdysi býval objekt průchozí se schodištěm až k pevnosti.

The neo-Gothic town hall with Czech coat of arms and a clock on the façade is a reminder of the once independent Vyšehrad district.

NOVÉ MĚSTO

Dobré architektury můžete dosáhnout i s málo penězi, což můžeme vidět na lidové architektuře, která vznikala s maximálním cítem a minimem financí. Lépe se zkrátka můžeme cítit i ve starých domech se špatnými okny a mizernou izolací. Záleží také na tom, s kým bydlíte... Závidím svým předchůdcům, kteří navrhovali bydlení v době, kdy ve společnosti nepřevládá individualismus, a tak domy na Novém Městě či Vinohradech nekřičí, že se chtějí odlišit od ostatních...

Ing. arch. Ladislav Lábus

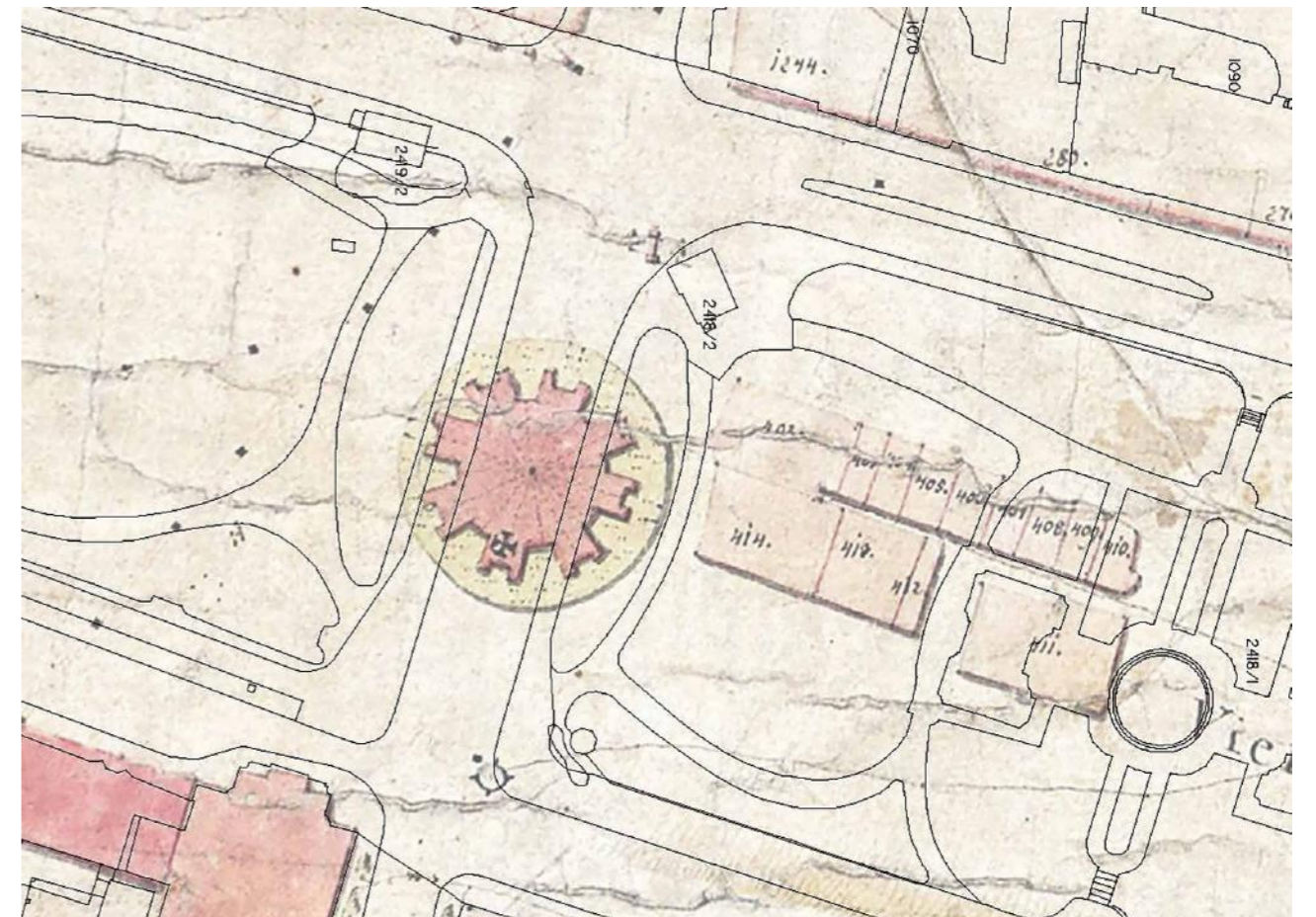

NOVOMĚSTSKÁ RADNICE Novoměstská radnice patří k nejvýznamnějším gotickým památkám na Novém Městě pražském. Její pohnutá historie je dnes poněkud zastřena vlídnou provozní pohodou danou jistě i eliminací administrativního provozu. Výstavy, občerstvení, zajímavé odpočinkové akce dávají místu příjemný rekreativní punc. V historii se tu ale téměř do slova válčilo.

Radnice byla postavena za vlády Karla IV. na tehdejší Dobyčím trhu, který měl být protějškem Staroměstského rynku. Honosná gotická stavba se nachází na rohu Vodičkovy ulice a severního průčelí Karlova náměstí, v katastru Prahy 2.

Objekt je v povědomí národa spojen s rokem 1419, kdy proběhla první pražská defenestrace. Procesí vedené Janem Želivským, jehož socha je osazena v blízkosti radnice, žádalo o propuštění uvězněných stoupců kalicha. Když nebylo žádosti vyhověno, lid se zmocnil radnice a konšely, kteří byli příznivci katolické církve, vyházel z oken. Tento čin byl počátkem husitského hnutí. Objekt tvoří budova se čtyřmi křídly, arkádovým dvorem a věží na JV nároží. Stavba jednotlivých křídel neprobíhala současně, ale v několika etapách. V první etapě pod vedením Martina Fryčky bylo v letech 1377–1398 postaveno jižní křídlo s průčelím do náměstí. Z let 1411–1418 je dochován dvoulodní sál se šesti klenutými poli, který zaujímá rozlohu celého přízemí jižního křídla.

Dominantou radnice je bezesporu věž na JV nároží, která byla postavena v letech 1452–1456, má šest podlaží a přízemí sloužilo jako věznice. Ochoz a střecha věže jsou z dob vrcholně barokních úprav v letech 1722–1725.

Jižní křídlo radnice a hlavní průčelí s vysokými štíty reprezentuje renesanční úpravu Benediktem Riedem z let 1520–1526. Po poškození objektu požárem v roce 1559 byla radnice rozšířena o severní a západní křídlo a dle projektu Bonifáce Wohlmuta renesančně upraveno i křídlo východní, obrácené do Vodičkovy ulice. V I. patře je dosud zachována původní síň s gotickou žebrovou klenbou na renesančních podpěrách a také barokní kaple Nanebevzetí Panny Marie a sv. Václava. Klasicistní přestavba radnice pro potřebu c.k. trestního soudu pochází z let 1806–1811. Zde se odehrával na sklonku 19. století slavný proces s hnutím Omladina, proto se blízká slepá ulice nazývá Omladinářů.

Zajímavostí je, že na 70 metrů vysoké nárožní věži bývaly velké věžní hodiny, jak dokládají staré fotografie. Po vystoupení 212 schodů se z ochozu věže naskytne udivující pohled na karlovský uliční rastr zamýšlený jako pomyslná podoba Nebeského Jeruzaléma. Unikátem je dále tzv. pražský loket – míra umístěná na fasádě přízemí věže směrem do Vodičkovy ulice.

Poslední restaurátorsky citěná a korektní citlivá obnova areálu je dílem ateliéru architekta Václava Girsy. Areál využívá městská část Prahy 2 pro reprezentativní, společenské a kulturní účely.

The New Town Hall was founded during the reign of Emperor Charles IV as a representative building of the New Town of Prague and a counterpart of the older Old Town Hall. The Gothic form still gives expression to the repeatedly rebuilt compound with a truly troubled history, spanning the period from the Middle Ages to the present day. As a dominant feature, the tower defines the whole appearance of the square. Other details that attract attention include the courtyard, the magnificent hall and the Baroque chapel. The municipal district of Prague 2 organises many social, cultural, educational and commercial activities here.

^ Plán středové části Kralova náměstí s vyzbačením zbořené kaple Božího těla < Novoměstská radnice, pohled od ústí Spálené ulice

ROTUNDA SV. LONGINA Drobných chrámků zvaných rotunda bývalo v Praze kolem roku 1100 několik. Do dnešních časů se dochovaly v celistvosti pouze tři – vyšehradská rotunda sv. Martina, staroměstská rotunda sv. Kříže a novoměstská rotunda sv. Longina. Ta stojí na mírně vyvýšeném místě v polovině dnešní ulice Na rybníčku obklopena směrem ke Štěpánské hmotou novověkých utilitárních budov a k ulici V tůních novodobou kancelářskou budovou. Malá plocha zeleně alespoň pomyslně uchovává možnost vnímat a zažít vzácnou památku bez nevlídných kontextů.

Románská rotunda z 1. poloviny 12. století postavená z kvádříkového zdiva je zastřešena prejzovou krytinou a ukončena lucernou s křížem ve vrcholu. Sloužila rovněž jako farní kostel původní osadě zvané Rybník, jehož přízvisko nese dosud. Ve třetí čtvrtině 14. století byla upravena, další stavební zásahy byly realizovány v období baroka, v polovině 17. století. Tyto zásahy na objektu byly redukovány v roce 1845, kdy byla ponechána pouze barokní lucerna.

One of the last three Romanesque rotundas in Prague, it takes us back to the era of the Přemyslids. It is a remarkable example of the appearance of the buildings outside the Old Town before the founding of the New Town by Charles IV.

KOSTEL SV. ŠTĚPÁNA Dávno pryč jsou doby, kdy se v těchto místech nacházel rybníček u alžbětinek. Dnes ho připomínají již jen místní názvy ulic Na rybníčku a V tůních. Malebná enkláva jižní novoměstské výspy dodnes sestává z pevné chrámové architektury a zvonice situovaných v mírném spádu k západu. Odehrávala se tu mnohdy zajímavá historie.

Dopoledne 30. července 1419 se právě odtud vydali kališníci vedení Janem Želivským na Novoměstskou radnici, aby se domohli propuštění vězňů; konflikt s konšely nakonec vyústil v defenestraci (první ze tří pražských), která skončila smrtí několika radních.

Svatbu tu měli skladatelé Antonín Dvořák (29. srpna 1849) a Josef Suk (17. listopadu 1898 si vzal Dvořákovu dceru Otílii) – a pohřbený je zde sochař Matyáš Bernard Braun. To však nejsou jediné

zajímavosti spojené s gotickým kostelem z druhé poloviny 14. století, který založil Karel IV. v blízkosti románské rotundy sv. Štěpána. Rotunda byla následně přsvěcena ve prospěch sv. Longina a svěřena do správy křížovníkům s červenou hvězdou, od nichž císař získal většinu pozemků pro založení Nového Města.

Trojloďní bazilika s jednou věží se stavěla 1351–1401. Koncem 17. století byla na jižní straně přistavěna Kornelská kaple. O půlstoletí později přibyla na severní straně kaple Branbergerovská. V druhé polovině 70. let 19. století pak Štěpánu provedl „facelift“ Josef Mocker (mj. autor kostela sv. Ludmily) a dal mu novogotickou tvář, včetně stanové střechy s nárožními věžičkami na čtvercové, 57 metrové věži (střecha z roku 1605 spadla za velké vichřice v roce 1870). K věži jsou připojena dvě schodiště, z jižní strany točité, ze severní pravoúhlé.

Vnitřku kostela vévodí hlavní dřevěný (portálový a dvoupatrový) barokní oltář se Zimprechtovými malbami *Ukamenování sv. Štěpána a Nejsvětější trojice* a se sochami Panny Marie a svatých Ludmily, Václava, Jana Evangelisty a Máří Magdaleny. Kostel má ale také několik vedlejších oltářů, dva z nich zdobí obrazy od Karla Škréty. V hlavní, šestnáct metrů vysoké lodi je kazatelna s gotickým kamenným řečništěm. Stěny kostela zdobí gotické fresky.

Ke kostelu náležel rozsáhlý pozemek mezi dnešními ulicemi Štěpánskou, Ječnou, Na Rybníčku a Žitnou, rozlehlý hřbitov, který navazoval i na rotundu sv. Longina a sahal až ke gotickým hradbám. Zvonice z roku 1600–1605 je postavena východně od kostela na ploše hřbitova.

A noble Gothic building founded during the reign of Charles IV defines the spirit of the entire uphill road. Even later Renaissance and Baroque alterations have not diminished the fortress-like appearance of this beautiful stone building.

^ Kostel sv. Štěpána
 << Rotunda sv. Longina, pohled z ulice Na Rybníčku
 < Věž Kostela sv. Štěpána, pohled ze Štěpánské ulice

KOSTEL SV. KATEŘINY S KLÁŠTEREM AUGUSTINIÁNŮ POUSTEVNÍKŮ

V panoramatu jižní části novoměstského katastru zaujme pozorovatele prakticky odkudkoli jedinečná velmi štíhlá elegantní vížka ze světlé opuky. Už tato okolnost napovídá stáří její i chrámu, k němuž náleží. Jde o raně gotický kostel sv. Kateřiny.

Stávající podoba je výsledkem přestavby z roku 1741. Chrám byl založen v roce 1355 a řeholnice sem byly uvedeny 28. listopadu 1367. Za husitských bouří byl chrám těžce poškozen, ale roku 1439 již opět sloužil obnovenému klášteru. Z gotické stavby se zachovala pouze vysoká věž v průčelí. Klášter byl v roce 1565 převeden do péče mužského kláštera augustiniánů poustevníků u sv. Tomáše. Barokní obnova podle projektu Františka Maxmiliána Kaňky začala 4. května 1718 novostavbou konventu, dokončeného po 22 letech. Novostavba kostela byla zahájena slavnostním položením základního kamene 4. května 1737 za přítomnosti architekta Kiliána Ignáce Dientzenhofera. V říjnu 1740 byl položen i základní kámen ke zvonici, umístěné jižně od průčelí chrámu. Nástrojná fresku s výjevem ze života sv. Kateřiny dokončil Václav Vavřinec Reiner 23. listopadu 1741 v již vysvěceném chrámu. Na vnitřním zařízení se podílel sochař František Ignác Weiss. Dekretem Josefa II. byl klášter v roce 1784 zrušen a o tři léta později do areálu umístěn institut pro výchovu vojenského dorostu. Od roku 1826 zde působil ústav pro choromyslné. V letech 1840–1844 byl postaven tzv. Nový dům, dosud hlavní budova Psychiatrické kliniky 1. lékařské fakulty UK a Všeobecné fakultní nemocnice.

Nové Město, založené císařem Karlem IV., bylo rozděleno na čtyři části: první střední část s osou Koňského trhu (Václavské náměstí), s farností a čtvrtí sv. Jindřicha (na severu) a oblast svatoštěpánská s kostelem sv. Štěpána (na jihu). Druhá sousední jižní část je horní Nové Město, centrem je Dobyččí trh (Karlovo náměstí), s centrálním kostelem Božího těla (dnes zbořeného). Hlavní osou třetí severní části je Horská ulice (Hybernská) s kostelem sv. Ambrože a poslední, čtvrtá nejjihnější část Nového Města zabírá prostor údolí a svahů od Slupi k východu, hojně osázený vinicemi a sady. Tato čtvrtá část jižní dispozice města nás v souvislosti s historií kláštera sv. Kateřiny zajímá nejvíce. Zde byla navržena pětice klášterů a kostelů: Kateřina, Karlov, Trávníček, Slovany a Apolinář.

Jde o koncepci symbolického kříže (symbolu požehnání), tvoří jej kromě kláštera sv. Kateřiny, klášter servitů u Panny Marie na Trávníčku (severojižní rameno), Emauzský klášter – Slovany a Karlov (západovýchodní rameno) a klášter s kostelem sv. Apolináře, tvořící střed kříže. Karel IV. jako silně věřící člověk přikládá symbolice a tomuto seskupení nemalý význam.

V naší době prošel kostel kompletní restaurátorskou obnovou, a tak můžeme v plné kráse obdivovat pozoruhodný souzvuk gotické jednoduchosti a barokního iluzionismu. Dnes tento vzácný kostel spravuje Pravoslavná církev.

The elegant spire of St. Catherine's Church still gives a hint of the Gothic origins of the site, which, in terms of meaning and architectural development, played an important role in the town founded by the pious Charles IV. The interior is decorated with murals painted by Wenzel Lorenz Reiner.

KOSTEL SV. VÁCLAVA NA ZDERAZE

Při mimořádně rušné dopravní tepně dnešní Resslovy ulice stojí na starší podstavě v neobvyklé pozici prastarý farní kostel zasvěcený hlavnímu zemskému patronu. Osada Zderaz je velmi starého původu odvozovaného etymologicky od vlastnického jména Zderad. V letopisech je ves s kostelem připomínána roku 1115 s patroniemi sv. Petra a Pavla. Následně tu došlo k rozdělení majetku osady a roku 1181 vznikl nový kostel se svatováclavským zasvěcením. V roce 1324 přikoupil řád křížovníků dům s lázní, v němž zřídil špitál, později byla vybudována i škola a při kostele zřízen hřbitov. Ve 2. polovině 14. století byl románský kostel goticky přestavěn, bylo rozšířeno kněžiště a přestavěna loď. Částečně dochovaná románská věž byla pohlcena gotickou přestavbou. V období husitství byl kostel v roce 1420 vypálen, faru s kostelem převzali kališníci. V renesanci a baroku byl kostel upravován. Na počátku 17. století, v roce 1623, je kostel, fara, hřbitov, zvonice i škola v majetku bosých augustiniánů. Po zrušení klášterů i kostelů Josefem II. byl roku 1785 odsvěcen a zřízena zde byla trestnice, která tu fungovala až do doby její nové výstavby na Pankráci. V jednolodním kostele se kdysi nacházel cyklus 32 obřích pláten Karla Škréty ze života sv. Václava. Z těchto lunetových obrazů se zachoval jen pouhý zlomek.

V průběhu celého 19. století kostel chátral a nakonec hrozilo i jeho zbourání. Záchrana přišla díky J. Hlávkovi, z jeho podnětu byly 1904 vypracovány návrhy na rekonstrukci J. Fantou a A. Wiehlem. Podle Fantova návrhu byla v roce 1909 postavena kamenná terasa se schodišti z obou přilehlých ulic Resslova a Dittrichova a se dvěma pískovcovými sloupy s lucernami. Na terase je osazeno i torzo románského pískovcového okenního sloupku.

Záchranu pro kostel znamenalo jeho odkoupení Československou husitskou církví v roce 1926. Následovala oprava pod vedením architekta E. Sochora, nový chrámový mobiliář byl vytvořen Františkem Bílkem. Jde zejména o sochu Ukřižovaného, oltářní stůl a svícny v podobě rukou.

V jádru si kostel uchoval gotickou loď se sakristií při jižní straně a lodí zaklenutou renesanční gotizující síťovou klenbou. Gotická stavba s románskými fragmenty je z neomítaného kamenného lomového zdiva, které mu dává až pevnostní ráz.

The ancient Romanesque-Gothic church is located in a remarkable urban development. Despite several attempts to demolish it, it is now used by the Hussite Church. Its interior shows the distinctive mark of František Bílek. The group of large paintings depicting scenes from the life of St. Wenceslas created by Karel Škréta which used to adorn its walls has, unfortunately, been irretrievably dispersed. The church is a monument to the earliest urbanisation of the locality.

^ Kostel sv. Václava na Zderaze, pohled z Dittrichovy ulice; detail hlavice sloupku
 < Kostel sv. Kateřiny s klášterem Augustiniánů poustevníků, průčelní nika se sochou světičky
 < Kostel sv. Kateřiny s klášterem Augustiniánů poustevníků, průčelní věž

KOSTEL SV. APOLINÁŘE Na návrší zvaném Větrov stojí v gotickém stylu vystavěný římskokatolický farní kostel, jehož počátky spadají do druhé poloviny 14. století. Kostel i kolegiální kapitula jsou další ze sakrálních staveb iniciovaných Karlem IV. Akt z roku 1362 souvisel s přeložením kanovnického kolegia ze středočeské Sadské, kde se na návrší dodnes tyčí kostel téhož zasvěcení.

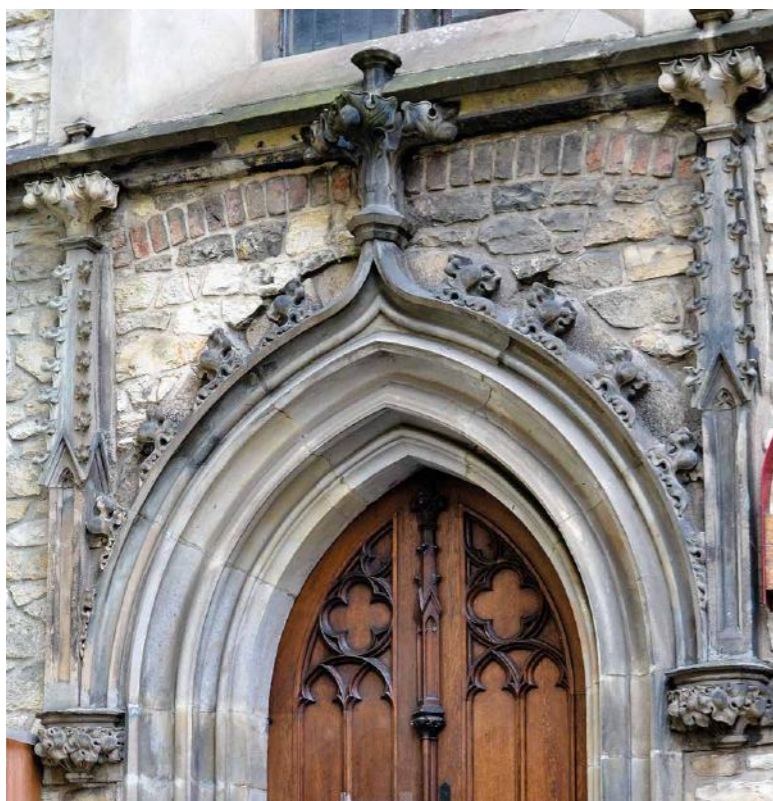
Novoměstský kostel sv. Apolináře je sálovým jednolodím, které bylo po vichřici roku 1670 barokizováno, avšak roku 1757 poničeno pruským vojskem, které si tu zřídilo dočasnou zbrojní dílnu. Kostel na obdélném půdorysu ukončen polygonálním presbytářem má obdobnou výzdobu jako kostel stejného zasvěcení stojící v Raveně, San Apolinare Nuovo. Stěny lodi zdobí zástupy slavných mučednic a mučedníků. Na severní stěně je P. Marie Ochranitelka s dvanácti sveticemi, stojícími na polopostavách proroků. Na jižní straně Kristus předávající klíče sv. Petrovi s ostatními apoštoly, opět s proroky. Půvabná je dvojice svatých Ludmily a jejího vnuka svatého Václava s nápadnou poroční asymetrií.

Kostel charakterizuje štíhlá vysoká věž, která se tyčí na jižním boku kostela, je osmiboká a dobře se společně s ostatními karlovskými kostely uplatňuje v pražském panoramatu.

Na barokní výzdobě se podíleli významní umělci své doby jako malíři J. J. Heintsch a M. V. Halbax nebo sochaři J. A. Quitainer a I. F. Platzer. Od Heintsche pochází záračný obraz milostné madonny v naději – Panny Marie Karlovské z roku 1697, k němuž se chodily modlit těhotné ženy.

Kamenná západní kruchta v lodi chrámu je novogotická replika podle návrhu Josefa Mockera z roku 1893–1898, stejně tak jako okenní kružby, portály a západní štít. On stál též u zrodu odkrývání řady gotických fresek v interiérech chrámu, které se vyznačují jednotným slohem z doby kolem roku 1400.

The Gothic church dating from the period of Charles IV is particularly striking for its lofty octagonal tower at the south side of the building. It was renovated in 1893–1898 in neo-Gothic style by the architect Josef Mocker.

KOSTEL ZVĚSTOVÁNÍ PANNY MARIE NA TRÁVNÍČKU Legenda praví, že Karel IV. klášter založil poté, co po své nemoci přislíbil před obrazem ve florentském klášteře servitů, že i u nás založí klášter tohoto řádu jako dík za své uzdravení. Dalším možným podnětem k založení tohoto kláštera mohla být pro Karla IV. snaha o posílení upadajícího náboženského života v Čechách a zejména v Praze druhé poloviny 14. století.

Karel IV. založil kostel Zvěstování Panny Marie na Novém Městě v roce 1360 spolu s klášteřem servitů. Kostel získal název Na trávníčku patrně z důvodu, že se nacházel na zelených lukách. Kostel byl poškozen při husitských válkách, klenba lodi kostela byla obnovena v polovině 15. století. Další poničení kostela i kláštera bylo v období třicetileté války.

Z vnějšku má kostel stále gotickou podobu ze 14. století. Jednolodní stavbě dominuje štíhlá vychýlená věž, vysoká 38 metrů, situovaná na západním průčelí. Je postavena na čtvercovém půdorysu, který se ve vyšší úrovni mění na oktagonální. Loď kostela je ukončena polygonálním presbytářem na východě. Vnější omítka byla pod vedením Františka Schläffera mezi lety 1914 a 1916 otlučena a nahrazena rezným zdívkem. Klášterní budova je do dnešní doby silně ovlivněna puristickou přestavbou architekta Bernarda Gruebera v novogotickém stylu.

Síňový prostor kostela je pozoruhodným způsobem sklenut původní klenbou na jediný středový pilíř, z něhož vybíhají žebra čtyř klenebních polí. Zaklenutí presbytáře je taktéž původní, ale zbytek mobiliáře a architektonických prvků pochází z pozdějších období, většinou z novogotické přestavby z 50. let 19. století. Během těchto rekonstrukcí byla do kostela vestavěna kruchta a střecha kněžiště byla vyvýšena. Dodána byla oltářní přepážka, oltáře, kazatelna, monstrance a svícny.

Od roku 1995 je kostel v užívání pravoslavné církve, která jej pojmenovala jako pravoslavný chrám Zvěstování přesvaté Bohorodice (Храм Благовещения Пресвятой Богородицы). Mezi loď kostela a presbytář byl umístěn ikonostas a oltářní obrazy byly nahrazeny pravoslavnými ikonami.

Rebuilt in Baroque style, the Gothic Marian church is one of the ecclesiastical buildings built by Emperor Charles IV. Together with the Servite monastery to strengthen the declining religious life in Bohemia. Today it is known as the Church of Our Lady of the Lawn and it is a place of Orthodox worship.

^ Kostel Zvěstování Panny Marie Na trávníčku, pohled z ulice Na Slupi; detail vstupního portálu
> Kostel Zvěstování Panny Marie Na trávníčku, pohled z ulice Na Slupi

EMAUZY, BENEDIKTINSKÝ KLÁŠTER NA SLOVANECH Hlaholáři z chorvatského ostrova Pašman byli prvními benediktinskými řeholníky v klášteře založeném 1347 Karlem IV. za účelem oživení slovanské liturgie. Ambit zdobí 85 gotických fresek Mistra emauzského cyklu, Mikuláše Wurmsera ze Štrasburku a malíře řečeného Oswald.

Původně byl v klášteře kostelík Kosmy a Damiána, ale brzy nestačil. O Velikonocích 1372 tu pražský arcibiskup Jan Očko za účasti císaře i jeho syna Václava IV. vysvětil nový, větší kostel věnovaný celé řádce světců – Panně Marii, Jeronýmu, Cyrilu, Metodějovi, Vojtěchu a Prokopovi. Při tom došlo i na předčítání části Lukášova evangelia o Kristově zjevení učedníkům směřujícím do Emmauz – a toto biblické město se tak dostalo do běžně užívaného názvu kláštera... Ten vydržel i za husitů; jako v jediném českém klášteře se zde praktičtěji přijímání podobojí, a to až do roku 1589. Poslední z utrakvistických opatů Matouš Benešovský se oženil s dcerou hostovského a přímo v klášteře otevřel hospodu. Na počátku 17. století, za Rudolfa II., byl klášter obnoven jako katolický. A po Bílé hoře v roce 1636 přišli do Emmauz benediktini z katalánského Montserratu zvaní „černí Španělé“. Ti záhy přestavěli kostel v barokním slohu, zejména přibýly dvě věže a nový hlavní oltář. Klášter přečkal josefínské reformy, musel však převzít patronát nad klatovským gymnáziem. Roku 1880 do Emmauz přišli benediktini z německého Beuronu. Ti klášter regotizovali (barokní mobiliář a malby vyměnili, bání věží nahradily jehlany). Po první světové válce Emmauz převzali až do roku 1941 čeští benediktini a klášter byl proměněn v lazaret. A právě sem dopadly 14. února 1945 americké bomby, kostel přišel o klenbu i obě věže, v troskách se ocitla také klášterní budova s gotickými freskami. Po válce došlo ke stabilizaci dochovaných substrukcí, opravě a vztyčení skořepinového moderního betonového průčelí.

To utváří dvě křídlaté betonové věže s pozlacenými hroty podle návrhu Františka Marii Černého, dokončené kompletně až roku 1968. To už tu ovšem nebyli benediktini, ale Čs. akademie věd (od roku 1950). Po roce 1989 se klášter vrátil řeholníkům, ti se v následujících dvaceti letech postarali o jeho rekonstrukci. Trojlodní, střídme působící kostel s vnějšími opěrky má sedm polí křížových klenb. Čtyři vitrážová okna s astronomickými motivy byla instalována v roce 1961 podle návrhu Jiřího Binka. Nový oltář z roku 2003 je dílem Karla Stádníka.

There are not many monuments that have had such a turbulent history as the Benedictine monastery known as the Emmauz Monastery or Na Slovanech. The Gothic style here is intertwined with Baroque, Historicism, Beuron style and modernism. After decades of various extreme difficulties, the Mass is celebrated by Benedictine monks here again.

[^] Klenba interiéru Emmauz
[^] Emmauz, Benediktinský klášter Na Slovanech, pohled z ulice Na Slupě
[<] Emmauz, Benediktinský klášter Na Slovanech, pohled od Vltavy

PRAVOSLAVNÝ CHRÁM SV. CYRILA A METODĚJE Barokní římskokatolický kostel na rohu ulic Na Zderaze a Resslovy, dokončený v roce 1740, původně zasvěcen patronu nemocných sv. Karlu Boromejskému (milánskému arcibiskupovi ze 16. století). Roku 1935 se stal hlavním tuzemským chrámem řeckokatolické (pravoslavné) církve, byl zasvěcen Cyrilu a Metodějovi.

My bychom si ale v souvislosti s ním měli připomínat jedenáct jiných hrdinů z roku 1942: Adolfa Opálku, Josefa Bublíka, Josefa Gabčíka, Jana Hrubého, Jana Kubiše, Josefa Valčíka, Jaroslava Švarce a Václava Čikla, Matěje Pavlíka (tedy biskupa Gorazda), Vladimíra Petřeka a Jana Sonnevenda. Sedm prvně jmenovaných byli českoslovenští vojáci, kteří skočili z britských letadel do Protektorátu Čech a Morava, zasloužili se zejména o odpravení nacistického masového vraha Reinharda Heydricha a v kostele vybojovali proti německým okupantům svou poslední bitvu. Ostatní čtyři byli pravoslavnými duchovními, kteří jim v chrámu poskytli úkryt a byli za tento skutek popraveni, stejně jako devět jejich příbuzných.

Kostel je dílem Pavla Ignáce Bayera, Kristiána Spannbrukera a Kiliána Ignáce Dientzenhofera a vyrostl vedle domova pro vysloužilé kněze (patrová podzemní krypta kostela sloužila jako jejich pohřebiště). Jednolodní stavba s postranními galeriemi, věžičkou v průčelí a sedlovou střechou stojí na břidlicové skále, jež dnes vyčnívá o tři metry nad Resslovu ulicí, a to vzhledem k odstřelu okolních skal a snížení uliční úrovně v 90. letech 19. století, kdy také došlo ke sloučení někdejší osady Zderaz s přilehlým Novým Městem. Za josefínských reforem se domov s kostelem stal kasárnami a skladištěm. V roce 1869 připadl celý areál pražské polytechnice.

Roku 1933 čs. stát poskytl české pravoslavné církvi kostel k dlouhodobému užívání; přičemž pronájem zahrnoval povinnost četných úprav. Po roce 1989 byla stavba zrenovována a interiér vyzdoben v souladu s pravoslavnou ikonografií. Roku 1995 byl kostel prohlášen Národním památkem hrdinů heydrichiády a Místem smíření.

This historically unique place is a national memorial to the resistance and is also known as a point of reconciliation. Its significance as a Baroque church building is diminished by the tragic end of heroes of the resistance against Nazism connected to this area.

^ Pravoslavný chrám sv. Cyrila a Metoděje, pohled z Resslovy ulice
 ^ Památník parašutistům a duchovním, kteří zde v roce 1942 zahynuli
 > Pravoslavný chrám sv. Cyrila a Metoděje, pohled z Resslovy ulice, detail brány

KOSTEL SV. IGNÁCE Při zapadajícím slunečním svitu je průčelí tohoto kostela se světlem ve zlaté mandorle úchvatnou extází tolik oslavovaného pražského baroka. Architektům Luragovi a Bayerovi se podařilo stvořit výsostně monumentální, přitom kompozičně vyváženou a esteticky poutavou stavbu, jejíž pevný habitus a měkký materiálový povrch umožňují přirozenému světlu vysytit a nuancovat rafinovanosti celkového architektonického řešení.

Svatý Ignác se narodil v baskické Loyole poblíž San Sebastiana rok před objevením Ameriky a Tovaryšstvo Ježíšovo čili jezuitský řád založil roku 1534 v Paříži jako student tamní univerzity spolu se šesti spolužáky. Svatořečen byl roku 1622.

Stavba jemu zasvěceného kostela začala roku 1665 podle projektu Itala Carla Luraga, jednoho z nejvýznamnějších tvůrců českého baroka, který se inspiroval „mateřským“ římským chrámem jezuitů. Raně barokní svatostánek na rohu Ječné ulice a Karlova náměstí patřil k přilehlé koleji; šlo o třetí největší jezuitský areál v Evropě (nyní jeho většinu užívá Všeobecná fakultní nemocnice). V 70. letech 17. století měl stavbu na starosti Martin Reiner, prapředeek slavného malíře Václava Vavřince Reinerja. Dostavbu asymetricky umístěné věže (1687) a západního průčelí (1696–1699) projektoval a řídil Pavel Ignác Bayer. O štukovou výzdobu se postarali Luragovi krajané, bratrance Antonio a Tommaso Soldatiomi.

V průčelí kostela se na střeše tyčí světceva socha z roku 1671 se svatozáří (mandorlou), jež obklopuje celou figuru, což je výsada v katolické církvi zcela výjimečná. Zlacené iniciály AMDG na prsou Ignácovy sochy na střeše kostela znamenají Ad maiorem Dei gloriam, čili Ku větší slávě Boží, což je motto jezuitů.

Malířsky je Ignác ztvárněn také uvnitř baziliky – na obraze českého Němce Jana Jiřího Heinsche nad hlavním oltářem. Tvůrcem čtyř oltářních obrazů v postranních kaplích je Ignác Raab.

Na sochařské výzdobě (především na osmi sochách jezuitů kolem Krista Spasitele na balustrádě vstupního portiku) se významně podílel Lužický Srb Matěj Václav Jäckel, jehož tři díla zdobí také Karlův most. Později svými díly přispěli i sochaři Ignác František Platzer a Richard Jiří Prachner.

Hlavní loď je přímo osvětlena půlkruhovými okny nad dvěma pásy bočních kaplí. Těch je osm (odleva, od vchodu): sv. Libora, sv. Aloise z Gonzagy, sv. Františka Xaverského, Českých patronů, sv. Františka Borgiáše, sv. Barbory, Panny Marie Piekarské (patronka Horního Slezska) a Všech věrných zemřelých. Na stavbu kostela i celé koleje významně přispěly katolické šlechtické rody, které se rozmohly po Bílé hoře, např. Šternberkové, Hohenzollerni, Věžníci, Stařínští, Martinicové a Lobkovicové – jejich erby se vyjímají na stěnách. Interiérová nádhera tohoto svatostánku patří k evokacím nejhojnější barokní pompy, jakou jedni adorují a druzí nesnášejí.

The magnificent Baroque architecture of this church was designed by architects Carlo Lurago and Paul Ignaz Bayer. Its sculptural decoration is by Matěj Jäckel and Ignaz Platzer, the paintings in the interior are by Jan Jiří Heintsch and Ignác Viktorin Raab. A statue of St. Ignatius with a halo surrounding his body is the most prominent feature of the front façade.

^ Kostel sv. Ignáce, pohled od Karlova náměstí
^ Klenba, interiér kostela sv. Ignáce
> Kostel sv. Ignáce, pohled od Karlova náměstí

KOSTEL SV. JANA NEPOMUCKÉHO NA SKALCE Jedna z urbanisticky nejoriginálnějších pražských staveb je skutečnou perlou baroka. Johan von Pomuk původem Němec, byl generální vikář pražské arcidiecéze, tedy zástupce arcibiskupa Jana z Jenštejna. Na popud Václava IV., který se svěřil s arcibiskupem, byl roku 1593 coby 48letý umučen a jeho tělo vrženo do Vltavy, odkud je po měsíci vylovili rybáři, přilákání údajně jeho hvězdnou svatozáří... Blahořečen až roku 1721 a svatořečen ještě o osm let později, dosáhl poté velké obliby. Barokní římskokatolický kostel při ústí Vyšehradské ulice na Karlovo náměstí byl dokončen už roku 1738 na místě, kde ovšem už o 47 let dříve, tedy dávno před svatořečením, stála dřevěná kaple zasvěcená Nepomukovi. Kostel má osmistranný půdorys a průčelí svírají dvě nakoso postavené čtyřboké věže. Jde o jednu z architektonických perel pražského rodáka Kiliána Ignáce Dientzenhofera (1689–1751). Ke kostelu vede z Vyšehradské ulice dvouramenné schodiště vybudované až v roce 1776, sochařská výzdoba je připisována Bernardu Seelingovi. Na hlavním kostelním oltáři z dílny Františka Ignáce Platzera je od roku 1819 umístěna pozlacená dřevěná socha Jana Nepomuckého, kterou v roce 1682 vytvořil na zakázku barona Wunschwitze tehdy třicetiletý popradský rodák Jan Brokoff. Podle ní pak byla v Norimberku odlita bronzová socha světce pro Karlův most – ovlivnila řadu Janových zpodobení nejen u nás, ale i v okolních zemích. Výzdobě interiéru dominuje od roku 1738 nástropní freska Apoteóza sv. Jana Nepomuckého od Františka Antonína Müllera. Severně od kostela navazuje zahrada, ohraničená ohradní zdí se vstupní branou na severu, dokončenou mezi lety 1771–1776. Stavitel brány bývá uváděn Antonín Schmidt. Bombardováním v únoru roku 1945 byly narušeny některé úseky ohradní zdi.

The remarkable ground plan and the two lateral towers accentuate the uniqueness of this church. The aesthetic quality of the building is further enhanced by the added staircase. It is one of Prague's traditional places of the Nepomuk veneration. The church narrowly escaped destruction during the bombing of Prague in February 1945.

[^] Kostel sv. Jana Nepomuckého na Skalce, detail brány, pohled od Karlova náměstí
[>] Kostel sv. Jana Nepomuckého na Skalce, pohled z Vyšehradské ulice

KOSTEL PANNY MARIE SEDMIBOLESTNÉ A KLÁŠTER ALŽBĚTINEK

S NEMOCNICÍ Počátky nemocnice sahají do druhého desetiletí 18. století. Stavba kostela s konventem rozšířená o nemocnici plně fungovala již v roce 1732.

Typickým znakem kostela je vysoká zvonice v průčelí, s kasulovým oknem nad dvoukřídlým vstupním schodištěm. Kostel i přilehlé budovy byly postaveny podle návrhu barokního architekta Kiliána Ignáce Dientzenhofera. Donátorkou stavby byla Marie Markéta z Valdštejna (její znak je osazen na průčelí).

Řeholnice byly nuceny 3. září 1957 odejít a v roce 1965 se nemocnice stala lůžkovým zařízením Obvodního ústavu národního zdraví. Roku 1993 byl areál vrácen konventu alžbětinek a ustanovila se zde společnost Nemocnice sv. Alžběty spol. s r.o. spolu s Centrem preventivní a následné onkologické péče. Sídlí zde i mezinárodně známá Liga proti rakovině.

Designed by the famous architect Kilian Ignaz Dientzenhofer, the monumental Baroque building is still used for health care purposes and also houses the headquarters of the non-profit organisation Liga proti rakovině (League against cancer).

[^] Kostel Panny Marie Sedmibolestné a klášter Alžbětinek s nemocnicí, pohled z ulice Na Slupi
 < Kostel Panny Marie Sedmibolestné a klášter Alžbětinek s nemocnicí, detail věže, pohled z ulice Na Slupi

KOSTEL NANEBEVZETÍ PANNY MARIE A SV. KARLA VELIKÉHO NA KARLOVĚ

Augustiniánský klášter na Karlově patří k dalším zásadním počínům doby karlovenské. Stavba jednou klenbou sklenutého prostoru kostela vešla i do literatury v podobě až napínavé bajky o staviteli, který nevěřil v úspěch odvážné konstrukce. Kostel s klášterem se nachází u předmostí Nuselského mostu v Praze 2. Klášter řeholních kanovníků sv. Augustina s kostelem Nanebevzetí Panny Marie a svatého Karla Velikého byl založen Karlem IV. listinou ze dne 13.9.1350 v souvislosti s výstavbou Nového Města pražského podle vzoru pohřebního kostela Karla Velikého v Cáchách. Kostel Nanebevzetí Panny Marie a svatého Karla Velikého je gotická stavba s oktagonální lodí, s presbytářem s jedním polem křížové klenby a hranolovou věží na západě. Na jižní straně jsou situovány Svaté schody přisuzované Santinimu (přistavěny 1704–1708) s Betlémskou kaplí, na severní obdélná barokní předstíhání s lomeným gotickým portálem. Konvent, přiléhající ke zvonici, tvoří gotická čtyřkřídlá budova, barokně upravená kolem roku 1600. V jižním křídle se nachází kaple sv. Karla Velikého. Jednopatrová stará prelatura přiléhá ke kvadratuře na SV konci a je rovněž z doby kolem roku 1600. Fasáda je upravena F. M. Kaňkou v raném baroku v roce 1716, který je i autorem nové prelatury, navazující na starou. Na místě původní klášterní zahrady se dnes nachází dětské hřiště. Socha Karla IV., která se nachází v areálu, je z autorství Josefa Maxe a je datována rokem 1837. Na místě původního klášterního hřbitova a zbouraného novoměstského opevnění se dnes rozkládá městský veřejný park, kterému dominují platany. Budova bývalého kláštera je omezena na SZ ohradní zdí, postavenou z cihelného omítaného zdiva. Vstupní brána v půlkruhovém záklenku se štítovým nástavcem s volutovými křídly a nástěnnou malbou s výjevem Nanebevzetí Panny Marie umožňuje vstup do areálu. Na vnitřní straně jsou situovány sluneční hodiny. Prostory kláštera slouží dnes jako Muzeum policie ČR.

The architecture of this place is defined by the massive octagonal central space of the church. The Baroque building is masterfully set on the edge of the hill and softly complements the view of Hradčany from the south. The excellent acoustics make the church an ideal place for concerts.

^ Kostel Panny Marie a Karla Velikého na Karlově, pohled od Nuselského mostu
> Znak obce Podskalí nad vchodem do Podskalské celnice Výtoň na Rašínově nábřeží
>> Podskalská celnice Výtoň na Rašínově nábřeží

PODSKALSKÁ CELNICE VÝTOŇ Jednou z mála středověkých staveb, které se zachovaly dále od staroměstského centra, je renesanční celnice. Už její polohopis výrazně pod úrovní vltavské nábřežní zdi napovídá prastaré založení v dobách, kdy břehy Vltavy byly nezpevněné a v horizontu původního terénu. Jméno Výtoň je spojeno s úkonem „vytínání“, tj. vytínání určitého množství dřeva ze svázaných vorů. Zde se vybíralo mýto ze dřeva připlaveného po Vltavě na trh do Prahy. Příjemcem byla vyšehradská kapitula, její právo po založení Nového Města potvrdil sám Karel IV. Po zřízení úřadu pro vodní mýto v roce 1549 byl vyhrazen dům č. p. 411, zv. Poltův. Od roku 1561 sloužil jako mýtnice dům č. p. 412/II, větší část byla upravena na hospodu, kde se čepovalo novoměstské pivo. Západní část objektu včetně srubové místnosti v 1. patře s povalovým stropem je podle profesora Wirtha z roku 1938 pozůstatek gotické stavby. Avšak D. Líbal se přiklání k názoru, že dnešní stav odpovídá renesanční přestavbě po roce 1561, srubovou místnost řadí rovněž jako renesanční. V roce 1671 byl nad vstupním portálem místo zazděného okna osazen znak obce. V roce 1767 přešel výběr mýta zčásti a v roce 1771 zcela na státní plavební fond, novoměstská obec však nadále zůstává vlastníkem mýtnice, kterou pronajímala. Sousední dům č. p. 368, navazující na objekt celnice, zanikl na přelomu 18. a 19. století. Za zachování bývalé celnice se zasloužil Klub za starou Prahu a český konzervátorský, později státní památkový úřad. Celnice zůstala stát jako jediná připomínka Podskalí na původní úrovni terénu, v malém parčíku. Prostory v přízemí a částečně i v patře zdobí renesanční povalové stropy. V západní části 1. patra se nachází již zmíněný vložený roubený srub s povalovým stropem. Jednopatrovou budovu kryje sedlová k západní straně zvalbená střecha. Volně stojící budova je v majetku a správě Muzea hlavního města Prahy a slouží jako muzeum. Jako jedna z mála staveb se vyhnula asanaci Podskalí a představuje tak jedinečnou ukázkou původní zástavby i úrovně terénu před regulací Vltavy.

Showing the height of the buildings in the past, this unique small Renaissance building recalls the ancient history of the site. Today, the perfectly restored building bears the distinctive polychrome emblem of the municipality and is used by the City of Prague Museum.

FAUSTŮV DŮM Čtyřkřídlý palác s bohatě zdobenou fasádou a s obdélným dvorem v JZ rohu Karlova náměstí nese stopy několika stavebních slohů (od gotiky přes renesanci a baroko až po klasicismus), měl mnoho majitelů, a proto se mu v různých dobách i různě říkalo (mj. Kopovský podle Jana Kopa z Raumenthalu, lékaře císaře Ferdinanda I., a Mladotův podle rytíře Ferdinanda Antonína Mladoty ze Solopysk).

Současné pojmenování domu, jehož základy se datují do 14. století a poslední úprava do roku 1820, souvisí s legendou, která se pojí ke skutečné osobě německého doktora Johanna Geoga Fausta. Ten se v prvních čtyřiceti letech 16. století zabýval alchymii, astrologií a podobnými čarodějnými obory, aniž však v předmětném domě kdy bydlel. Mezi vlastníky a obyvateli byli vyznavači okultních věd, např. vévoda Opavský na přelomu 14. a 15. století, dvorní alchymista Rudolfa II. Edward Kelley či astrolog Jakub Krucinka a jeho dva synové, kteří k chmurné pověsti domu přispěli tím, že tu jeden druhého zamordoval.

Nejnámějším literárním zpracovatelem faustovské legendy je Johann Wolfgang Goethe, na českém jevišti se v minulém století uplatnila jak loutková hra od Matěje Kopeckého, tak muzikálová verze Dr. Johann Faust, Praha II, Karlovo náměstí 40 od Jiřího Suchého. K pověsti se váže Faustovo dopeklování Mefistem skrz strop (kupodivu nikoli přes podlahu, i když inferno se obvykle situuje do podzemí, a ne vzhůru) – děr ve střeše vzniklo za staletí vícero, například při požárech anebo od nevybuchlé americké bomby v únoru 1945 při stejném náletu, který poničil nedaleké Emauzy. Ve stropě jednoho schodiště byl skutečně nalezen otvor, dodatečně dozděný, kterým se mohl protáhnout dospělý člověk, ale našly se i zajímavé fresky v interiéru nárožního arkýře či malovaný strop v jedné z místností. Dnes objekt využívá 1. lékařská fakulta UK, je zde také lékárna.

Baroque Faust House forms one of the corners of Charles Square. It boasts a very ornate façade and is associated with the legend of the famous doctor Faustus. After being hit by a bomb in 1945, it was renovated.

VILA AMERIKA, MICHNŮV LETOHRÁDEK A MUZEUM ANTONÍNA DVOŘÁKA

Baroko monumentální má svůj protipól v drobných vlídných stavbách typu letohrádku Amerika. Tvoří jej tři samostatné objekty, hlavní jednopatrová budova a dva symetricky situované pavilony při ulici, mezi nimiž probíhá ohradní zeď.

Vrcholně barokní stavbu z let 1715–1720 v interiéru s malbami J. F. Sochora dekoruje sochařská výzdoba v zahradě před letohrádkem z okruhu M. B. Brauna, jižní socha představuje Herkula, severní Kakus. Za letohrádkem je sousosí Podzimu a Léta (Bakchus a Deméter na severu), Zimy a Jara (Apolón a Artemis na jihu). Nacházejí se zde i dekorativní vázy s putti a poprsí imperátora. Na parcele stál původně domek, zmíněný již z roku 1543. Na sklonku 17. století kupuje tehdejší majitel Václav Nigrin z Hiršfeldu několik zahrad a zakládá vinice. Tyto pozemky v roce 1715 koupil Jan Václav, hrabě Michna z Vacínova z důvodu výstavby vily, připisované K. I. Dienzenhoferovi, avšak v detailu lze nalézt inspiraci Alliprandim či Santinim. Letohrádek byl dokončen nejpozději v roce 1720.

Před II. světovou válkou (1932) zde bylo zřízeno muzeum Antonína Dvořáka (1841–1904), světoznámého a spolu s Bedřichem Smetanou nejvýznamnějšího českého hudebního skladatele a zakladatele novodobé české hudby. Byl ředitelem pražské konzervatoře a ředitelem národní konzervatoře v New Yorku. Ke 150. výročí narození v roce 1991 byla zpřístupněna nová expozice přibližující Dvořákovu osobnost.

Situated in a small garden, Michnův letohrádek, known as Amerika, is an elegant Baroque architecture with a impressive sculptural decoration created by the famous sculptor Matthias Bernard Braun. Today it houses a museum dedicated to the most well-known Czech composer Antonín Dvořák (1841–1904).

^ Faustův dům a detail domu, pohled od Karlova náměstí
> Interiér vily Amerika, pohled do pracovny Antonína Dvořáka
>> Vila Amerika, pohled z ulice Ke Karlovu

VŠEOBECNÁ FAKULTNÍ NEMOCNICE Pozemek, na němž stojí nemocnice, se rozkládá v jižní části bývalého Dobyččího trhu, dnes Karlova náměstí, jehož plocha byla již ve středověku zastavěna. V roce 1701 získala hraběnka Zuzana Helena z Bedarides povolení ke stavbě objektu pro zchudlé šlechtičny. Stavitelem byl M. A. Canevalle, objekt byl koncipován jako dvoukřídlý jednopatrový palác, hlavní průčelí akcentováno třemi rizaliti, fasádu členilo 31 os. Ústav zahájil činnost v roce 1705, řídil se ráčovými pravidly, abatyší byla sama hraběnka. První přestavba podle plánů Josefa Wircha probíhala v letech 1765–1769. Pražská Všeobecná fakultní nemocnice, sídlící na Karlově náměstí, vděčí za svůj vznik císaři Josefu II., který v roce 1781 vydal tzv. direktivní pravidla, v nichž bylo stanoveno, jakým způsobem mají být vybudovány zdravotní ústavy. Císař Josef II. v říjnu roku 1786 navštívil Prahu. Poukázal na málo využitou budovu novoměstského ústavu šlechtičen u svatých Andělů na tehdejší Dobyččím trhu čili dnešním Karlově náměstí.

V dubnu 1787 předložil Herget projekt na přestavbu, související se změnou budovy na nemocnici a zaopatřovací ústav bláznů, slavnostní otevření se konalo 1. 12. 1790 (viz nápisová deska na budově). Kromě hlavní budovy (Damenstiftu – Ústavu šlechtičen) ji tvořil dům u Houžvičků č. p. 499b a domek pro pacienty infikované vzteklinou.

Za velkou přestavbou z let 1838–1839 stojí Josef II. a Leopold II. Rok 1883, kdy byla Karlo-Ferdinandova univerzita rozdělena na německou a českou, byl impulsem pro vznik českých klinik. Na staré zahradě na hrádku byl v roce 1888 postaven pavilon VII (chirurgické a kožní kliniky) a pavilon VIII (infekční), roku 1898 dostavěn pavilon VI, nazvaný podle padesátiletého jubilea panování císaře Františka Josefa I. V roce 1901 bylo přestavěno střední křídlo, bývalé východní křídlo Damenstiftu. Na místě tří jednopatrových domů č. p. 499, 500 a 501 byla v letech 1915–1920 postavena podle plánů M. Blechy gynekologická klinika. Pavilon VII, chirurgická klinika, byl rozšířen 1923–1925. Dvoutraktovou dispozici symetricky člení tři vstupní vestibuly se schodišti.

Na přelomu let 1942 až 1943 byl fond nemocnice zrušen a rozdělen. Česká část nemocnice byla prohlášena za zemský ústav, německá byla podřízena úřadu říšského protektora. V roce 1946 byl fond obnoven a až do konce roku 1948 byla nemocnice fondovým ústavem. V lednu 1949 byla nemocnice zestátněna a roku 1953 rozdělena na dvě oddělená fakultní nemocnice.

Dnešní objekt bývalé Všeobecné nemocnice tvoří s ostatními pavilony jednotný komplex. Hlavní průčelí nemocnice je výsledkem klasicistních úprav, kdy zdobný prvek tvoří atikové štíty.

The vast premises of the General University Hospital still retain their Baroque-Neoclassical appearance. Despite all the unfortunate events, reconstructions and turning points in history, including the bombing, the best medical care continues to be provided here.

BUDOVA ČVUT, BÝVALÁ POLYTECHNIKA Jednou z architektonických dominant Karlova náměstí je na rohu s Resslerovou ulicí někdejší sídlo České polytechniky, dnes patřící Českému vysokému učení technickému, jehož těžiště se nyní nachází v Dejvicích.

Dvoupatrový novorenesanční palác se zvýšeným přízemím a s trojdílnou patnáctiosou fasádou vyprojektoval na popud Zemského výboru Království českého, jenž zohlednil zavedení dvojjazyčného vyučování po roce 1860, architekt Ignác Vojtěch Ullmann (1822–1897, mj. budova novoměstského Sokola, palác Lažanských u Národního divadla, dnešní sídlo Akademie věd na Národní třídě či kostel sv. Cyrila a Metoděje v Karlíně, Lannův palác či Lannova vila). Pražská polytechnika, která od roku 1786 působila v sekularizované jezuitské Svatováclavské koleji v dnešní Husově ulici, byla jazykově rozdělena roku 1868. Německé větví připadly prostory barokního domova vysloužilých kněží v Resslerově ulici. Sousedící parcelu koupil Zemský výbor právě pro umístění České polytechniky, jež měla s německou sdílet knihovnu a muzeum. (V té době se ještě uvažovalo o tom, že právě na Karlově náměstí, vedle Novoměstské radnice, vyroste Národní muzeum.) Součástí areálu byl kostel sv. Petra a Pavla, zbořen 1904, z něhož se dochovala pouze kaple Božího hrobu na Zderaze. Kolaudace budovy proběhla v roce 1875. Nejvyšší patro centrální části ozdobilo deset soch Géníů technických věd od tehdy 27letého Josefa Václava Myslbeka. V přízemí téhož středověkého rizalitu byly nakonec sudé z pěti vstupních oblouků přeměněny v niky, do nichž byly o dvacet let později umístěny plastiky symbolizující obchod a průmysl od Myslbekova vrstevníka Antonína Poppa. Ve vestibulu, z něž stoupá elegantní pů kruhové schodiště, oslavuje pamětní deska vynálezce lodního šroubu Josefa Resslera a v prvním poschodí jiná deska připomíná profesora mechaniky a jednoho z rektorů ČVUT Viktora Felbra, který se stal obětí heydrichády v roce 1942.

Přestože byl palác polytechniky od roku 1958 památkově chráněn, přízemní část nárožního křídla byla počátkem 80. let minulého století přestavěna pro vstup do metra.

Formerly the premises of the Prague Polytechnical Institute, the building is a Neo-Renaissance palace designed by the architect Vojtěch Ignác Ullmann. The sculptures decorating the façade were created by Josef Václav Myslbek and Antonín Popp. Today it is used by the Czech Technical University.

^ Detail výzdoby budovy ČVUT, sochy géníů od J. V. Myslbeka
 ^ Budova ČVUT, bývalá Polytechnika, pohled z Karlova náměstí
 < Všeobecná fakultní nemocnice (bývalá Všeobecná nemocnice a novoměstský Ústav šlechtičen) na Karlově náměstí

ZEMSKÁ PORODNICE Svým starobylým anglikánským vzezřením připomíná tato bohubilá stavba, v níž přišlo na svět za víc jak sto let přes půl milionu dětí, spíše tajemný hrad či zakletý zámek. Jde přitom o civilní stavbu, jejímž iniciátorem a projektantem byl Josef Hlávka, český architekt, podnikatel, mecenáš a politik.

Zemská porodnice u sv. Apolináře slouží jako porodnice a Gynekologicko-porodnická klinika 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy a Všeobecné fakultní nemocnice v Praze. Součástí nemocnice je i kaple sv. Kříže, majitelem celého objektu je Hlavní město Praha.

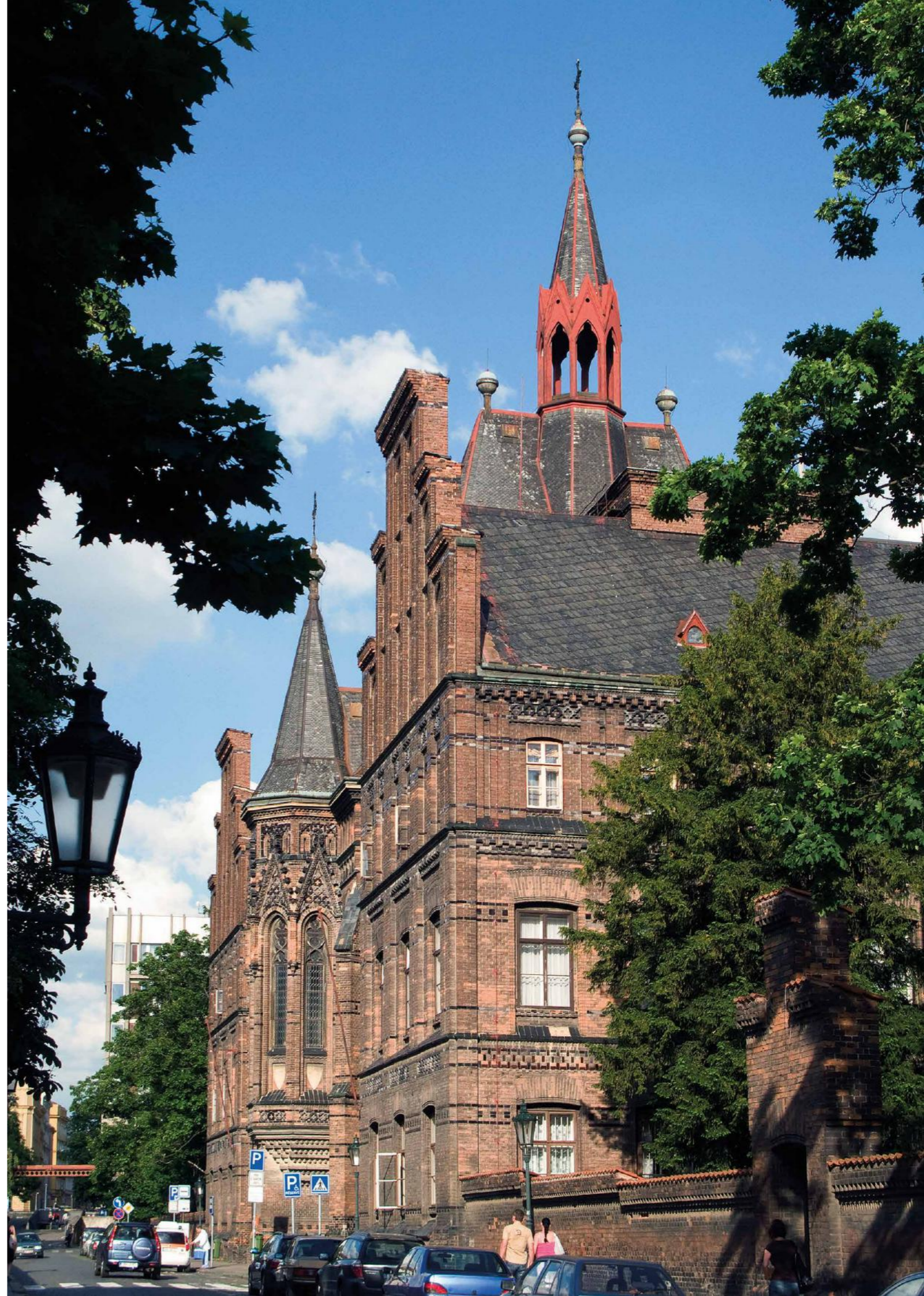
Objekt byl postaven na základě rozhodnutí Leopolda Lva hraběte z Thun Hohenštejna, místodržícího Království českého z roku 1862.

Stavba Královské české porodnice u sv. Apolináře v novogotickém stylu trvala od roku 1865 do roku 1875. V průběhu stavby Hlávka částečně ochrnul, novým konzultantem a stavebním dozorem se stal stavitel Čeněk Gregor. Od roku 1883 zde sídlily dvě univerzitní porodnické kliniky, které vznikly v souvislosti s rozdělením Karlo-Ferdinandovy univerzity roku 1882 na českou a německou. Komplex porodnice tvoří hlavní dvoupatrová budova s uzavřeným vnitřním dvorem. Nejhodnotnější částí interiéru je vestibul, schodiště v prvním patře a rovněž kaple, zaklenuta sklípkovou klenbou a dekorovaná nástěnnými malbami od Adolfa Liebschera. Hlavní průčelí Zemské nemocnice je nezaměnitelné díky arkýři kaple na masivní noze, která rozděluje vstup na dvě části. Stěny arkýře bohatě zdobí barevné cihlové tvarovky.

The unique neo-Gothic public building which still serves its original purpose as a maternity hospital is the work of the architect and patron Josef Hlávka. Its architecture resembles an old castle and, in a way, evokes the good old Blighty. The chapel, the staircase and the vestibule of this building are especially impressive.

^ Klenba kaple Zemské porodnice u sv. Apolináře
> Zemská porodnice u sv. Apolináře, pohled z ulice Apolinářská

> Na následující dvoustraně:
Zemská porodnice u sv. Apolináře, zadní trakt

ZAKAZ
Prohibitions on parking
and other vehicles

VYSOKÉ ŠKOLY NA ALBERTOVĚ Areál vysokých škol je známý pod názvem Albertov. Jméno nese totiž podle dnes již málo známého lékaře, básníka a překladatele Eduarda Alberta (1841–1900). Slupské pozemky nebyly v historii nikdy zastavěny, od počátku 19. století zde byly sady a vinice. Od roku 1845 v západní části území působila Společenská zahrada České společnosti pro zvelebování zahrad.

Ještě v první polovině 19. století si údolí pod Větrovem udrželo svůj přírodní charakter, který dával vyniknout dominantám kostelů, kostela Karla Velikého na Karlově, apolinářského kláštera a kostela a kostela sv. Kateřiny s klášteřem.

Po roce 1890 zakoupila pozemky pražská Karlo-Ferdinandova univerzita, která byla v té době již rozdělena na Českou a Německou. České univerzitě patřila spodní část pozemků, německé horní, k Viniční ulici.

V době těsně po roce 1900 byla plocha pod apolinářským a karlovským vrchem rozparcelována a na základě urbanistické koncepce zde vznikl komplex univerzitních budov a vědeckých ústavů kolem nové ulice Albertov, spojené s ulicí Ke Karlovu schodištěm. Plány areálu vypracovali inženýři Rudolf Vomáčka, August Kožíšek a Bohumil Novotný. Severní část byla německá a jižní česká. V první etapě mezi 1904–1910 se stavělo ještě v historizujícím stylu, pro bývalou Německou univerzitu to byl Fyzikální ústav (1905–1907), Matematický a Přírodovědecký ústav (1907), Hygienický a Fyziologický ústav (1904–1906). Pro Českou univerzitu to byly stávající Přírodovědecký a Chemický ústav (1903–1905).

Druhou etapou po 1910 byla stavba Hlavova a Purkyňova ústavu podle projektu A. Špalka a A. Kožíška. V říjnu roku 1928 navštívil Prahu architekt Le Corbusier při příležitosti přednášky o *Nových formách pražského umění a o Moderní architektuře*. Kromě řady památek v Praze

navštívil i areál ústavů na Albertově, konkrétně ústav Hlavův a Srdínkův (projekt A. Špalek), zaměřil se na konstrukce a mechanická zařízení sálů a poslucháren. S pochvalou se vyjádřil o kulturní výši, v níž česká univerzita žije.

In modern history, Albertov is synonymous with the beginning of a free state after years of communist rule. It is, however, mainly a university campus which, despite the various problems in the past, is still fully functioning today. There are top-class laboratories and scientific centres associated with Charles University in Prague, Czech Technical University in Prague university and the General University Hospital.

^ Purkyňův ústav, pohled z ulice Albertov
< Hlavův ústav

> Na následující dvoustraně:
Panoramatický pohled na Hlavův ústav od parku Ztracenka

POMNÍK LEGIONÁŘŮ Na náměstí Pod Emauzy, v prostoru upraveném architektem Bohumilem Hybšmanem, mezi nynějšími objekty Ministerstev, byl 28. října 1932 odhalen legionářský pomník, dílo Josefa Mařatky. Byl to hlavní a oficiální legionářský pomník s názvem *Praha svým vítězným synům*. Již v radničním zadání zazněla podmínka, aby pomník nevyjadřoval tragiku, ale velikost vítězů. Střed sousoší tvoří 16 metrů vysoký pylon z mrákotínské žuly, první z monolitů pro Pražský hrad, který se však zlomil. Prezident Masaryk ho daroval právě pro potřeby pomníku legionářů. Obelisk je obklopen sedmi legionáři, jedním italským, dvěma ruskými a čtyřmi francouzskými. V centru stojí francouzský legionář s praporem, který věncí žena – Praha – lipovou ratolestí. Žerd praporu cituje verše básníka Viktora Dyka *Opustíš-li mne, nezahynu, opustíš-li mne, zahyneš*. Nad postavami legionářů jsou vytesána jména bojišť: *Zborov-Bachmač-Volha, Terron-Vouzi-res-Champagne, Doss Alto-Piave-Dobruďža*. Pomník nepřežil nacistickou okupaci, díky garážmistovi Oldřichu Riegrovi se však podařilo zachránit schránku se zakládací listinou. Po roce 1945 se ale nenašla a po roce 1948 se již ani nehledala, snaha po obnovení památníku totiž nebyla. Stalo se tak až po společenských změnách v roce 1989. V archivech se dochovaly modely i fotodokumentace, a tak mohl být pomník znovu odhalen. Podle původních návrhů ho zhotovila akademická sochařka a restaurátorka Kateřina Amortová. Stalo se tak při oslavě 80. výročí vzniku Československa dne 28. října 1998. Autor díla, sochař Josef Mařatka (1874–1937), studoval Uměleckopřemyslovou školu a AVU, roku 1900 odjel do Paříže, kde pracoval v ateliéru Augusta Rodina. Podílel se též na pomníku Františka Palackého, kde je jeho dílem skupina *Útisk*.

Praha svým vítězným synům (Prague's Victorious Sons) is the name of the monument dedicated to legionaries, created by the famous sculptor and a pupil of Rodin, Josef Mařatka. It was removed during the war and even the communist government did not make its restoration possible. It was restored only after 1989. It is, however, the monument that truly accentuates the First-Republic place identity

POMNÍK ALOISE JIRÁSKA Bronzová socha Aloise Jiráska v Praze z roku 1960 je dílem sochaře Karla Pokorného (1891–1962) a architekta Jaroslava Fragnera (1898–1967). Návrh na postavení pomníku je již z roku 1940, byl vytvořen k 50. výročí úmrtí spisovatele. Pomník se nachází uprostřed Jiráskova náměstí v parčíku, v blízkosti domu č. p. 1775 v Praze 2, Novém Městě, kde spisovatel v letech 1903–1930 žil. Bronzová socha v životní velikosti je situována na kamenném podstavci. Alois Jirásek je zachycen jako sedící s perem v pravé ruce. Na kamenném soklu je nápis *Lil Zukov 1960*. Podstavec zdobí nápisové desky, titulní strana nese spisovatelovo jméno *Alois Jirásek 1851–1910*. Na zadní straně podstavce je uveden nápis s informací, že byl pomník postaven vládou Československé republiky k patnáctému výročí osvobození vlasti roku 1960 podle návrhu sochaře K. Pokorného a architekta J. Fragnera. Na pravé straně pomníku je osazena reliéfní hlava psa a rok 1695, na straně levé palcát s datací 1419.

Since 1960, the monument to the famous Czech writer Alois Jirásek has been the most prominent point of Jirásek Square. The life-size bronze statue is the work of the sculptor Karel Pokorný, the architectural design was formulated by Jaroslav Fragner.

^ Pomník Aloise Jiráska v parku na Jiráskově náměstí od Karla Pokorného
< Pomník legionářů na náměstí Pod Emauzy od Josefa Mařatky, pohled od Vltavy

BUDOVA BÝVALÉ TĚLOCVIČNÉ JEDNOTY PRAŽSKÉ, SOKOL PRAŽSKÝ

První tělocvična jednoty Sokol byla vystavěna podle návrhu Ignáce Vojtěcha Ullmanna v letech 1863–1864 a je spojena se založením vlastního tělocvičného spolku, Tělocvičné jednoty pražské, jejímž iniciátorem byl Jindřich Fügner, Miroslav Tyrš a Jan Evangelista Purkyně. Uliční jednotrakt s neorenesanční fasádou s iónskými hlavicemi navazuje na velký sál tělocvičny. Dispozice budovy vycházela z požadavku spojení obytné a tělocvičné funkce. Budova má symetricky v krajních osách situované vstupní vestibuly s točitými schodišti. Okolo středové části sálu obíhaly široké ochozy, jejichž jednotlivá křídla sloužila různým druhům sportu. Interiér zdobí malby Jana Preislera a Františka Ženíška, jakož i sochy Bohuslava Schnircha a Ladislava Šalouna. Budova byla roku 1911 rozšířena západním směrem, skeletová nástavba pochází ze 70. let. 20. století.

The founding of the Sokol gymnastics organisation, which was an integral part of modern national history, is commemorated by a Neo-Renaissance building designed by the architect Vojtěch Ignác Ullmann and completed at the end of the 20th century with modern extension with steel skeleton.

VILA V APOLINÁŘSKÉ ULICI Vilu postavil architekt Jan Jarolím (1887–1968) v roce 1932 současně s objektem přilehlých parních lázní a pensionu v ulici Na Slupi. Byla navržena pro bydlení majitelů obou domů, lékaře Josefa Malíka a architekta Jana Jarolíma, autora řady dalších významných staveb, například paláce u Stýblů (dnešního paláce Alfa, který navrhnul ve spolupráci s Ludvíkem Kyselou) na Václavském náměstí, či paláce Maceška na pražských Vinohradech. Ve vile reprezentující architekturu pozdní moderny s prvky art-deco se nachází dva velkoryse řešené mezonetové byty. Spodní byt byl propojen krčkem se sousední budovou lázní, tak aby se mohl MUDr. Malík, který ho užíval, snadno přesunout na své pracoviště. Jan Jarolím se v mládí podílel na projektu Obecního domu, díle architektů Osvalda Polívky a Antonína Balšánka, kde mimo jiné technicky zpracoval návrh spojovacího krčku mezi Obecním domem a Prašnou bránou. Lze předpokládat, že toto řešení mohlo být inspirací i při návrhu propojení jeho vily s objektem přilehlých lázní. Horní byt, kde žil architekt Jarolím, poskytuje jedinečné výhledy na Vyšehrad a do přilehlé Botanické zahrady Na Slupi. Oba majitelé však byli donuceni z finančních důvodů lázně i vilu prodat již v období První republiky a proto se objektů netýkaly ani restituce po roce 1989. Vila přešla do majetku městské části Praha 2 a v roce 2002 byla ve výběrovém řízení prodána do soukromých rukou. Následně byla citlivě zrekonstruována do své původní podoby, a to včetně interiérových řemeslných detailů. Přilehlé lázně ovšem takové štěstí neměly. Zajímavostí je, že architekt Jarolím byl v případě této stavby v trojroli. Byl spoluinvestorem, architektem, ale jeho firma dům i stavěla, což se ve výsledku projevilo na jeho mimořádné kvalitě. Rodina Jarolímů v domě bydlela v nájmu i po tom, co ho prodala, ale po roce 1948 byla postupně vytlačována nově přidělovanými nájemníky, až ho nakonec musela zcela opustit. Část dětství zde ale ještě stihl strávit architektův syn, Jan Jarolím, pozdější dlouholetý starosta Prahy 9.

The hitherto little-known 1932 villa designed by the architect Jan Jarolím is an evidence of the standard of Czech interwar building construction. It combines late modernist architecture with the Art Deco style.

[^] *Vila v Apolinářské ulici, Apolinářská ulice 436/3*
[>] *Interiér vily v Apolinářské ulici*

VŠEOBECNÝ PENZIJNÍ ÚSTAV Od poloviny 19. století začaly zejména pravý břeh Vltavy vroubit významné veřejné budovy jako Národní divadlo či Rudolfinum. Jejich celá dosti početná řada začíná již branickými ledárnami, pokračuje plaveckým bazénem v Podolí a v odárnou tamtéž, přičemž pokračuje i za vyšehradskou skálou. Objekt Penzijního ústavu, postaven v letech 1912–1914, je hodnotná novostavba v asanované části Podskalí podle návrhu Josefa Záscheho. Fasády jsou jedním z řady významných děl architekta Jana Kotěry, odpovídají stylu geometrizující secese. Šestipodlažní nárožní objekt, který je součástí řadové zástavby Rašínova nábřeží, je dochován ve své původní podobě bez pozdějších zásahů. Jeho hodnota spočívá zejména v jeho kubistické a prekonstruktivistické formě. Jedná se o Kotěrovu nejvýznamnější stavbu z druhého desetiletí 20. století.

The building which was originally housing the General Institute of Pensions counts among the most important public buildings of the right bank of the New Town. The monumental compound conceived by the architect Josef Zásche is defined by the outstanding modernist façade designed by the architect Jan Kotěra.

BUDOVA BÝVALÉHO C. K. TRESTNÍHO SOUDU Dnešní budova Městského soudu ve Spálené ulici nevyvolá patrně v každém úplně příjemné vzpomínky, nicméně jde o historický areál s mnoha výjimečnými příběhy. Po reformách Josefa II. v roce 1784 došlo ke spojení čtyř pražských měst, Starého a Nového Města, Malé Strany a Hradčan, jejich řízení bylo přeneseno do Staroměstské radnice. Novoměstská radnice tím ztratila své pravomoci, do jejích budov byl přenesen trestní soud. Se změnou využití bylo třeba provést stavební úpravy. Na příkaz císaře Františka I. v letech 1806–1811 došlo k dispozičním úpravám podle plánů stavitele Karla Schmidta. Tehdy přístavěním pater a příček zmizely sály,

průčelí bylo opatřeno přísnou klasicistní fasádou, která odstranila renesanční portál, okna, štíty i dvorní arkády 1. patra, a přístavělo se další patro výškově sjednocující celý objekt. V roce 1900 předložil soud plány na přestavbu, které však nebyly schváleny. Radniční objekt byl zrekonstruován architekty Antonínem Wiehlem a Kamilem Hilbertem do stavu před klasicistní úpravou. Po nezdařeném předložení plánu na přestavbu radničního areálu v roce 1900 přistoupilo soudní prezidium k řešení novostavby c. k. trestního soudu. Nová budova měla být postavena na místech stávajících domů, jejichž základy pocházely již z druhé poloviny 14. století. Rozsáhlý pětikřídový objekt v monumentálním stylu německo-francouzské neorenesance navrhl v roce 1900 vídeňský dvorní rada, rytíř Emil Förster (autor přestavby vídeňského Hofburgu a Burgtheatru), a v letech 1901–1903 postavil Alfons Wertmüller. Průčelí do Karlova náměstí zvýrazňují přepásané pilastry a šambrány, u okenních říms se uplatňují mohutné svazkové a volutové klenáky, lví masky, secesní ženské hlavy a rollwerkové štíty. Nároží při náměstí zdobí rollwerkový štít s datem dokončení stavby v roce 1903, je zakončeno koulí, ověšenou paprsky a osazenou na obelisku. Nároží do Lazarské ulice bylo prolomeno loubím v letech 1926. V současné době objekt využívá Městský soud.

The monumental Neo-Renaissance building of the Municipal Court in Spálená Street alludes to a rich history of criminal law and to more than one famous legal case of national importance.

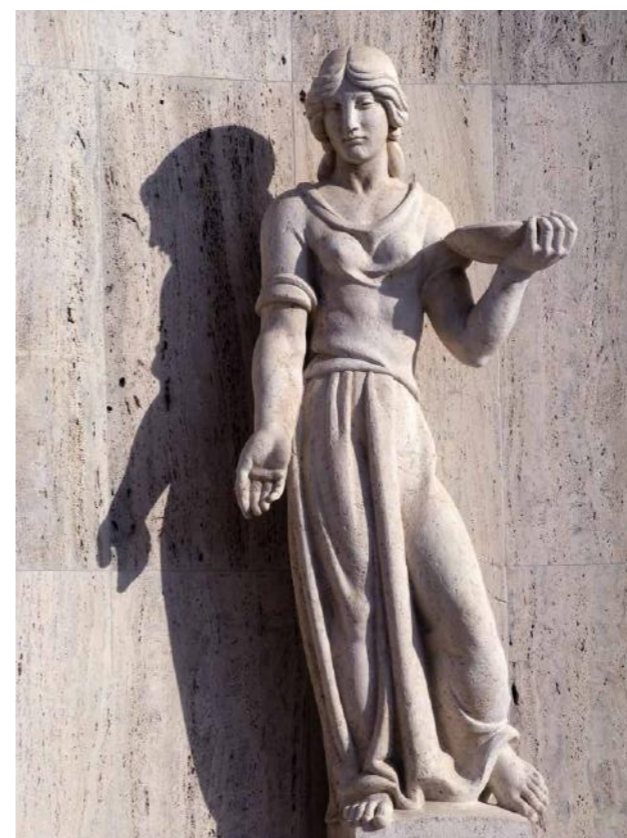
^ Budova bývalého c. k. trestního soudu, pohled z ulice Spálená < Všeobecný penzijní ústav na Rašínově nábřeží

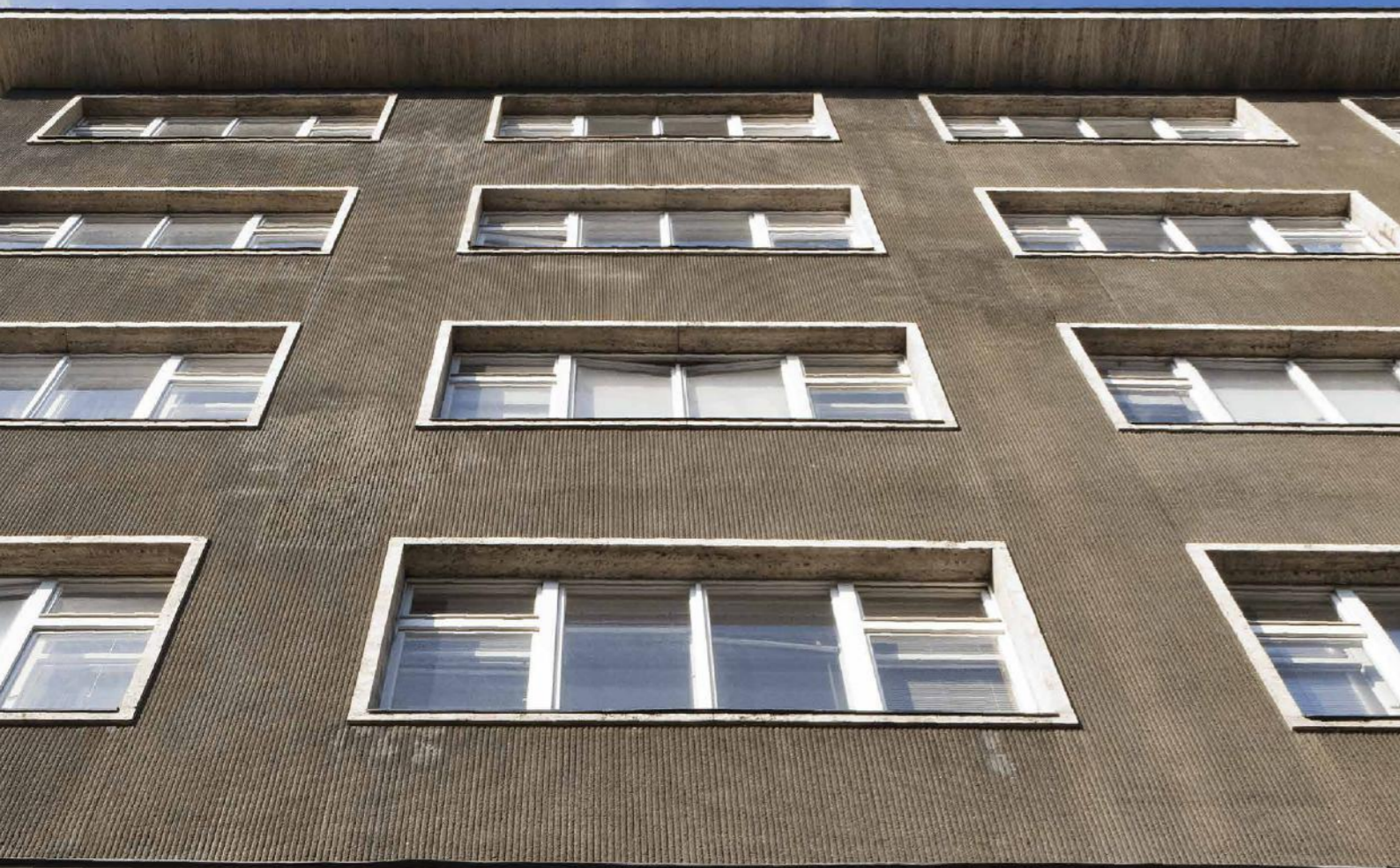
MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ, PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR

Při asanaci Podskalí v prvních dvou desetiletích 20. století vzniklo terasovité Palackého náměstí s pomníkem od Stanislava Suchardy (1912), níže položené Zítkovy sady (podle architekta Josefa Zítka, spoluautora Národního divadla a Rudolfina), Mařatkův pomník Praha svým vítězným synům, rozumějme legionářům, s 11 metrovým obeliskem z mrákotínské žuly (1952, Němci zničen v roce 1940; obnoven až v roce 1998) a komplex úředních budov (1924–1929, původně pro Zemský úřad) podle předválečného projektu Bohumila Hübschmanna. Budova za pomníkem Františka Palackého, sloužící dnes Ministerstvu zdravotnictví, má protějšek v obdobně koncipovaném „okřídleném“ objektu při ústí Podskalské ulice, přičemž byl od řeky zachován výhled na klášterní areál. Neoklasicistní soubor domů, podléhajících od roku 1958 památkové ochraně, dotvářejí pergoly, balustrády, sloupořadí a niky osazené sochami Jaroslava Horejce. Fasády byly obloženy slovenským travertinem, vnitřní obklady jsou pak z českých mramorů – černého lochkovického, bílého krkonošského, a růžového a zeleného křtinského. Vstupní dvorany obou budov (v té druhé, nižší, dnes sídlí Ministerstvo práce a sociálních věcí) mají kazetové prosklené stropy. Ochoz v patře jedné z dvoran vymezuje balustráda ve stylu art deco, stejnou formu má i zábradlí schodiště. Vestibul obohacuje plastika Hornící od Karla Hladíka, respektive mozaika Františka Kysely ve druhé budově. Původní mobiliář byl dílem Plečnikova žáka Václava Ložka. Pro představu – ve větší budově na Palackého náměstí byla přednášková síň, malá a velká zasedačka, knihovna a dalších bezmála pět stovek místností.

The place identity is defined by the open space with a park and monuments, the transport hub and the two Art Deco buildings on the sides. It is used by the Ministry of Health of the Czech Republic and the Ministry of Labour and Social Affairs of the Czech Republic. The architecture is accentuated by travertine panelling and sculptures by Jaroslav Horejc, while the interiors are decorated with works by other famous Czech artists.

Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, celek a architektonické detaily

BUDOVA ČERNÉHO PIVOVARU Šestipatrový tříkřídlý dům Černého pivovaru byl postaven podle plánů Karla Kotase mezi lety 1932–1933 v duchu funkcionalismu. Konstrukci tvoří železobetonový skelet. Hlavní průčelí je zvýrazněno osmiosým arkýřem a kamenným obložení přizemí tmavou žulou, od prvního patra výše travertinem a umělým kamenem. V přízemí byla původně restaurace a bufet, interiér navrhl architekt Ladislav Machoň. Na výzdobě interiéru se podíleli malíři Alois Bílek a Jaroslav Benda. Vyhlášená restaurace i bufet byly zrušeny postupně v roce 2000 a 2002. Původní dům *U Zlatého lva*, který ustoupil funkcionalistické novostavbě, připomíná ocelový reliéf se zlatým lvem vytvořený sochařem F. Bžochem, jenž je situovaný na průčelí domu.

Only the lion emblem was transferred from the no longer existing old building to the newly built one which was designed by the architect Karel Kotas and built in 1932–1933. The famous cafeteria and restaurant no longer exist, but the overall appearance of the functionalist building still defines the western part of Charles Square.

TANČÍCÍ DŮM Na nárožní nábřežní parcele stával od konce 19. století výstavný a poněkud přehnaně okázalý nájemní dům. V únoru 1945 dostal při bombardování přímý zásah, vyhořel a s ním tam zmizeli nejen lidé, ale i mnohé umělecké předměty, neboť tam měl svou soukromou galerii proslulý pražský sběratel MUDr. Franta. Dlouhé desítky let tam zela proluka, od osmdesátých let již v postupně opravovaném centru nápadně hyzdící celé okolí. S příchodem nového svobodného státního uspořádání a zvolením Václava Havla prezidentem republiky se započal celkem unikátní příběh zrodu výrazné novostavby. Havel podpořil záměr nadstandardně rozkročené stavby – a to doslova, protože překračuje danou uliční čáru – a stavebník čili ING pojišťovna přizvala k projektu světoznámého amerického architekta Franka Gehryho, s nímž podstatně spolupracoval Vlado Milunić. Ačkoliv jde o práci s panely, přece šlo o složité autorské dílo, protože vše se dělalo na míru, a třeba klempířské či pasířské detaily se rodily velice složitě. Osudy domu jsou spjaty s dalšími význačnými osobnostmi jako je třeba Eva Jiřičná. Dům je polyfunkční a ze střechy je famózní výhled na Hradčany a město.

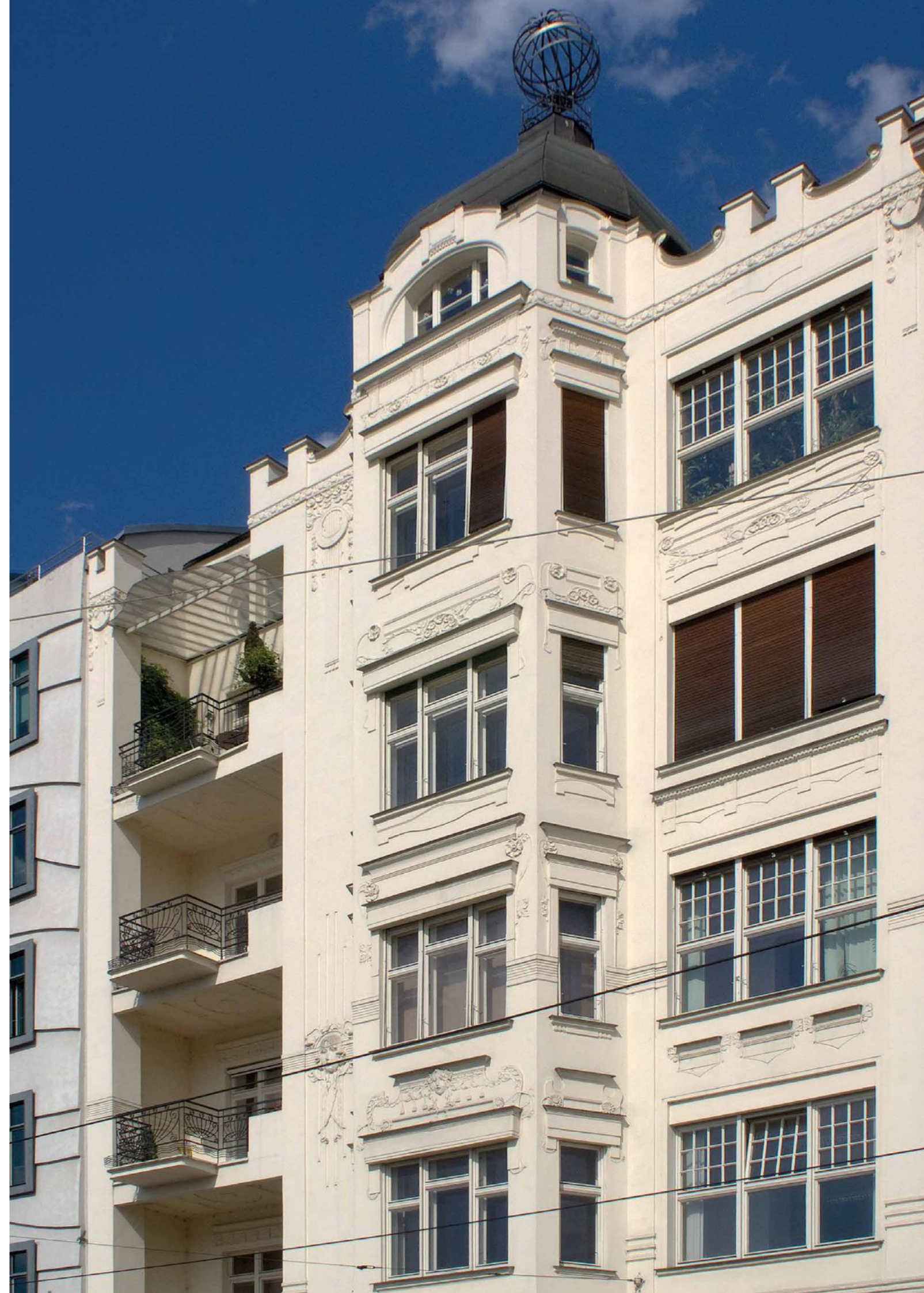
Apart from the Prague Astronomical Clock or the Charles Bridge, the world travel guidebooks today list the Dancing House (also known as Ginger and Fred) as an icon of modern Prague architecture. The playfully unrestrained architecture of Frank Gehry and Vlado Milunić is synonymous with the regained freedom after 1989.

^ Tančící dům, pohled od Vltavy; detail fasády < Průčelí Černého pivovaru, pohled od Karlova náměstí

DOMY NA RAŠÍNOVĚ NÁBŘEŽÍ Řadový dům s nápadnou zeměkoulí na střeše průčelí je dílem význačného pražského stavitele Václava Havla z doby krátce po roce 1900. Vyznačuje se krotkou eklektickou formou se secesními detaily. V domě č. p. 2000/78 žila rodina Havlova a zde vyrůstali i oba dnešním čtenářům dobře známí bratři Havlovi. Starší a slavnější Václav Havel (1936–2011) byl světoznámý spisovatel, dramatik a první prezident České republiky, jeho mladší bratr Ivan M. Havel (1958–2021) byl uznávaný přírodovědec, kybernetik a humanista. Z dalších osobností s domem spojených jmenujme kupříkladu spisovatele Pavla Kohouta či výtvarníka Milana Knížáka.

The interesting Art-Nouveau house with a globe on the roof was the home of playwright and former president of the Czech Republic, Václav Havel.

^ Soubor nájemních domů: Dům U Dvou tisíc, č. p. 2000/78 a 1980/70, pohled od Vltavy
 > Dům U Dvou tisíc, č. p. 2000/78, detail průčelí

VINOHRADY

Při mé více jak čtyřicetileté architektonické činnosti mě potkalo mnoho pozoruhodných úkolů a zadání. Jedním takovým byla generální rekonstrukce někdejší vinohradské radnice na náměstí Míru, kde dnes sídlí úřad městské části Praha 2. Ta jako investor a mimořádně osvícený stavebník stála též u zrodu a realizace velkorysé obnovy Havlíčkových sadů, kde jsem měl možnost rekonstruovat i dostavět vzácný přízemní objekt někdejšího kuželníku a střelnice z 19. století. Souhra všech profesí přinesla myslím i do budoucna počin hodný obdivu. Celý areál staré Grébovky je skutečným klenotem i živým místem setkávání na Vinohradech.

Akad. arch. Jiří Javůrek

SÍDLO ÚŘADU MĚSTSKÉ ČÁSTI PRAHA 2 Na území městské části Praha 2 jsou v současnosti dochované tři historické radniční budovy – radnice Královských Vinohrad na nám. Míru, Novoměstská radnice na Karlově náměstí a radnice vyšehradská ve Vratislavově ulici. Původnímu účelu, avšak zdaleka ne v původní podobě, slouží dodnes pouze objekt radnice Královských Vinohrad na náměstí Míru.

Obec Vinohrady vznikla na území katastrální obce Viničné Hory dne 13. června 1849, teprve 7. ledna 1867 byla císařským rozhodnutím přejmenována na Královské Vinohrady. O výstavbě první vlastní radnice rozhodlo obecní zastupitelstvo na své schůzi v březnu roku 1876, přibližně osm měsíců po rozdělení Královských Vinohrad na dvě samostatné obce – Královské Vinohrady I, rozhodnutím c. k. ministerstva vnitra přejmenované v roce 1877 na Žižkov a Královské Vinohrady II, dnešní Vinohrady.

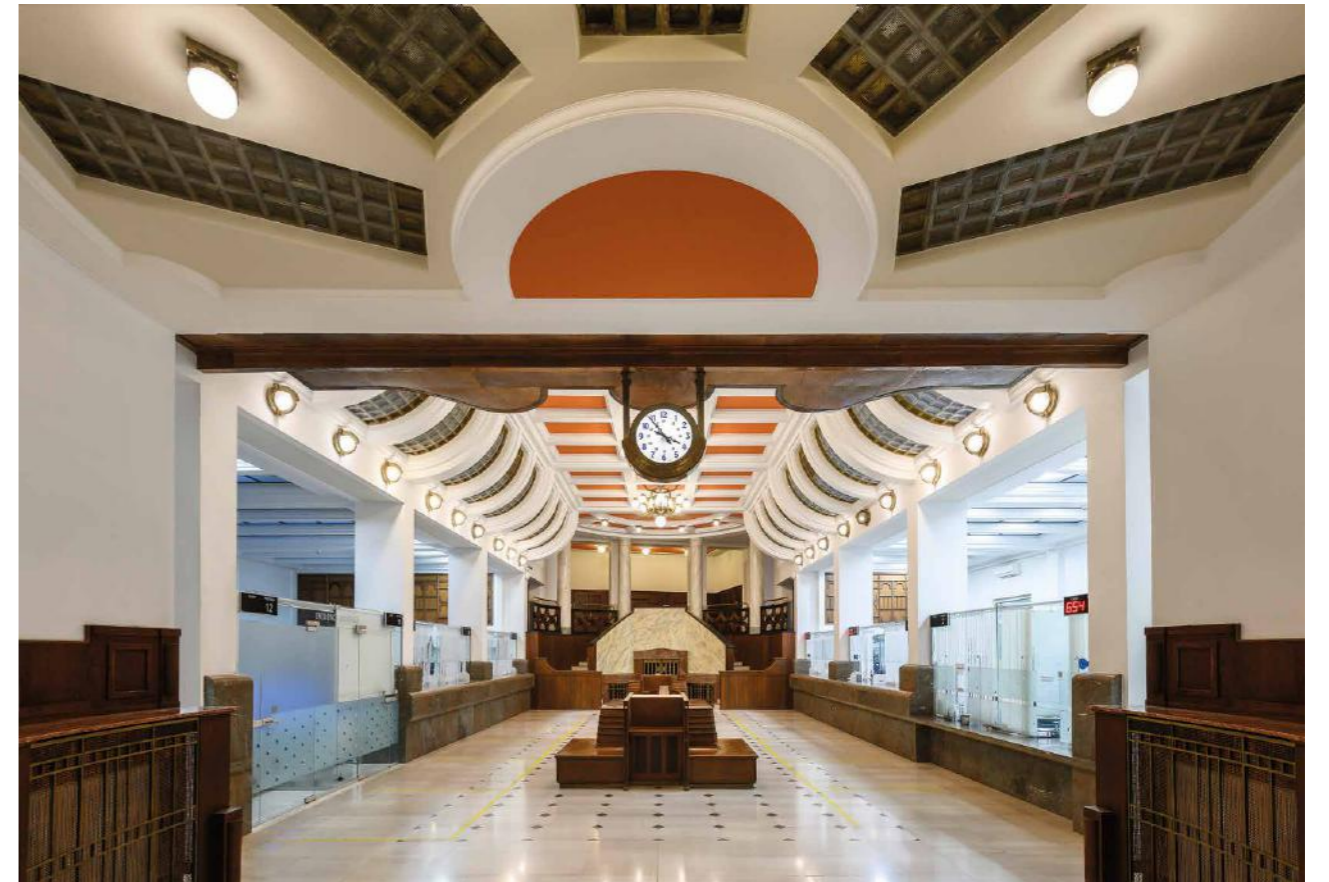
Jedním z prvních úkolů, který se rozhodlo vinohradské obecní zastupitelstvo vyřešit, byla již zmíněná výstavba vlastní radnice a školy. Půjčku na zakoupení pozemků a výstavbu obou objektů poskytla radnici Městská spořitelna pražská ve výši 120 000 zlatých. Pro výstavbu radnice byla zakoupena nárožní parcela, ohraničená dnešním náměstím Míru (dříve náměstí Purkyňovo, Mírové, později Vinohradské) a ulicí Jugoslávskou (dříve třída Karlova). Radnice byla postavena podle plánů a pod odborným vedením městského inženýra Josefa Franzla, slavnostní otevření v roce 1878 bylo spojeno s 500. výročím úmrtí Karla IV.

Architektonické pojetí dvoupatrové radnice odpovídalo dobovému vkusu – budova byla řešena v novorenesančním slohu, noblesní charakter budově dodávala propracovaná plastická a malířská výzdoba, na nároží nechyběla v té době oblíbená věž s hodinami a městský znak. Neméně honosně byl vybaven interiér budovy, například výtvarným řešením zasedací síně zastupitelstva byli pověřeni uznávaní architekti Antonín Baum a Antonín Viktor Barvitijs. Prostory v nové radnici však s agendou rychle se rozrůstajícího města (26. září 1879 povýšil císař František Josef I. Královské Vinohrady jako první pražské předměstí na město a 25. ledna 1890 jim udělil městský znak) přestaly brzy stačit. Bylo třeba vybudovat vlastní vodárnu, farní úřad, městské divadlo, nádraží atd. Objekt radnice byl nejdříve rozšířen v roce 1883 připojením sousedního domu v Jugoslávské ulici a v roce 1904 o přístavbu ve dvoře.

[^] Sídlo Úřadu městské části Praha 2, pohled z náměstí Míru

[>] Sídlo Úřadu městské části Praha 2, pohled z náměstí Míru, architektonický detail

Svůj původní vzhled si uchovala radniční budova až do roku 1929, kdy byla na základě projektu vypracovaného v roce 1928 pod vedením Ing. Brady zvýšena o tři podlaží a rozšířena o dvoupodlažní nástavbu sousední školní budovy. Puristicky, přesto velkoryse pojednaná fasáda, byla poplatná tehdejší snahám o stylovou čistotu projevu v architektonické tvorbě. Z původního řešení radnice bylo převzato zvýšené nároží, doplněné ve třetím patře hodinami. Současně s přestavbou radnice byla také dlouhodobě řešena přestavba objektů situovaných v těsném sousedství radnice v Jugoslávské ulici – č. p. 566 (objekt vedle radnice) a č. p. 580 (následující budova). Realizaci provedla Technická kancelář architektů Tomáše Pražáka a Pavla Moravce. Už dochované fotografie dokládají moderní elegantní vzhled všech tří objektů, podtržený jednotně a nákladně řešeným přízemím.

Četné přestavby interiéru všech tří objektů, nedostatečná péče o jejich fasády a v některých případech neadekvátní způsob využití některých původně architektonicky hodnotných a zajímavých prostorů v průběhu druhé poloviny 20. století, zcela setřely osobitost, půvab a sílu výrazu, který získaly objekty v minulosti. Dílčí přestavby vybraných částí interiéru v žádném případě nemohly přinést žádanou nápravu stavu. Budova ÚMČ Praha 2 působila až na dvoranu u Jugoslávské ulice zanedbaným a nevlídným dojmem, nedůstojným svého významu. Cílem rekonstrukce, navržené v letech 2002–2003, bylo vyřešení obtížného úkolu – vytvoření odpovídajících prostorů pro všechna pracoviště ÚMČ P2 v souladu s požadavky orgánů památkové péče na plnou rehabilitaci architektonické hodnoty průčelí a obnovu nejhodnotnějších součástí interiéru – vstupní haly u nám. Míru a vnitroblokových dvoran. Náročná rekonstrukce historických částí stavby potvrdila oprávněnost požadavku na jejich zachování a stylovou obnovu. Odborně zrekonstruované fasády získaly zpět svoje proporce, estetický vzhled a potlačený architektonický výraz, velkoprostorové haly osobitě doplňují soudobě řešený interiéru.

The seat of the Prague 2 municipal office is located at the same place as in 1878. The original Neo-Renaissance building designed by Josef Franzel was not sufficient for the needs of the town hall, and was therefore extended several times. The most significant change took place in 1929, when the corner building was raised and given a new façade while the effect of the architectural landmark with clock was maintained. Its halls distinguished by their pure style count among the finest parts of the interior. In the new millennium the building was renovated to suit the current requirements.

^ Sídlo Úřadu městské části Praha 2, interiér
< Sídlo Úřadu městské části Praha 2, pohled z náměstí Míru

HLAVNÍ NÁDRAŽÍ Civilizační, provozní a estetické normativy každé doby zpravidla dosti pregnančně zjevují nádražní budovy. Jako druhé velké nádraží v ještě královské metropoli vzniklo dávno za Habsburků dnešní Hlavní nádraží, původně zvané nádraží císaře Františka Josefa a později jistý čas i nádraží Wilsonovo. Úplně v počátcích se mu ovšem říkalo zámecké, neboť v pusté periférii hradebního okruhu novorenesanční budova s krajními věžemi tak vypadala. Architekti Vojtěch Ullmann a Antonín Barvitijs provedli kvalitní dílo, avšak provozní i kapacitní nároky si v letech 1901 až 1909 vynutily výstavbu budovy nové, větší i vzhledově soudobější.

Architekt Josef Fanta tehdy stvořil dosud nejrozsáhlejší secesní objekt u nás. Vedle množství plastického dekoru a řemeslných fines všeho druhu zaujmou sochy od Stanislava Suchardy a Hanuše Folkmanna, císařský salonek zdobí velkoformátové obrazy Václava Jansy a Viktora Strettiho. Zcela unikátní byla dvoulodní hala z oceli a skla dlouhá 235 metrů, široká 76 metrů a vysoká 18 metrů, nýtovanou ocelovou konstrukcí o rozpětí 35,3 metrů zhotovila firma Bondy. Ve 20. letech byla postupně provedena elektrifikace celého kolejiště.

Místem šly dějiny, což dokládá třeba působivé bronzové sousoší připomínající záchranu židovských dětí Nicholasem Wintonem za německé okupace. V 70. letech byla budova dosti brutálně oddělena od města severojižní magistrálou. V současnosti prochází secesní areál kompletní renovací a zároveň konečně došlo i na komfortní pěší propojení z kolejiště na Vinohrady a Žižkov. V rámci rehabilitace celého území se počítá s opětovným povrchovým propojením nádražního provozu s Vrchlického sady.

The main railway station in Prague is a unique Art Nouveau complex built between 1901 and 1909. The central building and the café are still named after its architect Josef Fanta. It is currently undergoing an extensive renovation. It is a fully functional station with many traditional and innovative features.

^ Budova Hlavního nádraží, pohled z ulice Wilsonova
 > Budova Hlavního nádraží, pohled z ulice Wilsonova

> Na následující dvoustraně:
 Budova Hlavního nádraží, pohled z ulice Vinohradská

Vtáhneme
vás do hry

Oficiální partner FIFA Mistrovství
světa ve fotbale 2010

PRAHA
HLAVNÍ NÁDRAŽÍ

Praha

50

50

50

50

50

50

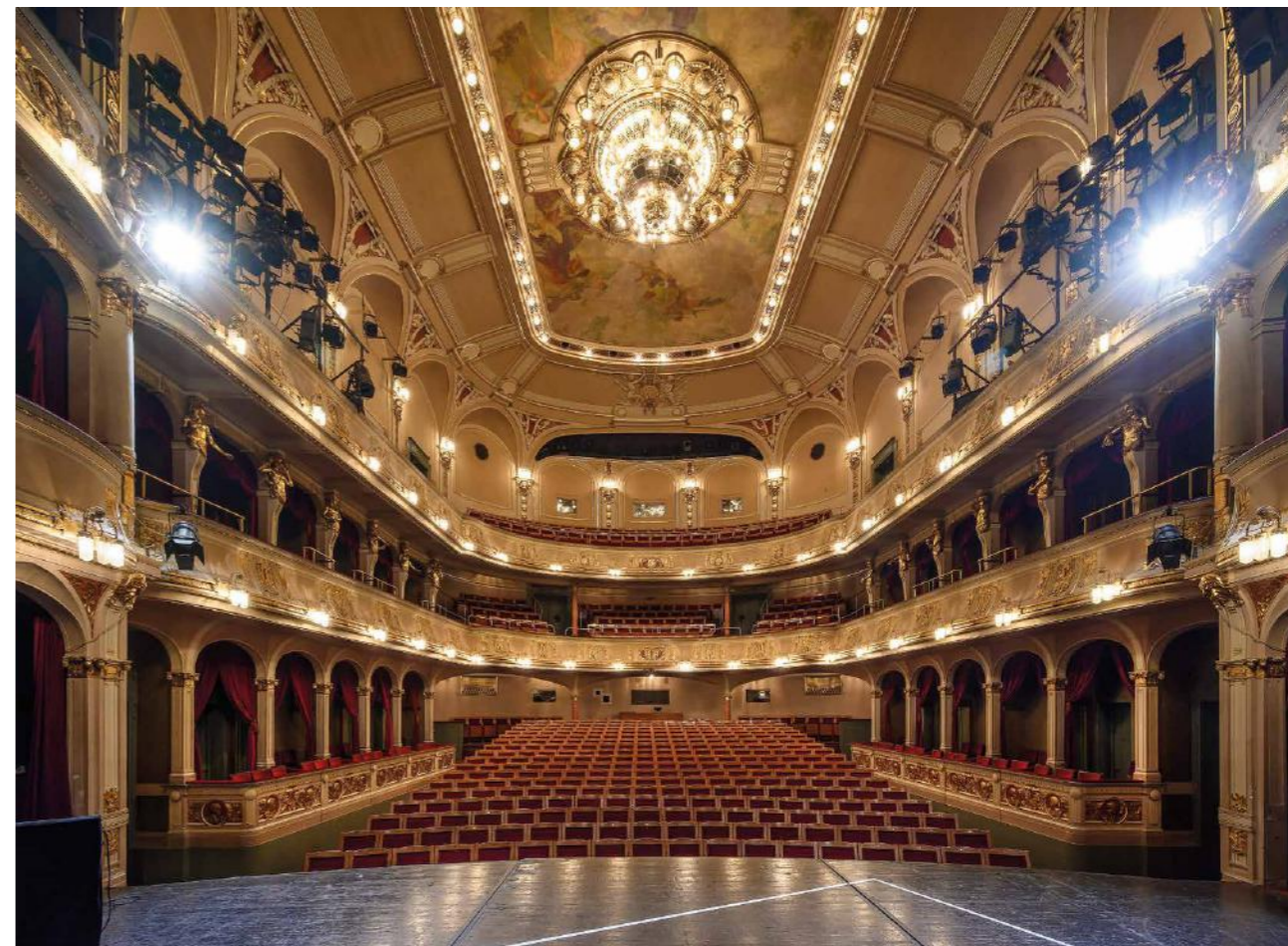
50

KOSTEL SV. LUDMILY Dominantou náměstí Míru je kostel sv. Ludmily. Vnitřní část náměstí tvoří park, po jeho obvodu se nacházejí významné budovy jako Divadlo na Vinohradech, Národní dům či budova Úřadu městské části. V parku je alegorická socha Míru od Jiřího Kryštůvka z roku 1979 a památník bratří Čapků z roku 1995 od Pavla Opočenského. Hodiny na obou věžích a teráska nad čtyřmi postranními vchody odlišují novogotický římsko-katolický kostel, vévodící od roku 1892 náměstí Míru, od většiny obdobných staveb. Trojlodní bazilika projektovaná Josefem Mockerem se dvěma šedesátimetrovými věžemi byla vystavěna za čtyři roky z rezných citolibských cihel a hoříckého pískovce. Na střechu byla použita tmavá moravská břidlice a na její zdobné prvky zelená železnobrodská břidlice. Čtyři z pěti původních zvonů, ulitých Arnoštem Diepoltem, padly v I. světové válce na zbraně; zbyl jen malý umíráček. V roce 1925 byly instalovány nové zvony z dílny Richarda Herolda v Chomutově. Velké zvony v roce 1942 zabavili Němci za války a příštích padesát let měl kostel opět pouze umíráček. Od roku 1993 je v severní věži nový václavský zvon (850 kg) z dílny Marie Tomáškové-Dytrychové z Brodku u Přerova a spolu s ním byly do věží zavěšeny dva další zvony z kostela Nejsvětějšího Srdce Páně na náměstí Jiřího z Poděbrad. Hlavní portál zdobí reliéfy Krista a svatých Václava a Ludmily od Josefa Václava Myslbeka. Reliéfy čtyř evangelistů v rozích rámování kruhového okna, tzv. rozety, vytvořil Jindřich Václav Čapek. Ve štítech hlavní lodi i lodí vedlejších jsou sochy českých patronů: sv. Ludmila a sv. Cyril a Metoděj od Bernarda Otty Seelinga, sv. Prokop od Františka Hergessela a sv. Vojtěch od Antonína Procházky. Malířskou výzdobu klenby zhotovili rakouští umělci Josef a Karel Jobstovi. Hlavní kovový oltář a šestici svícňů vytvořil cizelér František Houdek v roce 1905. Secesní boční oltáře jsou vyřezány podle kreseb Jana Kastnera a Štěpána Zálešáka, kazatelna je dílem Jiljího Ziky a Antonína Procházky. Barevné vitráže vznikly podle návrhů Josefa Mockera, Františka Sequense, Adolfa Liebschera, Františka Urbana a Zikmunda Rudla. Interiér kostela byl opravován v letech 1974–1992, avšak na varhany vytvořené Emanuelem Štěpánem Petrem roku 1898 došlo až v letech 2015–2018.

The three-aisle Roman Catholic Church of St. Ludmilla is a dominant feature of Náměstí Míru (Peace Square). It was built at the end of the 19th century on the basis of architectural plan by Josef Mocker and its decoration was executed by leading artists of that time, such as the sculptor Josef Václav Myslbek and the painter Adolf Liebscher. The exterior with its stone façade featuring two 60-metre towers and a slate roof is truly impressive.

*^ Klenba, oltář a interiér kostela sv. Ludmily; křtitelnice
< Kostel sv. Ludmily, pohled od paláce Valdek*

DIVADLO NA VINOHRADĚCH V místech rozparcelované zahrady Eichmanky vznikaly mezi náměstím Míru a Vinohradskou třídou po roce 1900 bloky činžovních domů, ale též veřejné stavby. K těm vůbec největším a nejkrásnějším patří samozřejmě budova nového divadla vystavěná v letech 1905–1907 na svažitě parcelě podle projektu architekta Aloise Čenského. Budova na obdélném půdoryse je velice plasticky rozčleněná a mezi dvěma bloky bytových domů vytváří působivý dramatický akcent, odpovídající účelu stavby. Mohutná sousoší Statečnost a Pravda od sochaře Milana Havlíčka, nahrazená dnes kopiemi od Karla Vurbse, dominují elegantnímu průčelí s kočárovým vjezdem a podloubím.

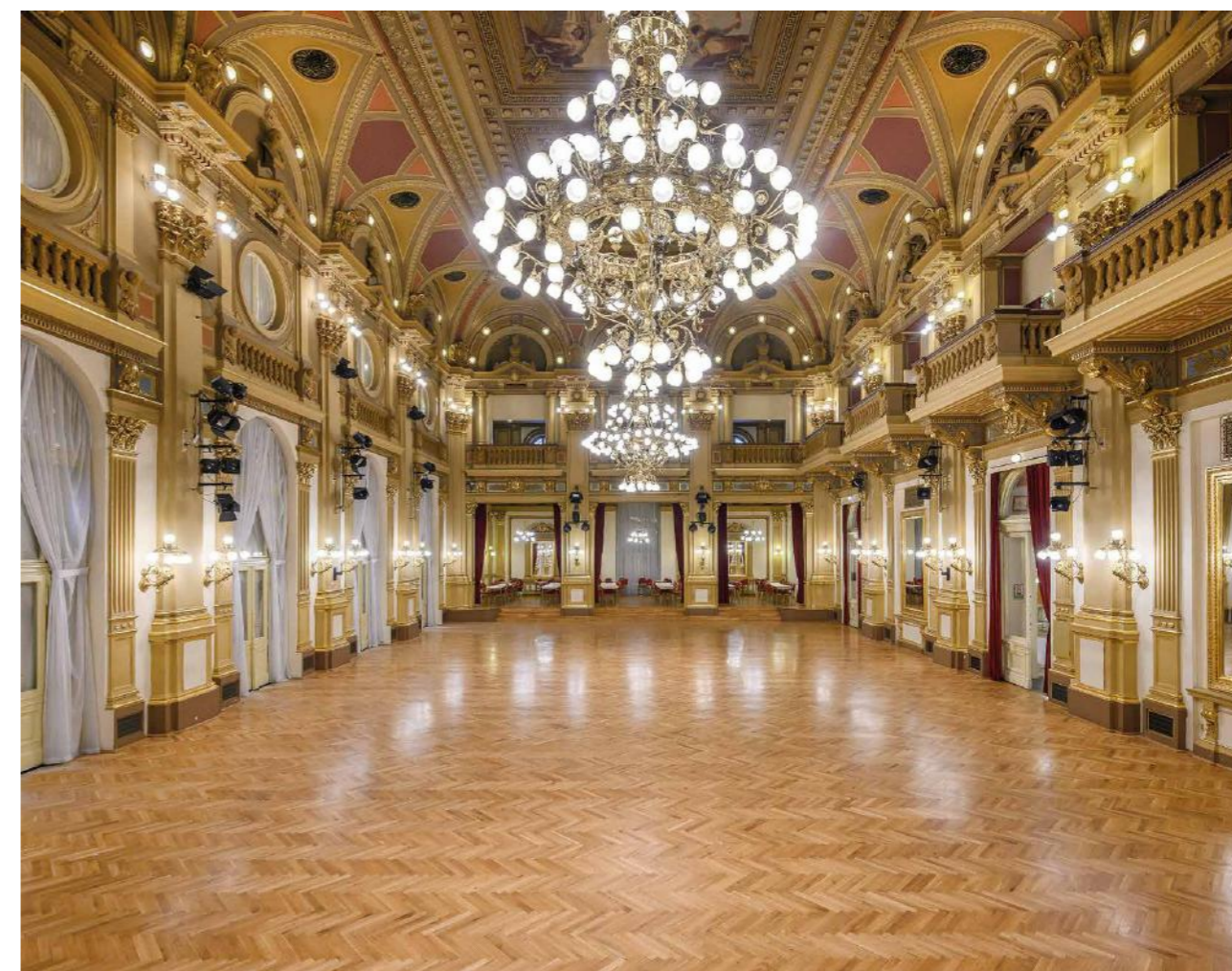
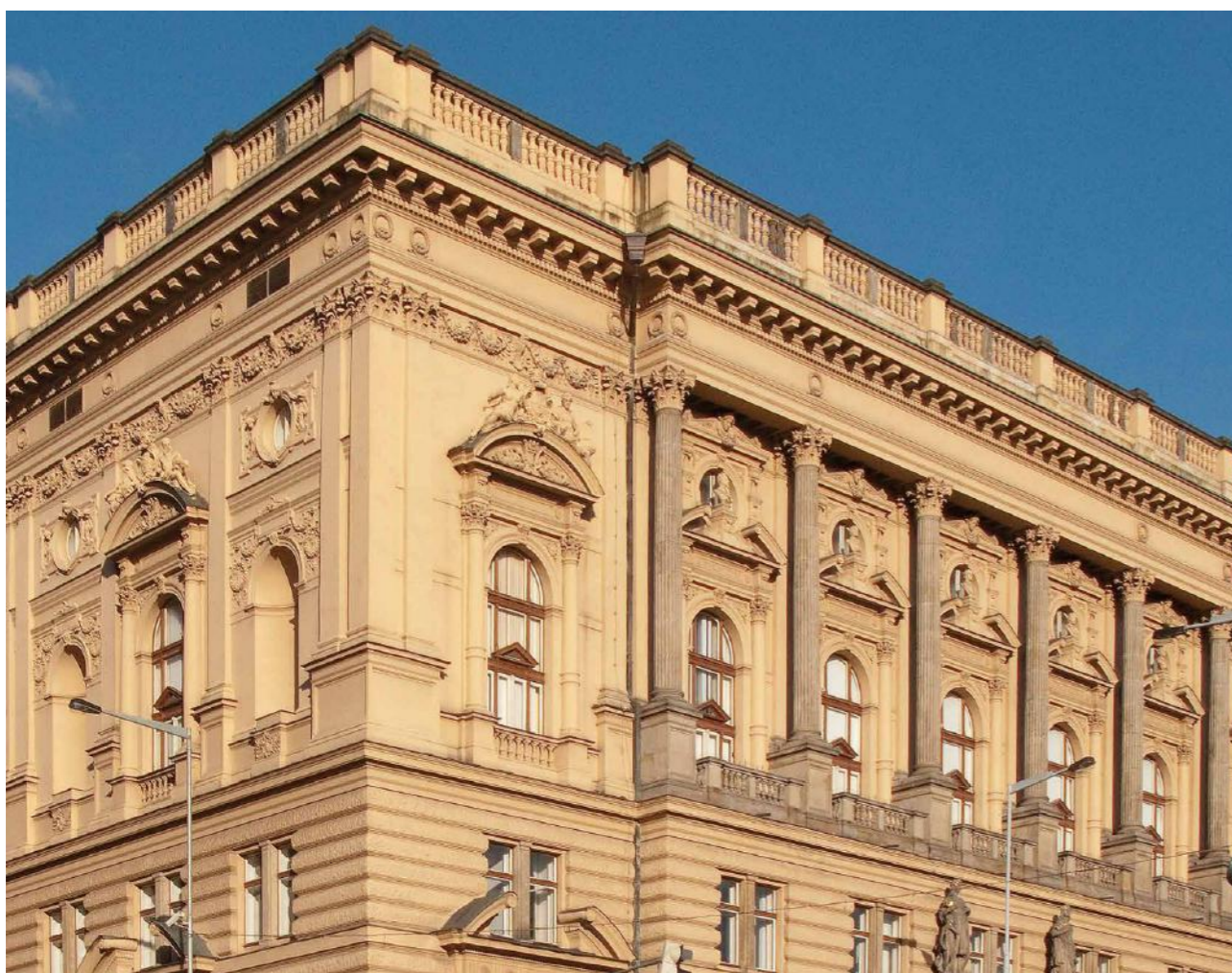
Interiéry jsou pozoruhodně dochovány včetně dřevěných obložení, kvalitních pasířských a zámečnických prvků, lustrů a členitých oken. Původní secesní opona s japanizujícími prvky od Vladimíra Županského byla bohužel v padesátých letech při změně budovy na Divadlo československé lidové armády sejmuta, uložena v blíže neurčeném muzeu a dodnes nebyla nalezena. Nástrovní malba od Františka Urbana byla renovována restaurátory Jiřím Maškem a Tomášem Skořepou.

Vedle Zlaté kapličky se právě na tomto jevišti formovala moderní česká divadelní tvorba. Byly zde premiérovány slavné hry Čapkovy či Langerovy, své režie zde vytvářeli ze starších třeba Karel Hugo Hilar a Jiří Frejka, z mladších například Luboš Pistorius, František Pavlíček, Jaroslav Dudek nebo Jiří Menzel. Herecká elita této scény nejednou silně konkurovala i přední scéně nad Vltavou.

The spectacular building of the Vinohrady Theatre is the work of architect Alois Čenský and is distinguished by one style, known as Art Nouveau. The theatre has witnessed many famous premieres, generations of the best directors, actors, stage designers and work of all other professions associated with theatre productions. To this day, this cultural monument has the hallmark of unmatched authenticity and the atmosphere of the good old days.

^ Divadlo na Vinohradech, pohled od ústí Slezské ulice
> Divadlo na Vinohradech, interiéry

NÁRODNÍ DŮM NA VINOHRADĚCH Pro společenský a kulturní život nechala obec ještě v 19. století, takřkajíc na doznívající vleče národního obrození, vystavět mohutnou trojkřídlou výstavnou budovu na východní straně náměstí za kostelem svaté Ludmily na dnešním náměstí Míru. V novorenesančním stylu ji vyprojetoval městský stavitel Antonín Turek a slavnostně byla otevřena roku 1894.

Již monumentální vstup s vestibulem a dvojamenným širokým schodištěm dává tušit mimořádné interiéry v patrech. Ústřední prostorou je přes dvě patra převýšený společenský sál s okny do náměstí. Je to velký sál pro několik set osob s bohatou štukovou výzdobou a nástrojnými malbami Adolfa Liebschera. Po obvodu jsou další sály, sálky i menší místnosti směrem do Korunní či Slezské ulice. Plastickou výzdobu vytvořili Antonín Popp a Josef Strachovský.

Ve druhém patře zaujme sál s rozměrnými plátny pražských vedut od Otakara Nejedlého, který je ve 40. letech 20. století vymaloval ve slavnostním a nadmíru efektním černo-zlatém valéru. Po převzetí moci komunisty roku 1948 získaly budovu roku 1955 do užívání Československé státní dráhy, a tak se roku 1959 objevil pořadatelský název instituce Ústřední kulturní dům železničářů. Kromě jiného tu byla 22. 5. 1921 založena Československá obec legionářská a roku 1967 se tady konal IV. sjezd Svazu československých spisovatelů.

V Národním domě se pořádají taneční, plesy, konference, burzy, významná setkání všeho druhu. Dnes je budova zevrubně opravena a vybavena i moderními technickými nároky.

In the past the Neo-Renaissance building of the National House of Vinohrady was known as Ústřední kulturní dům železničářů (Central cultural house of railway workers) and the acronym ÚKDŽ was generally associated with high quality. The imposing appearance of the exterior and the majestic interior provided an impressive backdrop for dances, concerts, balls and many other events. Today, the building boasts the best modern technology and serves many purposes.

NEOBAROKNÍ NÁJEMNÍ DOMY Novobarokní domy na náměstí Míru byly postaveny na místě bývalé zahrady zv. Eichmanka v období 1902–1903 podle projektu architekta Josefa Pospíšila. Zástavba pětidomí ukončila reprezentativní projekt dostavby bývalého Purkyňova náměstí. Domy mají bohatě zdobené novobarokní a secesní fasády, na jejichž tvorbě se podílela řada předních architektů a sochařů.

Stavba pětice domů souvisí se soutěží na vinohradské divadlo vyhlášené v roce 1902. Při této soutěži byla vypsána i soutěž na reprezentativní podobu severní části náměstí. Vítězem byl vinohradský architekt a stavitel Josef Pospíšil. Na druhém místě Rudolf Němec a na třetím Bedřich Bendelmayer. Od devadesátých let 19. století se měnila představa luxusu či noblesnosti v architektuře. Friedrich Ohmann z Vídně obnovil na pražské Uměleckoprůmyslové škole výuku dekorativní architektury (1888–1898). Architekt a stavitel Alois Bureš, tehdejší místostarosta a pozdější starosta (1912–1919), spolu se svými příbuznými Otokarem, Karlem a Antonínem si zde nechali postavit domy č. p. 1219, 1220, 1221, 1195, 1234.

Fasádu čtyřpatrového domu č. p. 1221 akcentuje balkonový arkýř a atika, kterou zdobí čtyři dvojice hrajících si puttí. Výzdoba je dílem Jaroslava Jindřicha Vorla.

Nárožní rovněž čtyřpatrový dům č. p. 1219 patří k nejhonosnějším (uveden i samostatně). V průčelí do Italské ulice se uplatňuje dientzenhoferovský portál s Atlanty, napodobujícími dílo sochaře Brauna. Čtveřice soch v nároží domu odkazuje na českou historii, výzdobu domu dotváří sousší v rozeklaném frontonu v duchu renesančních soch Michelangela. Štítek uvádí letopočet 1902 a 1903 a v erbu iniciály AB. Sochařská výzdoba od Jaroslava Jindřicha Vorla a bratrů Halmanů. Dům je třítraktový s dvěma komfortními byty na každém patře. V přízemí byla proslulá Hlavovka

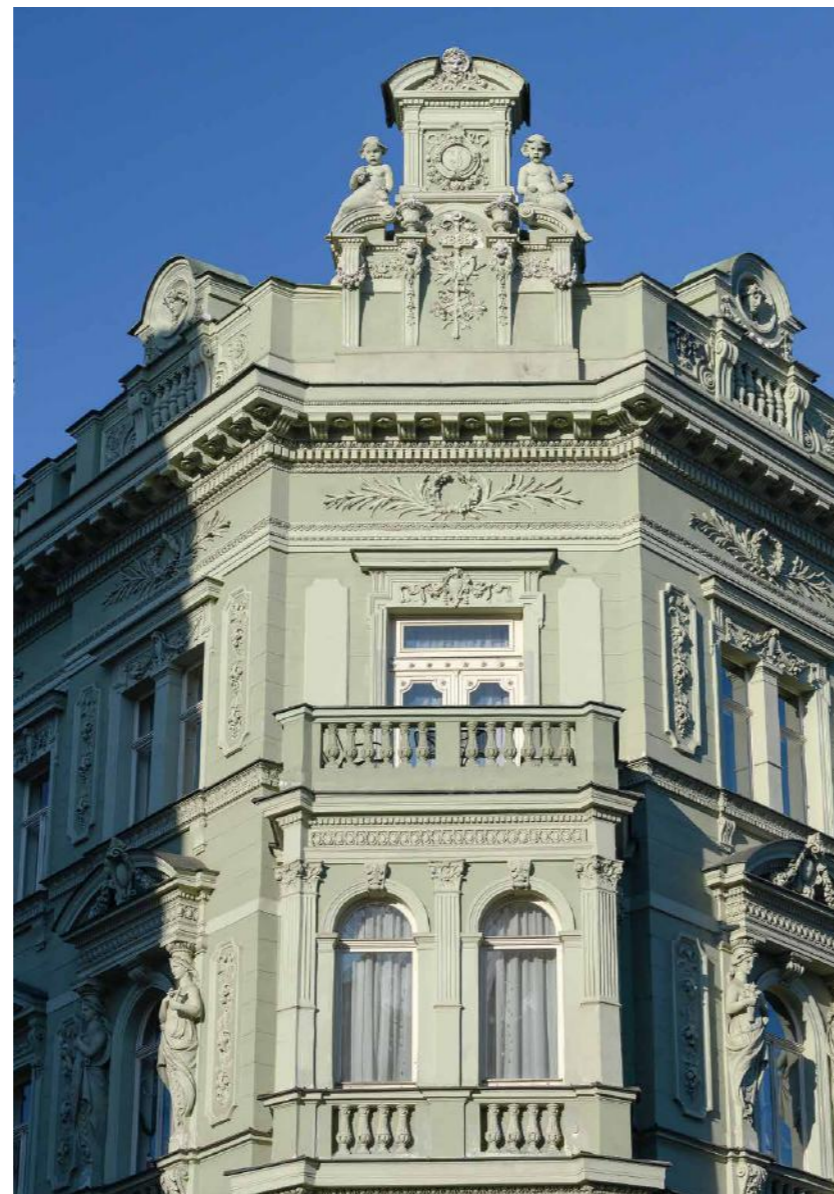
kavárna s kulečníkem, bufetem, hernou a čítárnou, stálými hosty byli např. malíři Preisler, Ullmann, Úprka, Hynais, Nejedlý, Jansa, Beneš, Kalvoda, politik Milan Rastislav Štefánik, novinář a politik Václav Jaroslav Klofáč, spisovatel Čapek-Chod, dále Josef Chochola ad. Kavárna Hlavovka byla po roce 1993 zrušena, včetně architektonických prvků portálu a dobového zařízení. Po roce 1995 nový uživatel, Komerční banka, pozměnil objekt zcela dle své představy.

V domě žil v letech 1916–1925 významný český sochař Jan Štursa, na fasádě jeho pobyt připomíná pamětní deska s umělcovou bustou.

Průčelí protějšího nárožního domu č. p. 1234, pravděpodobně též podle návrhu Josefa Pospíšila, postavili stavitelé Jan Heberle a Matěj Bílek. Niky 4. patra zdobí osm rozverných puttí v nadživotní velikosti, další andělé jsou kolem barokizujících váz na atice. Roku 1980 bylo přízemí adaptováno na Divadelní klub Divadla na Vinohradech. V devadesátých letech 20. století zde byla kavárna vydavatelství Paseka.

The north side of náměstí Míru (Peace Square) is formed by a group of five impressive residential buildings designed and built on the basis of a competition winning design. They are palace-type buildings with splendid facades, which at the time of construction were intended to represent the affluence and high living standard of the municipality.

[^] Neobarokní nájemní domy, Náměstí Míru, č. p. 1219, 1220, 1221, 1195, 1234, pohled ze středu Náměstí Míru

KAVÁRNA DEMÍNKA První kavárnu v Praze otevřel arabský Georgius Damascenus v roce 1714 v domě U Zlatého hada na rohu Karlovy a Liliové ulice nedaleko Karlova mostu. Nedlouho poté otevřel další na opačném malostranském břehu v domě U tří pštrosů. Kavárny bývaly zejména na sklonku 19. a počátku 20. století centrem kulturního života nejen u nás, ale v celé Evropě, místem, kde se scházela intelektuální a umělecká společnost a kde se vytvářely různé politické a umělecké skupiny. Mezi nejproslulejší kavárny v Praze patří např. Kavárna Slavie, Louvre, Montmarter, Arco či Platýz. Nelze opomenout unikátní jedinou kubistickou kavárnu na světě U Černé Matky Boží. Demínka se nachází na rohu ulic Anglická a Škrétova. Jedná se o jednu z vyhlášených pražských kaváren, kde si Pražané mohli první kávu dát již v roce 1886. Největšího věhlasu se kavárna dočkala v první polovině 20. let 20. století, kdy se zde scházeli S. K. Neumann, Fráňa Šrámek, Jiří Mahen, František Gellner, ve druhé polovině 20. století byla kavárna rovněž častým a oblíbeným místem setkávání umělců jako např. herci Václav Vydra, Dana Medřická, Petr Čepek, František Němec, či malíři František Bidlo, Josef Lada a další. Tradice kaváren je téměř třísetletá, kavárny jsou součástí naší historie a kultury s ohledem na výše uvedenou skutečnost, že jsou místem setkávání nejen významných osobností. O znovuzrození objektu se zasloužila firma AKANT ART, která prováděla restaurátorské práce v interiéru včetně obnovy fasády v roce 2002.

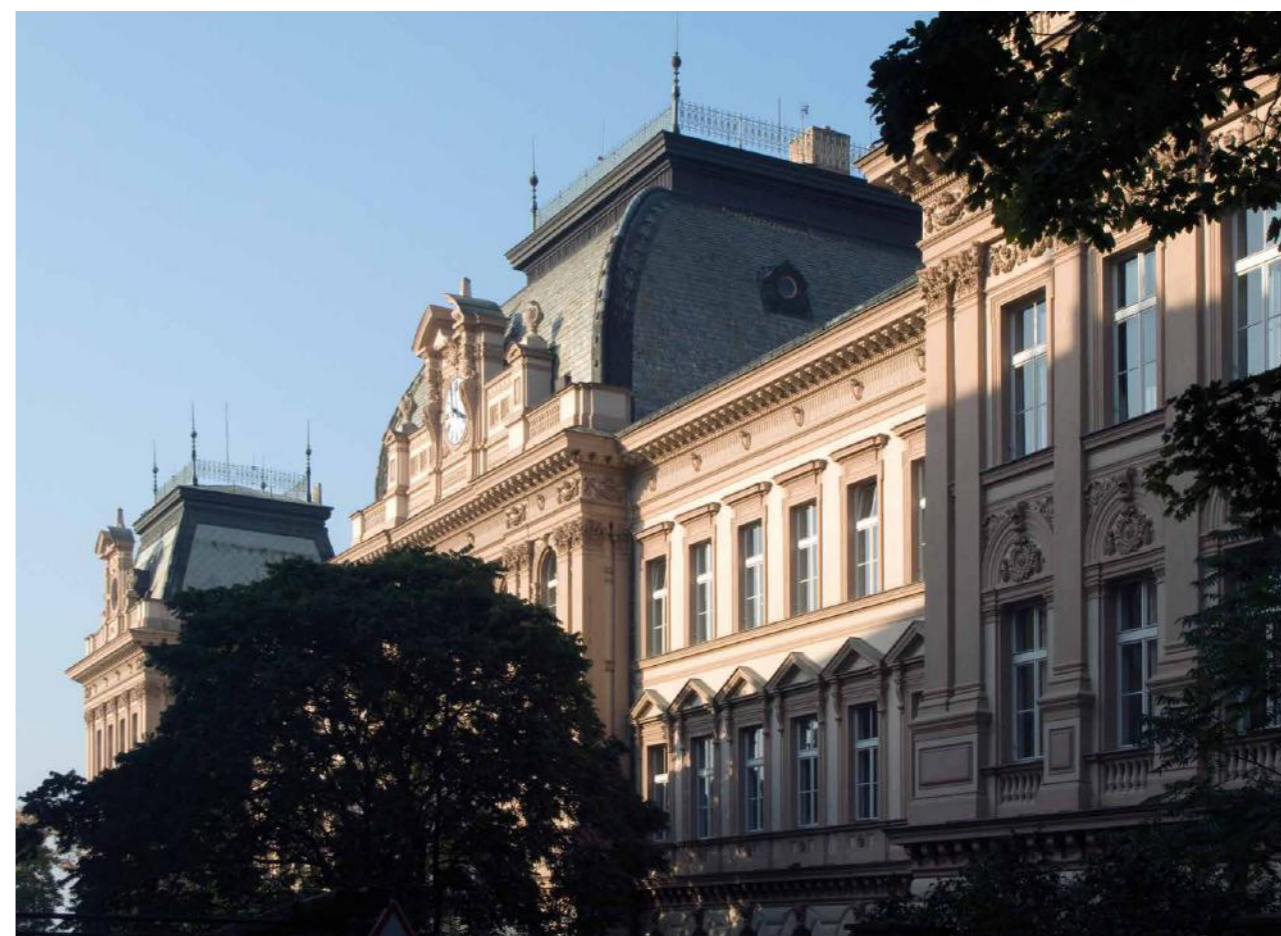
This café used to be a meeting place of many artists of all generations, especially during the period of Masaryk's Czechoslovakia. The refined decorated interior offered a peaceful atmosphere for conversation and board games.

KAVÁRNA HLAVOVKA Čtyřpatrový dům č. p. 1219 patřící k pěti honosným domů na severní straně náměstí Míru, bývalého Purkyňova náměstí, se nachází na samotném nároží náměstí s Anglickou ulicí. V přízemí se nalézala proslulá Hlavova kavárna (nazvaná podle majitele) z roku 1901 s kulečníkem, bufetem, hernou a čítárnou, jejímiž stálými hosty byli např. malíři Preisler, Ullmann, Uprka, Hynais, Nejedlý, Jansa, Beneš, Kalvoda, politik Milan Rastislav Štefánik, novinář a politik Václav Jaroslav Klobáček, spisovatel Čapek-Chod, dále Josef Chochol a další. Kavárna Hlavovka byla po roce 1993 zrušena, včetně architektonických prvků portálu a dobového zařízení. Z vybavení původní kavárny s velkým sálem s kulečníkovými stoly a posezením nezbylo nic. Nový uživatel (Komerční banka) pozměnil objekt zcela dle své představy. V domě žil v letech 1916–1925 významný sochař Jan Štursa, jehož pobyt připomíná pamětní deska na fasádě domu. Jeho manželkou byla herečka Božena Durasová, která měla angažmá v divadle na Vinohradech.

Since 1901, the waiters of the popular corner café Hlavovka have attended to hundreds of guests, especially artists, journalists and theatre performers. The café provided its services for almost a century; today, however, the ground floor is used for new administrative purposes.

^ Kavárna Hlavovka, pohled z ulice Anglická
< Kavárna Demínka, pohled z ulice Anglická

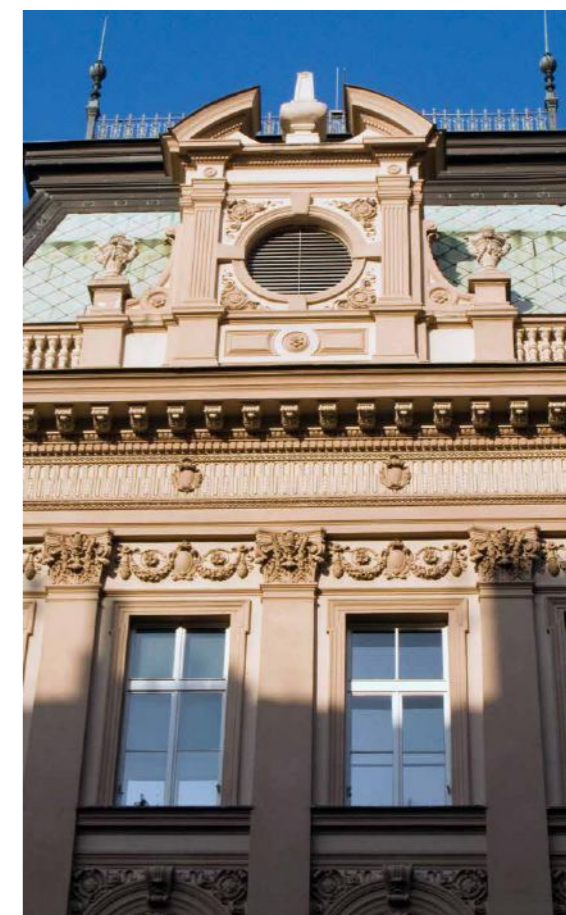

ŠKOLA NA SMETANCE Antonín Turek se narodil roku 1861 na Novém Městě, v Ječné vystudoval reálné gymnázium a na polytechnice na Karlově náměstí stavitelství a architekturu u Josefa Schulze, v sedmatřiceti letech se stal vrchním inženýrem Královských Vinohrad a působil zde až do smrti v roce 1916. Za pouhých třicet profesních let stihl vytvořit – mimo jiné – vinohradský národní dům, tržnici a vodárnu, sídlo evangeliků v Korunní ulici, podílel se na zdejší divadle, čtyři roky řídil stavbu Ludmilina kostela, navrhl kapli svatého Václava na Vinohradském hřbitově, nuselskou a vysočanskou radnici, palác Obchodní a živnostenské komory na Starém Městě, obecní záložnu v Českém Brodě, vlastní vilu v Dykové ulici – a také jedenáct školních budov. Z nich nejpozoruhodnější je ta v ulici Na Smetance, která v názvu připomíná jednu z vinohradských usedlostí. Na dvoukřídlé třípodlažní stavbě ve stylu francouzských zámků pozdní renesance, ale také na vodárenské věži, spolupracoval s šestadvacetiletým Turkem inženýr Josef Franzl. Při otevření v roce 1888 byla Smetanka už pátou školou na Královských Vinohradech (první byla na tehdejší Purkyňově náměstí, dnes náměstí Míru, vedle radnice), které byly až do roku 1922 samostatnou obcí.

Symetrická stavba se středovým korpusem, který se vyznačoval dvěma vchody (pro chlapeckou a dívčí školu) a hodinami na čtyřboké střešní kupoli, obsahovala mj. 28 učeben, kapli svatého Prokopa (od roku 1951 přednáškový sál), dvě kreslírny, tělocvičnu i mateřskou školu. Od roku 1984 je na seznamu kulturních památek, přičemž v roce 1997 bylo přidáno podkrovní patro s knihovnou, počítačovou učebnou a keramickou dílnou.

Antonín Turek je též autorem novorenesanční Raisovy školy (1897) při západním okraji Čechových sadů (její jméno bylo odvozeno od jejího prvního ředitele, spisovatele Karla Václava Raise), školy v Perunově (1897 – dnes v Praze 10) či Kladské ulici (1902).

Inspired by French Renaissance chateaux, the architecture attracts the attention of the passers-by, no matter from where they are looking at the building. When viewed from the west, especially from the Prague main railway station, it also is a powerful determining aspect of Prague 2 panorama.

ZVONAŘKA V místech někdejší Sahary, jak se říkávalo pustým místům určeným k ležení armád a vojsk na terénní hraně Vinohrad dolů k Nuslím, bylo v pozdním středověku jen několik málo drobných viničných lisů a objekt dílny a domova slavného zvonáře Brikcího z Cimburka. Roku 1897 tu de facto již na zeleném drnu vystavěl Antonín Chmel, vinohradský velkouzenář, mohutné sídlo firmy s provozy i byty, z nichž některé byly vysoce nadstandardní jako třeba dodnes dochovaný respektive zrekonstruovaný byt proslulého kreslíře Ludka Marolda, autora slavného Maroldova panoramatu bitvy u Lipan na Výstavišti. Zde žil se svou ženou Zdenou a synkem do své předčasné smrti roku 1898, takže v domě nepobyl ani jeden rok. Velmi zanedbaný a provozně dožilý areál koupil v nových společenských poměrech po roce 1989 rakouský investor, který zde vybudoval luxusní pětihvězdičkový hotel Le Palais a k němu navazující dostavbu bytů s podzemními garážemi. Provozně i esteticky doznalo toto odlehlé místo významného povznesení a významu jako velmi dobrá vinohradská adresa.

The imposing Neo-Baroque buildings were erected for the Vinohrady meat merchant Antonín Chmel at the end of the 19th century. After a period of devastation, the complex was restored and completed by a new owner who runs a luxury hotel here. Part of it is used as apartments, very much like in the past, when the famous painter Luděk Marold lived here.

SCHNIRCHŮV DŮM Novorenesanční činžovní dům z roku 1875 navrhl architekt Antonín Wiehl pro sochaře Bohuslava Schnircha. Architektura domu je inspirována raně renesančními italskými paláci.

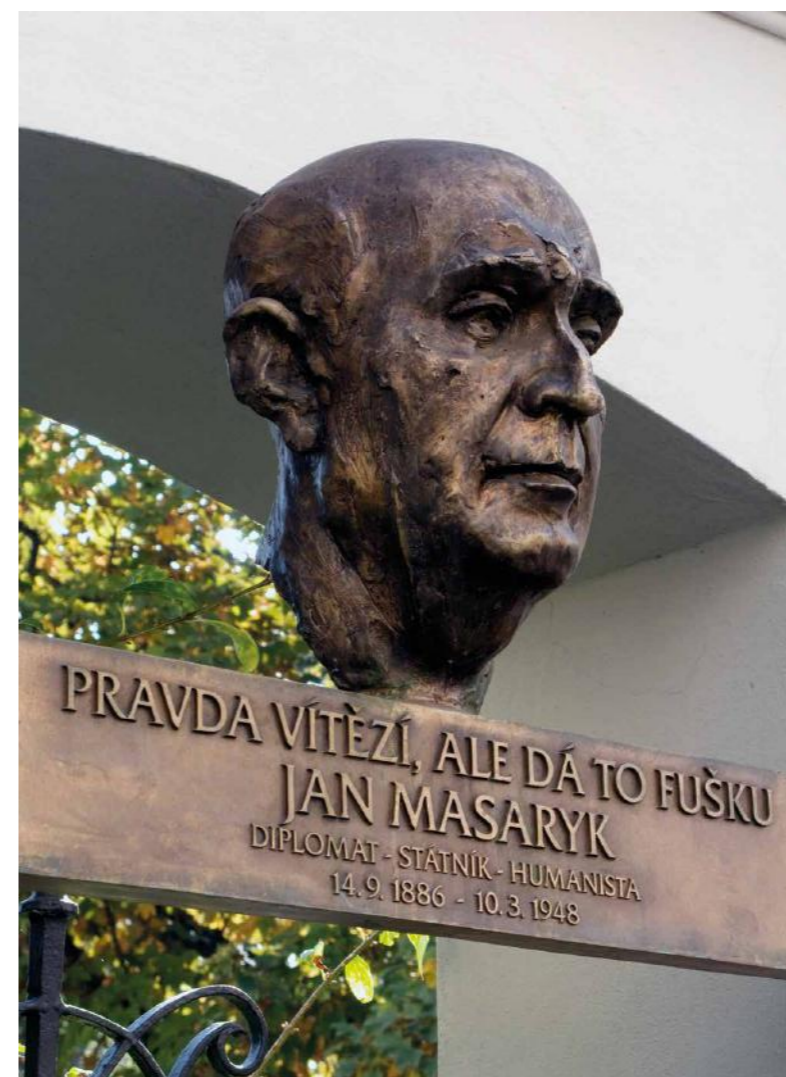
Jedná se o dvouposchodový řadový rodinný dům ze zajímavou fasádou se sgrafitovými vlysy s antickou tematikou, doplněnou novorenesančními vstupními dveřmi a mřížemi.

V interiéru domu se nachází mramorová kašna, ve vestibulu je prezentována stylová výmalba s groteskami, která se uplatňuje i na elegantním schodišti. Ve vskutku vzácném objektu je zachována řada původního mobiliáře. Ve dvoře domu najdeme kamenné fragmenty ze zbořené Žitné brány, které zachránil Bohuslav Schnirch při boření hradeb. Nejefektivnější je bezesporu velký maskaron divého muže.

Péčí rodiny došlo od počátku 90. let k postupně náročné a precizně provedené restaurátorské obnově celého objektu.

The Schnirch house is an epitome of the Neo-Renaissance architecture on a small scale. It was built in 1875 by Antonín Wiehl for the sculptor Bohuslav Schnirch, the creator of the three-horse chariots on the roof of the National Theatre. Wiehl sought inspiration in Italian family palaces. The style of the interiors is restrained and the garden is decorated with fragments of medieval sculptures from the demolished city walls and a Žitná brána (Žitná gate).

^ Schnirchův dům, pohled z ulice Mikovcova
< Schnirchův dům, interiér vstupní haly

HOTEL BERÁNEK Historie pražského hotelu Beránek v Bělehradské ulici, nacházejícího se v blízkosti Tylova náměstí, začíná roku 1887, kdy podnikatel Josef Beránek (1864–1936) koupil řeznický obchod na náměstí a přidal jej do svého podnikatelského portfolia s názvem Beránekovy podniky. O deset let později se mu podařilo koupit také dům nad obchodem.

Před vypuknutím první světové války byl obchod přestavěn na kavárnu a restaurant. Po skončení války byla k domu přistavěna další část, v níž vznikl Slovanský hotel – Beránek. Některé provozní a kancelářské budovy v zadní části hotelu dosahovaly až do Londýnské ulice. Ty sloužily jako ubytování pro hotelový personál, ale byly zde také stáje a sklad sena a později přibýly ještě garáže a benzínová pumpa.

Jak Beránekův hotel, tak jeho masné krámy včetně restaurace U Kců ovlivňovaly život v bezprostředním okolí Tylova náměstí. V roce 1929 Josef Beránek v Londýnské ulici založil také biograf, jeden z nejmodernějších v tehdejší Praze. Po roce 1948 bylo kino Beránek přejmenováno na Dalibor a v polovině šedesátých let zrušeno. Josef Beránek starší v roce 1936 zemřel a po něm hotel i ostatní podniky převzal jeho syn Josef (1901–1987). Hotel Beránek fungoval až do konce druhé světové války, po nástupu komunistů k moci však byl znárodněn. I poté však hotel a restaurace, které měly své renomé, sloužily svému účelu.

The building with its oblong classicising front gives the impression of prestige to this day. This was certainly intended by the hotel owner Mr. Beránek who once created what could be seen as a business empire of the area. In addition to the hotel, he ran a cinema, a gas station, a garage, a butcher shop there, and engaged in other commercial activities.

^ Hotel Beránek, pohled z Tylova náměstí
> Vila Osvěta a busta Jana Masaryka

VILA OSVĚTA Na Královských Vinohradech najdeme několik významných vil, které vznikly buď historickým vývojem z viničních usedlostí, nebo byly založeny jako nové v době parcelace zdejších zahrad v 19. a 20. století. Při urbanizaci Vinohrad v druhé polovině 19. století byla samostatná vilová čtvrť projektována na území bývalé usedlosti Smetanka mezi ulicemi Italskou a Španělskou (architekti Max Spielmann, Rudolf Eisler, Josef Blecha, Josef Heindl a Kapsa&Müller). Individuální vilové výstavbě se město nebránilo ani na svazích nad Nuselským údolím. Zde se zprvu vily objevovaly při tzv. Wimmerových alejích, které kopírovaly místní cesty mezi klasicistními usedlostmi, tak jako v případě pozdější ulice Jana Masaryka.

Vila OSVĚTA se nachází v ulici Jana Masaryka, navrhl ji v roce 1882 vinohradský stavitel Alois Bureš, od roku 1880 člen městské rady a v letech 1912–1919 vinohradský starosta. Stavebník Václav Vlček – spisovatel, novinář, dramatik, předseda spolku Svatobor a mecenáš – vilu pojmenoval podle svého stejnojmenného časopisu, založeného roku 1871. Politická idea časopisu stavěla na samostatnosti České koruny a vzájemnosti Slovanů a odebírání Osvětu bylo jakousi vlasteneckou legitimací. V letech 1886–1889 tu žil Tomáš Garrigue Masaryk s manželkou Charlotte a zde se jim 14. září 1886 narodil syn Jan, pozdější československý ministr zahraničí. Na Jana Masaryka upomíná pamětní deska s bustou a jeho citátem „Pravda vítězí, ale dá to fušku“, která je dílem sochaře Jana Bartoše. Ve vile bydlel i redaktor a pozdější nakladatel Jan Toužimský.

The writer and patron of the arts and publisher of the Osvěta magazine, Václav Vlček, had this Neo-Renaissance villa built for himself in 1882. The appearance of the building was designed by the Vinohrady architect Alois Bureš who later became a mayor of the municipality. The first president of Czechoslovakia, Tomáš Garrigue Masaryk, and his wife Charlotte were undoubtedly the most important residents of the villa in which also their son and later Foreign Minister of Czechoslovakia, Jan Garrigue, was born in 1886.

LAICHTERŮV DŮM Laichterův dům, postavený v letech 1908–1909 podle návrhu jednoho z čelních představitelů české moderny architekta Jana Kotěry, spojuje kombinaci rodinného a činžovního domu. Je součástí řadové respektive blokové zástavby vymezené ulicemi Chopinova, Krkonošská, Čerchovská a Polská.

Fasáda má horizontální členění s pásy hrubé a jemnější omítky, akcentem je prosklený arkýř s režným zdívkem, ukončený balkonem. Přízemí a patro sloužilo majiteli domu.

Ústředním prostorem byla schodišťová hala vyzdobena malbami Františka Kysely. V patře se nacházel byt nakladatele.

Další patra domu byla koncipována jako činžovní dům se samostatným vchodem. Architekt řešil objekt současně se zahradou, která tvoří rovněž významnou část, kde se ve výtvarném minimalistickém řešení uplatňovala především bílá barva, která dávala místu až éterický ráz.

V téže době si architekt Kotěra postavil i svou vlastní vilu nedaleko odtud v Hradešínské ulici na Vinohradech v Praze 10, kdy i zde kombinuje režné zdivo s hrubší světlou omítkou.

The unique terraced house is an excellent example of modern Czech architecture of the early 20th century. At that time, the architect Jan Kotěra introduced elements of progressive European modernism into the traditional Prague bourgeois environment. Jan Laichter for whom the house was built was one of the most well-known publishers of the period.

^ Laichterův dům, detail interiéru
 > Laichterův dům, pohled z ulice Chopinova

PALÁC VALDEK Palác Valdek stojí na nároží ulic Anglická a Jugoslávská na Náměstí Míru a byl postaven ve funkcionalistickém duchu na sklonku 20. let 20. století na místě zbořeného činžovního domu zvaném Na Valdeku.

Funkcionalistický palác navrhl architekt Antonín Belada. Železobetonová konstrukce sedmipatrového domu s průčelím obráceným do náměstí Míru byla završena v úrovni šestého ustoupeného patra pochozími terasami. Přízemí a 1. patro akcentovaly velké výkladce. Přízemní prostory byly využity komerčně, v úrovni 1. patra byla známá kavárna VALDEK.

V suterénu paláce bylo kino, velká část domu sloužila jak obchodní, tak nájemní funkci. Funkcionalistický palác byl dostavěn a zpřístupněn v roce 1929.

Kavárna byla v paláci provozována do 90. let 20. století, měla i taneční sál, kam údajně chodíval zamlada i Karel Gott.

K razantní přestavbě došlo v souvislosti s úpravami pro banku, která sídlí v přízemí i patře objektu.

A prominent building in the functionalist style, Valdek Palace stands on the site of the once demolished house known as Na Valdeku (On the Valdek). In addition to luxury apartments and shops, there was a café with a dance hall, reportedly often visited by the most famous Czech popular singer Karel Gott.

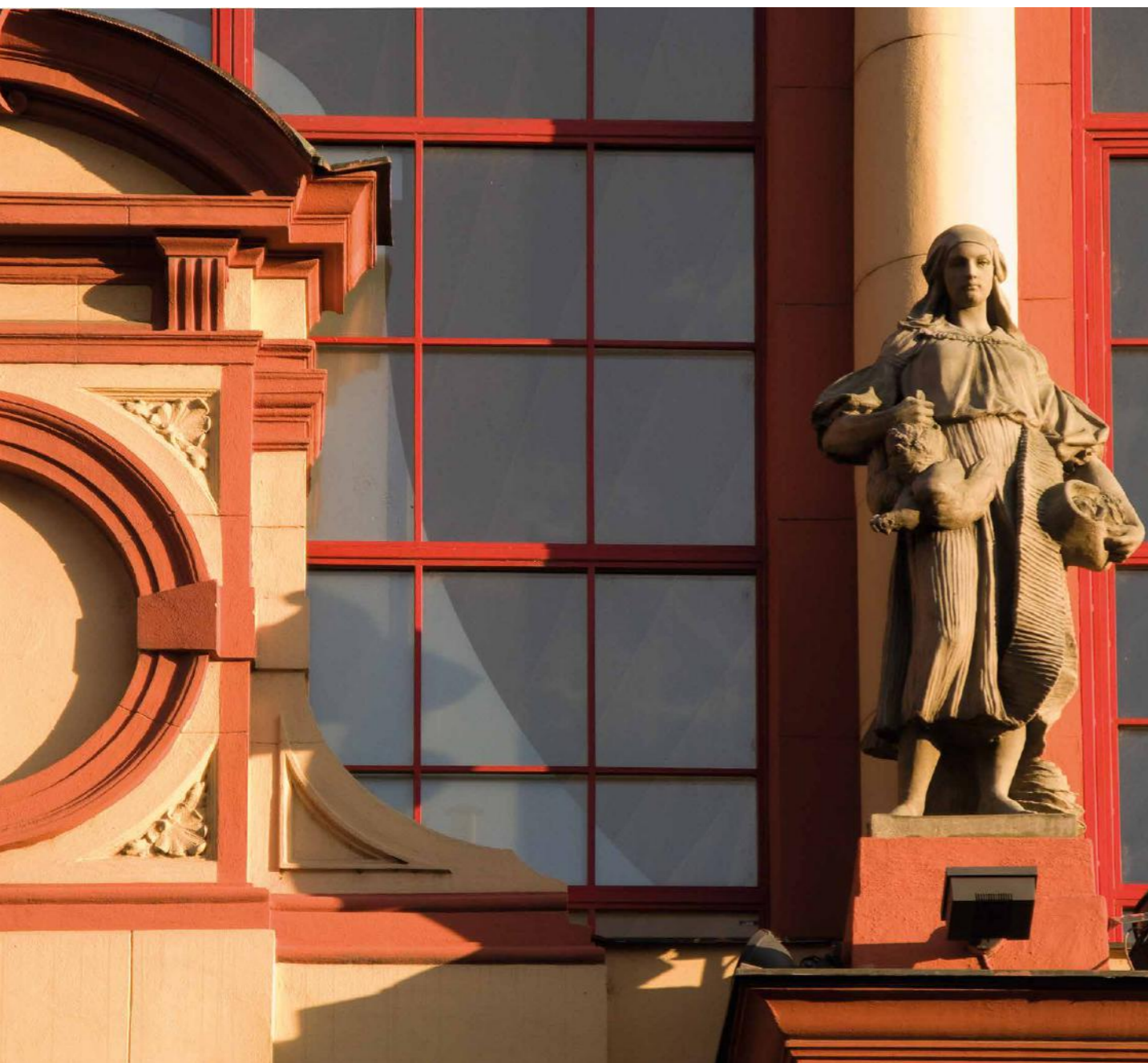
^ Palác Valdek, detail vstupu
> Palác Valdek, pohled u ulice Italská

PAPEŽŮV DŮM Protikladem Pospíšilových novobarokních domů je neogotický dům, postavený v sevření ulic Vinohradské a Italské podle návrhu architekta Gustava Papeže v letech 1902–1903. Na fasádě průčelí se uplatňují prvky české gotiky a renesance, bohatost tvarosloví je umocněna kombinací architektonických prvků a štukové výzdoby. Objevuje se řada arkýřů, balkonů, složitých špalet se štuky a freskami od Ladislava Nováka. Dominantou je nárožní arkýř s freskou andělka s geometrickými pomůckami, po stranách jsou pod baldachýny osazeny sochy Ludmily a sv. Václava s charakteristickým praporcem a štítem s orlicí. Fasáda do Vinohradské ulice upoutá sgrafitem s motivem Matyáše z Arassu a Petra Parláře, na průčelí do Italské jsou Beneš z Loun a Matěj Rejsek, pod střešní římsou nápis *Kdo zde bude přebývati, ráč mu Pán Bůh požehnati, do Italské Nám dobře a nikomu zle*. Vstupní interiér, schodiště i podesty k bytům jsou bohatě zdobeny, za zmínku stojí zejména restaurované schodišťové zábradlí se zoomorfními a vegetabilními motivy v náročné polychromii. Fládrování truhlářských výplní zaujme zvláštním odstínem zelené.

The neo-Gothic lavishly decorated house stands on the corner of Vinohradská and Italská streets. Designed by the architect Gustav Papež, it was built between 1902 and 1903. The sgraffiti on the façade refer to the national history, the interior, especially the vestibule and staircase, boasts an impressive arts and crafts decoration.

^ Papežův dům, pohled z Italské ulice
> Papežův dům, architektonický detail

VINOHRADSKÁ TRŽNICE Soliterní užitková budova postavená roku 1902 podle návrhu Antonína Turka vyplňuje blok mezi ulicemi Vinohradská – U Tržnice – Slezská – Šumavská. Jde o kovovou konstrukci se zděnými výplněmi a umnou zámečnickou a pasířskou prací. Trojlodní bazilikální objekt s převýšenou střední prosklenou partií pavilonového typu byl odsouzen v době komunismu k demolici. Díky iniciativě památkářů byl však na poslední chvíli zachráněn. Projekt obnovy zacílil opět na komerční obchodní účely a to se plně osvědčilo. Účelnost, funkčnost a jednoduchá krása se tu spojily ve vitruviovském pokynů zcela stoprocentně. Zachována zůstala i část původní historické technologie viditelná proskleným průhledem jako působivý detail nového interiérového pojetí.

An impressive example of a building with basilica-like ground plan, the Vinohrady market hall built in 1902 represents the industrial type of construction of the end of the 19th and the beginning of the 20th century introduced into the environment of the traditional urban block development of Vinohrady.

^ Vinohradská tržnice, Pavilon, architektonický detail
 > Vinohradská tržnice, Pavilon, pohled z ulice Vinohradská

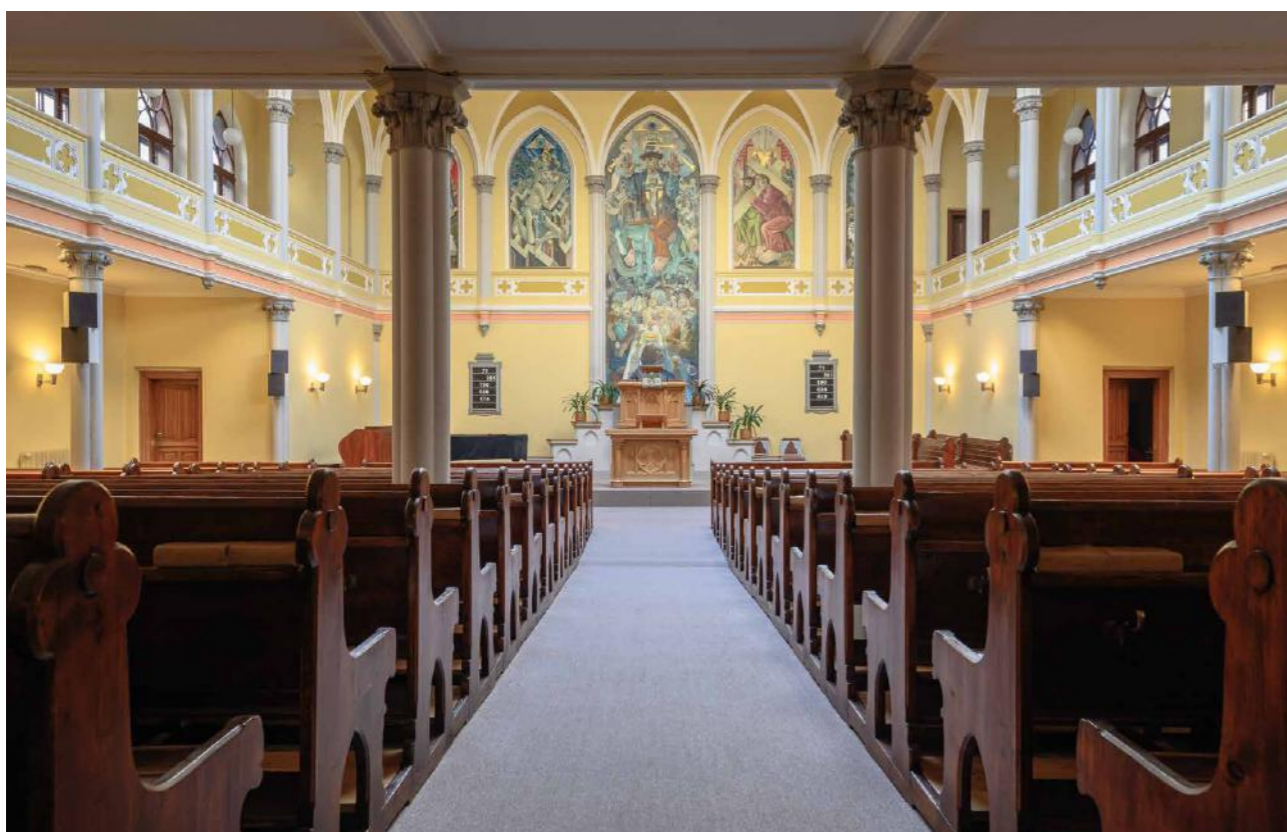
MÁNESOVA 94 Výrazný okrově natřený nárožní činžovní dům z doby kolem roku 1910 v sobě snoubí starší architektonické formy známé z vinohradských budov Antonína Turka a novější výrazivo secese. Na průčelí se uplatňuje i hrázděné zdivo a plastický dekor, interiér vestibulu zdobí po stranách obří alegorické malby neznámého malíře, nejspíš z okruhu vinohradského patriota Václava Kejmara.

This unassuming Vinohrady house captivates with pure style of its façades and vestibule decorated with murals.

AMERICKÁ 7/517 Novorenesanční dvoupatrový městský dům z konce 19. století se střídmou fasádou disponuje velmi pěkným stylově čistým vestibulem, který zdobí nástropní malba, malby na stěnách, štuková plastická výzdoba a ozdobná kovová osmiboká závěsná lampa. Objekt se dochoval bez přístaveb a architektonických závad, v interiéru je dochovaná řada dobových artefaktů – domovní a bytové dveře včetně kování, dlažeb a leptaných oken. Nedávno zrestaurovaný objekt patří k nejpěknějším v dané části Vinohrad.

The impressive house on the corner of Mánesova Street and Jiřího z Poděbrad Square boasts a beautiful vestibule with allegorical paintings.

^ Americká 7/517
 < Mánesova 94, pohled od náměstí Jiřího z Poděbrad

MODLITEBNA ČESKOBRASTRSKÉ CÍRKVE EVANGELICKÉ Budova s velmi výpravnou novogotickou fasádou průčelí vypadá v exteriéru jako běžný vinohradský řadový dům. Znamý pražský architekt Antonín Turek i stavitel Antonín Dvořák ztělesnili ve svém projektu tradiční neokázalou podobu evangelických staveb. Průčelí s výrazným vertikálním členěním uvozuje v parteru trojdílný vstup předsíňového typu, nad nímž je nápis *Modlitebna a dům Českobratrského evangelického sboru*. Na vrcholu štítového portálu je plastika Kalicha na Bibli s vrocením 1907. Výškově efektní fasádu završuje centrální dlátkovitá věžka se zvoníčkou. Výzdobu doplňují busty slavných kazatelů. Interiér zahrnuje prostorný sál s varhanami na kruchtě, strohý ráz doplňují poměrně výrazné malby ve slepých oknech. Navrhl je Miroslav Rada a interiér kráší od roku 2000. Náměty jsou Mojžíš, pláč Jeremiášův, vzkříšení Lazara a další. V modlitebně se konají nejen mše, ale též koncerty jak duchovní, tak komorní klasické hudby a jiných žánrů.

The prayer room of the Evangelical Church of Czech Brethren boasts an impressive neo-Gothic façade with a hall-like entrance from Korunní Street. The interior with the organ is decorated with modern paintings set within window-like niches designed by Miroslav Rada.

VINOHRADSKÁ ZÁLOŽNA Vinohradská záložna byla postavena podle návrhu architektů Františka Heberleho, Osvalda Polívky, Jaroslava Kabeše a Václava Vejrycha v letech 1886–1887. V roce 1912 a v letech 1930–1933 byly provedeny dílčí stavební úpravy. První vinohradský peněžní ústav Občanská záložna Nová Praha založen v roce 1874, nese již v roce 1876 název Záložna vinohradská. Nejprve sídlila v Balbínově ulici, poté na radnici a nakonec po prodeji usedlosti Feslovka si nechala postavit vlastní dům na nejrušnější vinohradské ulici podle návrhu Františka Heberleho v letech 1886–1887.

Novostavba s honosným portikem v duchu novorenesance měla bohatou výzdobu fasády. Pod tympanonem je umístěn nápis záložny nesený putti. Fasádu ukončuje balustrádová atika mezi dvěma věžičkami. V roce 1903 byl přikoupen nárožní dům č. p. 322 v Jugoslávské ulici z roku 1855, o secesní úpravu se zasloužil architekt Osvald Polívka. Spojující dvoranu mezi oběma objekty roku 1912 Polívka přizpůsobil rušnějšímu provozu; autorem 13 nástěnných maleb je Václav Kejmar, žák Maxe Pirnera.

Díky vkladům, pozemkovým a stavebním úvěrům a prvorepublikovým zákonům o stavebním ruchu mohla Záložna nejen úspěšně podnikat, ale v letech 1930–1933, po velké hospodářské krizi, si mohla dovolit velkorysou novostavbu v místech původních domů č. p. 322 a 321, které službám nestačily a byly v roce 1931 zbourány. Nový šestipatrový funkcionalistický dům je charakteristickým dominantním čtvrtkruhovým nárožím mezi dvěma arkýřovými pylony, s kamenným obkladem. Balkóny probíhají v pěti podlažích a celek je završen terasou. Funkcionalistické pojetí je od Kotěrova žáka Jaroslava Kabeše a žáka technické školy Václava Vejrycha.

Looking at it from the street, no one would think how large the complex of the former Vinohrady savings bank is. The earlier part, facing Anglická Street, is built in the 19th-century Neo-Renaissance style, the later and larger part, facing Jugoslávská and Londýnská streets, dates from the period of the newly formed Czechoslovakia. Dominant styles here are Purism and functionalism. The interiors are decorated with valuable paintings, sculptures as well as arts and crafts elements and objects.

^ Vinohradská záložna, pohled z ulice Anglická
< Vinohradská záložna, architektonické detaily

POLYFUNKČNÍ DŮM JUDR. SVOJSÍKA Stavebníkem domu byl advokát a ředitel Československé záložny, po dokončení jej prodal manželům Klarovým. Dům byl postavený v duchu funkcionalismu s prvky art déco podle návrhu vinohradského architekta Rudolfa Novotného pro JUDr. Františka Svojsíka. Novostavba dokončená v únoru 1938 nahradila původní pavlačový dům z roku 1867. Nájemní a obchodní dům tvoří dominantu Francouzské ulice, kde převažuje zástavba s domy v duchu historického eklektismu. Parcela, svírající s uliční čarou úhel sedmdesátipětistupňů, určila nepravdivý tvar třítraktového železobetonového skeletu domu. Fasáda s osmi podlažími je zajímavá především k východu natočenými arkýřovými okny. V přízemí domu se uplatňují velké obchodní výkladce, snížené kancelářské patro upoutá obkladem z opakního skla v béžové barvě. Po dostavbě domu zde jeden z bytů obýval i samotný stavitel Rudolf Novotný. František Svojsík s bratry Aloisem Svojsíkem, cestovatelem a překladatelem, s Antonínem „Benjaminem“ Svojsíkem, zakladatelem českého skautingu, a pěvcem Gustavem Svojsíkem.

The peculiar architecture of the house combines the functionalist and Art-Deco styles. Newly built in 1938, it replaced an older lower 1867 house. It was occupied by the Svojsík family, whose member, Benjamín Svojsík, became well-known as the founder of Czech scout movement.

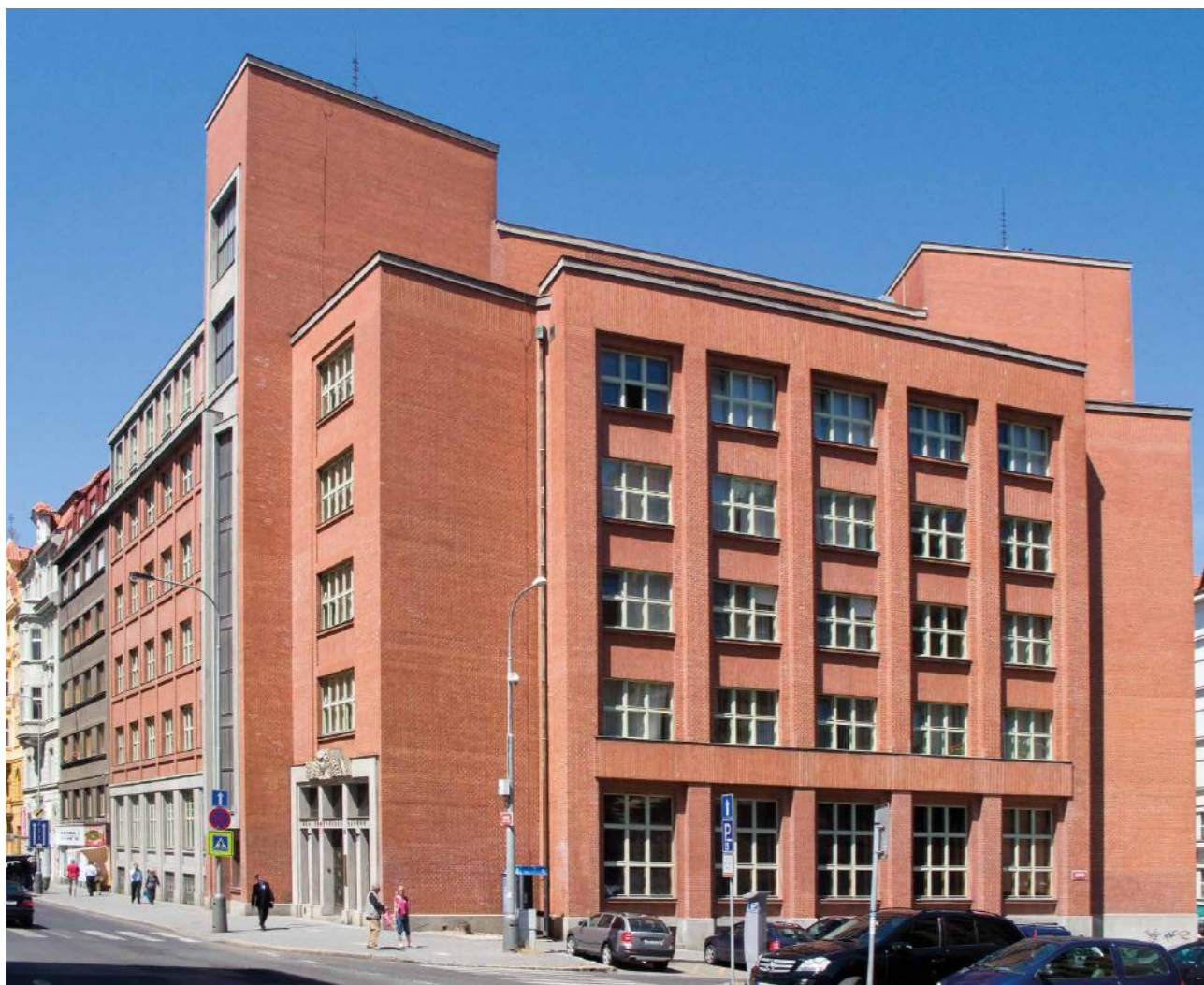
NÁJEMNÍ DOMY POJIŠŤOVEN ASSICURAZIONI GENERALI A MOLDAVIA GENERALI Funkcionalistický dům na nároží ulic Anglické a Italské byl postaven v letech 1936–1938 jako multifunkční pro pojišťovnu Assicurazioni Generali a Moldavia Generali podle projektu architekta Bohumíra Kozáka stavitelem Janem Matouškem. K založení společnosti Assicurazioni Generali došlo 26. prosince 1831 v Terstu pod názvem Imperial Regia Privilegiata Compagnia di Assicurazioni Generali Austro-Italiche. V Praze působila již od roku 1832. Roku 1920 založila Generali ve spolupráci se Živnobankou pojišťovací ústav Moldavia

Generali, který se roku 1939 sloučil s další pojišťovnou Sekuritas. Železobetonová konstrukce domu je založena na čtyřech řadách sloupů. Byty jsou přístupné ze tří samostatných vchodů. Dům je šestipatrový se zaobleným nárožím, boční fasády mají ustupující nejvyšší podlaží s terasami. Přízemí, využitě kromě pošty komerčně, odděluje od prvního patra průběžná markýza. Fasádu do Anglické ulice zvýrazňují čtyři arkýře s balkony, zaujímající tři podlaží. Fasádu do Italské ulice dekorují zapuštěné lodžie. Okna obou průčelí se nesou v duchu funkcionalismu, jsou obdélná horizontální, rámuje je keramický obklad. V současné době je v přízemí kavárna, kadeřnictví a dvě samostatná oddělení pošty a další komerčně využitě prostory. V interiéru domu se nacházejí kromě kanceláří a bytů rovněž lékařské ordinace.

The impressive apartment building on the corner of Anglická and Italská streets represents the functionalist style, characterised, for instance, by large rectangular windows. The architect Bohumír Kozák designed the house between 1936 and 1938 for the Assicurazione Generali insurance company as a multifunctional building with a commercial ground floor.

^ Polyfunkční dům JUDR. Svojsíka, pohled z ulice Francouzská
 ^ Nájemní domy pojišťoven Assicurazioni Generali a Moldavia Generali, nároží ulic Anglická a Italská
 < Polyfunkční dům JUDR. Svojsíka, pohled z ulice Francouzská

DŮM ZEMĚDĚLSKÉ OSVĚTY Jediná realizace slavného architekta Josefa Gočára na Vinohradech reprezentuje zcela přesvědčivě étos prvorepublikové architektury. Je civilní, funkční, přináší novou estetiku a nepostrádá jistou vznešenost, k níž přispívá i plastická výzdoba sochaře Otto Gutfreunda. Jedná se o reliéfy s alegoriemi Obilnářství a Vinařství.

Monumentální stavba vznikla z podnětu spoluzakladatele Československé zemědělské akademie Edvarda Reicha, který zastával od roku 1938 funkci ministra zemědělství.

Na složitější parcele v místech někdejší Seidlovy zahrady vznikl objekt ve tvaru písmene U, který výrazně spoluvytváří bezejmenné náměstíčko obklopené výsostnými prvorepublikovými objekty. Režná fasáda, moderní okna, výrazná geometrie celku určují základní charakter budovy otevřené 28. října roku 1926.

Ve vestibulu budovy je osazena pamětní deska vynálezce rouchadla bratřanců Veverkových z roku 1927 od sochaře Jana Laudy.

V současnosti zde mimo jiné sídlí Ústav zemědělské ekonomiky a informací, Státní veterinární správa a zejména zcela ojedinělá Zemědělská knihovna usazená tu již od doby Edvarda Reicha.

The 1926 House of Agricultural Education is the only work of the famous architect Josef Gočár in the Prague 2 district. It is distinguished by its plain red brick façade and timeless architecture.

^ Dům zemědělské osvěty, pohled z ulice Slezská
> Dům zemědělské osvěty, detail jižní fasády

DŮM TABÁKOVÉ REŽIE Architekt Alois Dryák navrhl v této vinohradské lokalitě několik staveb, z nichž nejvýraznějším dojmem dodnes působí velká budova někdejší Československé tabákové režie, dnes městský soud. Počátkem dvacátých let vstupoval po historismu a secesi do našich měst a obcí civilismus, purismus a konstruktivismus. Velké architektonické osobnosti dokázaly balancovat v těchto vodách zdatně a zajímavým úkolům dokázaly vtisknout svébytný charakter. V souzvuku neoklasicismu a art deco vytvořil Dryák v letech 1923–1928 monumentální kancelářskou budovu, na jejíž výzdobě se podílela celá řada umělců jako byli třeba Jaroslav Horejc, Jiří Jiříkovský, Karel Štipl nebo Čeněk Jandl.

The building of the former Czechoslovak tobacco directorate, now the Municipal Court, is a project by the architect Alois Dryák, combining Neoclassicism and Art Deco styles. Built between 1923 and 1928, the building boasts a well-preserved public interior, its façade is decorated with works by Jaroslav Horejc and Jiří Jiříkovský.

^ Dům Tabákové režie, dnes budova soudu, pohled z ulice Slezská
 < Dům Tabákové režie, dnes budova soudu, detail vstupu

DŮM ČESKÉ ZEMSKÉ HASIČSKÉ JEDNOTY Trochu jako dům z Chaplinových grotesek vypadá tento nárožní výrazně převýšený dům na nároží ulic Římské a Blanické, jemuž se říká první pražský mrakodrap. Jako svůj spolkový a obytný dům si ho nechala vyprojektovat od firmy Pražák-Moravec Česká zemská hasičská jednota. Plány jsou datovány rokem 1926 a už koncem roku 1928 stavěla firma Krofta železobetonovou konstrukci. Fasáda průčelí graduje dle funkcionalistických kánonů v nárožní věži – symbolu hasičských zbrojnic. V přízemí byly obchody a restaurace, v patrech byly kanceláře a byty, ve věži sál a nad ním nejvýše hasičské noclehárny. Někdejší prvorepublikové kino Tatra se roku 1945 přeměnilo na Divadlo Spejbla a Hurvínka, jež zde fungovalo až do roku 1994. Dnes zde působí známé Divadlo U Hasičů. Nejvýznamnější realizace dua Pražák-Moravec v sobě zdařile spojuje podněty expresionismu, ruské konstruktivistické tradice a vzdáleného ducha amerikanismu.

Built and financed by the Czech Regional Firemen's Association, the multifunctional palace was designed by the architects Tomáš Pražák and Pavel Moravec. It has been described as Prague's first skyscraper. The corner tower evokes the architecture of fire stations.

^ Dům České zemské hasičské jednoty, detail nárožní věže
 < Dům České zemské hasičské jednoty, pohled z nároží ulic Římská a Blanická

KÝLOVÝ DŮM V LONDÝNSKÉ V souběhu ulic Anglické a Londýnské se vypíná krásný obytný dům vyprojektovaný architektem Jaroslavem Vančurou na sklonku třicátých let. Tento Janákův žák z pražské Uměleckoprůmyslové školy vytvořil na Vinohradech několik vesměs vysoce kvalitních bytových domů, příkladně tmavým keramickým obkladem obložený mohutný dům v nároží ulic Na Smetance a Italské respektive tzv. Elektrický dům v Jičínské. Tento dům s kýlovým nárožím představuje po všech stránkách noblesní ukázkou autorova osobitého funkcionalismu, pro nějž jsou charakteristické až nautické finesy a elegantní hra s okny.

The so-called keel house on the corner of Anglická and Londýnská streets is an excellent example of the First Republic residential architecture. It was designed by the architect Jaroslav Vančura, a pupil of a well-known architect Pavel Janák.

DŮM V BĚLEHRADSKÉ V podmínkách nového společenského uspořádání po roce 1989 vzniklo v území Vinohrad několik kvalitních projektů, z nichž ne zcela doceněný je kancelářský dům vystavěný podle projektu architekta Michala Šmolíka. V ostrém úhlu ulic Šafaříkovy a Bělehradské na svažité parcele je v uměřeném tvarovém řešení situován noblesní dům navazující na nejlepší tradice meziválečného funkcionalismu. Nároží má skvělou pointu, dům nepřevyšuje okolí a je dobře rozpoznatelný jako znak nové doby.

Inspired by interwar functionalism, the house is an interesting example of contemporary Vinohrady architecture. It was designed by the architect Michal Šmolík and built in the middle of the 1990s.

[^] Kýlový dům na nároží ulic Anglická a Londýnská
> Dům na nároží ulic Bělehradská a Šafaříkova

BUDOVY ČESKÉHO ROZHLASU Legendární rozhlasové sídlo na Vinohradské třídě 12/1409 je nejvýznamnějším dílem architekta Bohumila Slámy (1887–1961) a od roku 1958 kulturní památkou. Investorem osmipodlažního funkcionalistického objektu, dokončeného po pěti letech v roce 1932, bylo ministerstvo pošt a telegrafů. Radiožurnál (předchůdce Českého rozhlasu), který začal vysílat 18. května 1923 ze Kbel, se stal zdejším spolunájemníkem po předchozích vinohradských štacích v Radiopaláci, Orbisu a Národním domě.

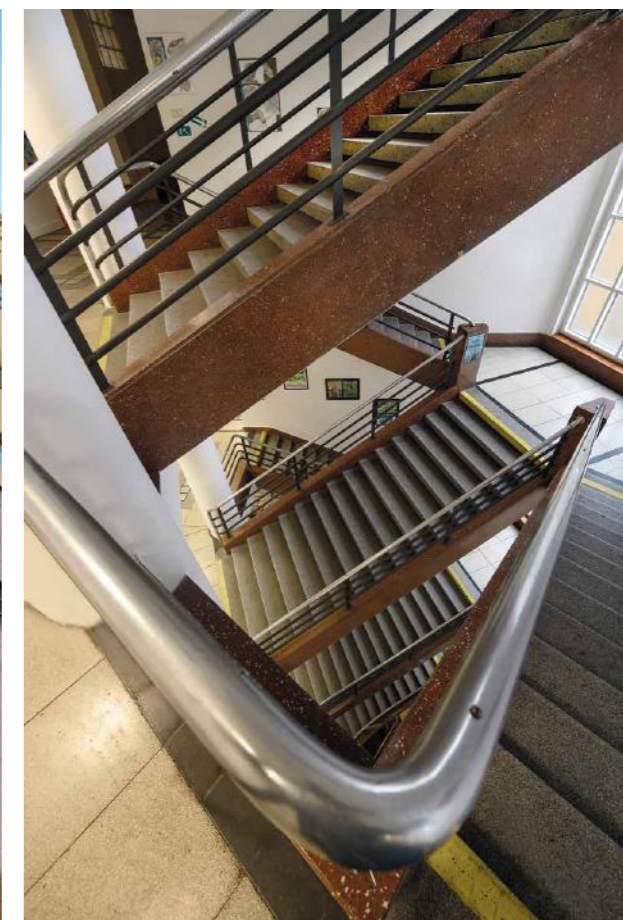
Monumentální budova s ocelovou konstrukcí, železobetonovými stropy a cihelnými vyzdívkami se stala – už jako ústředí rozhlasu – baštou Pražského povstání v květnu 1945 (byla přitom poškozena německým vzdušným torpédem a při její obraně padlo na devadesát vlastenců) i vzdoru proti okupaci vojsky Varšavské smlouvy v srpnu 1968 (i tehdy tu byli mrtví).

Opravu a přístavbu navazujícího domu v Balbínově ulici, kolmé na Vinohradskou, měl v letech 1947–1955 na starosti architekt Karel Tausenau (1898–1970); jeho příspěvek se vyznačuje keramickým obkladem fasády a dvorem s valenou klenbou ze skleněných dlaždic – a zachovává prostý geometrický ráz prvotní stavby.

Obdobně jednoduchý liniový charakter mají i dvě rozhlasové novostavby z 90. let minulého století v Římské ulici (souběžné s Vinohradskou) vzešlé z ateliéru A.D.N.S. – starší objekt na rohu s Balbínovou má fasádu obloženou zelenou brazilskou žulou, mladší zdobí v průčelí oranžový pískovec. Konstruktivně i esteticky zajímavá jsou okna s žaluziemi.

A large block between Vinohradská, Balbínova, Římská and Rubešova streets houses the headquarters of Český rozhlas (Czech Radio). The original highly-valued functionalist building designed by architect Bohumil Sláma, formerly known as the Vinohradská 12, was opened as early as 1932. Subsequent additions have continued in a sober yet updated style.

*^ Nové budovy Českého rozhlasu v Římské ulici
< Průčelí budovy Českého rozhlasu do ulice Vinohradská*

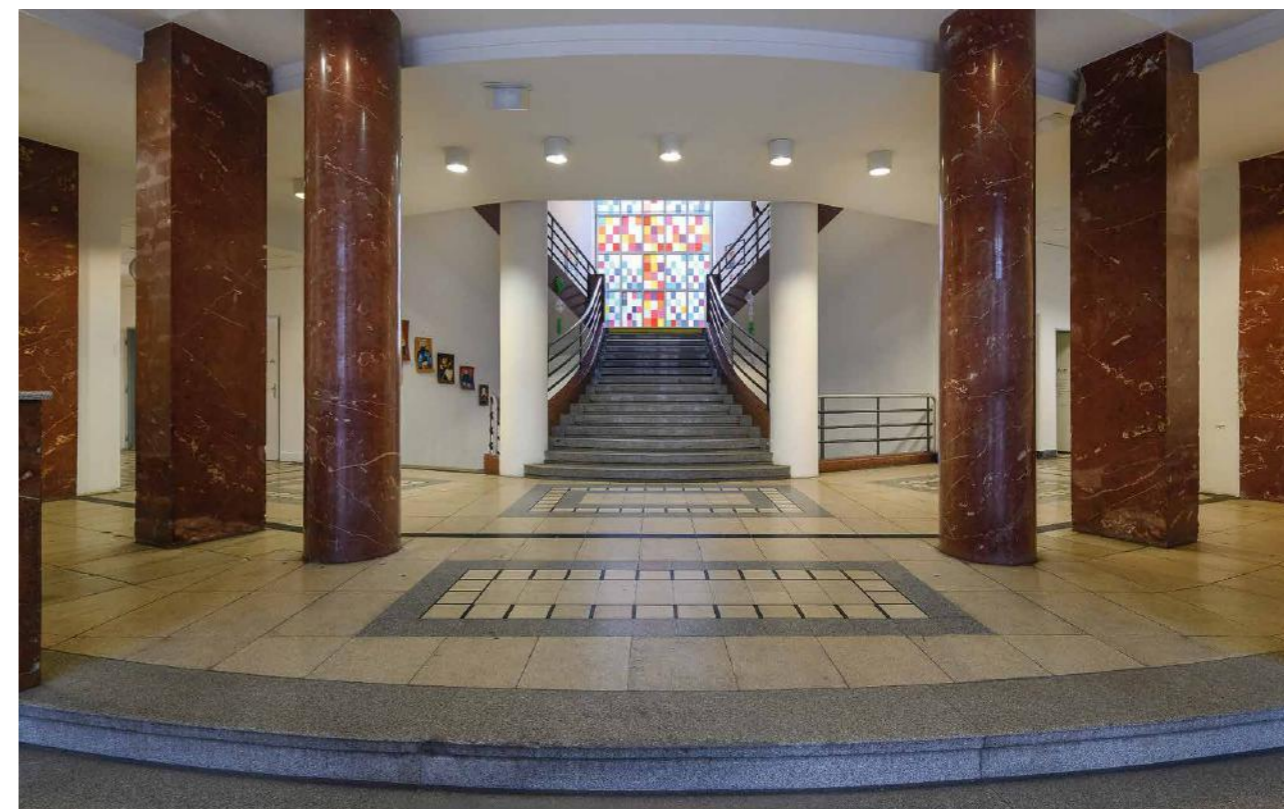
ARCIBISKUPSKÉ GYMNAZIUM Zaoblená nárožní budova při ústí Korunní třídy do náměstí Míru byla postavena Tomášem Šaškem starším v letech 1937–1938 a korunuje ji astronomická kupole s dalekohledem. Vznikla na podnět a z prostředků Kongregace Školských sester sv. Františka v Čechách, o jejíž vznik se v roce 1888 zasloužily tři sestry Zahádkovy z východočeské Horní Sloupnice. Účelem kongregace bylo vzdělávání dívek a Hyacinta Zahádková coby její představená zakoupila na počátku 20. století na začátku Korunní dva domy, z nichž se stalo dívčí gymnázium. Později přibyla obecná a měšťanská a hospodářská (obchodní) škola – a prostory přestaly stačit. Oba domy byly zbořeny a nahrazeny šestipodlažním školským objektem ve stylu funkcionalismu.

Vyznačuje se moderním architektonickým i technickým pojetím – například vějířovitě se rozevírajícími místnostmi ve všech patrech oblého nároží, důmyslný vzduchotechnický systém obsluhující podzemní tělocvičnu s ochozem až pro pět set osob, aulu a jídelnu, na svou dobu špičkové odborné učebny a laboratoř. Škola měla také svou kapli a v horním podlaží internátní pokoje s ložnicemi.

Výuka v nové dívčí „čtyřškolce“ skončila ovšem už po třech (v případě gymnázia), respektive čtyřech letech, přičiněním německých okupantů, kteří ji zabrali pro své vojsko. Wehrmacht obsadil ostatně i sousední dívčí penzionát, zřízený kongregací při ústí dnešní Francouzské ulice do náměstí Míru.

Ve školním roce 1945–1946 byly znovuotevřeny všechny čtyři školy i penzionát, ale i tentokrát se „dožily“ jen čtyř roků. V budově bylo zřízeno státní gymnázium, pojmenované posléze (stejně jako dosavadní Korunní třída) po Wilhelmu Pieckovi, východoněmeckém komunistickém politikovi a jediném prezidentovi NDR. V roce 1992 byly školní objekt i penzionát vráceny kongregaci a v zaobleném domě začalo provozovat pražské arcibiskupství své církevní gymnázium. Penzionát se jmenuje Křesťanský domov mládeže u sv. Ludmily a nabízí ubytování nejen studentům, ale i turistům.

The excellent functionalist project of the architect Tomáš Šašek came into existence at the end of the period of interwar Czechoslovakia as a result of private initiative of the Zahálek sisters who focused on school and educational strategies. During the war, the building was seized by the Wehrmacht; the teaching began again in 1945. During the era of Communist Party rule there was a state grammar school called “Píkárna” (after the politician Pieck) – the name of the present-day Korunní Street used to be Wilhelm Pieck Street. Since 1992, it is known as Archbishop Grammar School.

^ Arcibiskupské gymnázium, pohled od náměstí Míru; interiéry < Arcibiskupské gymnázium, pohled od náměstí Míru

NUSLE

Je chybou i nutností dnešní doby, že vše musí být nakrátko, aby se svět nezastavil. Výroba, spotřeba, nucená spotřeba, aby domy sloužily jen po jednu generaci. Tomu se chci vyhnout. Vy je můžete něčím povýšit do jiné sféry, udělat z nich famózní věc. Není většího emblému pro Nusle než po všech stránkách velkorysé přemostění, o kterém snily celé generace.

Ing. arch. Radan Hubička

NUSELSKÝ MOST O stavbě mostu přes Nuselské údolí se uvažovalo již počátkem 20. století, návrh vypracoval Stanislav Bechyně, při soutěži vypsané v roce 1927 bylo podáno celkem 27 návrhů. K realizaci však nedošlo.

Stavba začala být aktuální v souvislosti se zástavbou nových objektů sídliště na Pankráci. Původně měla být tato část Prahy s centrem spojena podpovrchovou tramvají v tubusu mostu.

V roce 1967 byla zahájena demolice sedmnácti domů v Nuselském údolí, avšak v roce 1968 byl záměr tramvajového provozu změněn na metro.

V roce 1973 byl most Klementa Gottwalda dokončen, provoz zahájen 22. 2. 1973.

Jde o monolitickou konstrukci předpjatého betonového mostu o pěti polích, který překlenuje Nuselské údolí a spojuje Nové Město s Pankráci. Větší část mostu patří Praze 2, menší Praze 4. Severo-jihní magistrála, která tudy vede, je šestiproudá s bočními chodníky pro chodce a s tunelem metra ve vnitřní části mostu. Na pankrácké straně na most navazuje stanice metra Vyšehrad.

Most byl postaven podle projektu Jana Vítka, Miroslava Sůry a Roberta Bucháčka a finální dokumentace Svatopluka Kobra, Vojtěcha Michálka a Stanislava Hubičky z ateliéru PŮDIS.

Od roku 1990 nese název Nuselský. V roce 2000 získal Nuselský most ocenění Stavba století v kategorii Dopravní stavby. Most, jeden z největších u nás, je dlouhý 485 m a 26,5 m široký. Výška

mostu nad Nuselským údolím činí 42,5 m. V období 2012 až 2017 proběhla generální rekonstrukce mostu, byl opraven mostní svršek, vozovka, byla provedena sanace betonových částí spodní stavby a nosné konstrukce.

The massive monolithic construction of the Nusle Bridge connects the New Town and Pankrác or, more precisely, the centre of the metropolis and the south part of the city. The idea of a bridge spanning the Nusle Valley is a hundred years old and its construction was an engineering masterpiece. The modern architectural expression as well as the original idea of incorporating the underground tube into its structure are an epitome of timelessness.

OSTRČILOVO NÁMĚSTÍ Jde o urbanisticky velmi nevšedně definovaný prostor, který utváří západní výspu katastru Nusle na území městské části Praha 2.

Jméno nese po významném hudebním skladateli Otakaru Ostrčilovi, který byl mimo jiné dlouholetým šéfem opery Národního divadla. Právě on byl dirigentem první kompletní gramofonové nahrávky Smetanovy Prodané nevěsty z počátku třicátých let pro americkou firmu His Masters Voice. Prostor je souběhem tří paralelních ulic Jaromírovy, Oldřichovy a Sekaninovy, z jižní strany se pak vypíná vyšehradská pevnostní linie. Směrem západním vede hlavní komunikace do centra, tedy na Karlovo náměstí a k nábřeží na Výtoň. Výrazně se na vzhledu náměstí podílí zeleň.

Ostrčilovo Square is one of the urban landmarks on the western edge of the district of Nusle. It is named after a notable Czech composer Otakar Ostrčil.

DŮM U BIVOJE Dominantu tvoří dům U Bivoje s působivě komponovaným průčelím v duchu pozdní secese a rozměrným plastickým reliéfem. Objekt má krásně dochovaný veřejný interiér se schodištěm, zdobným zábradlím a kvalitními pasířskými a zámečnickými detaily. Žil zde botanik světového jména, profesor Univerzity Karlovy Karel Domin, který má velkou zásluhu na vzniku Tatranského národního parku. Jeho sousedy tu byly další zajímavé osobnosti jako třeba ředitel prezidentské kanceláře Klička, ředitel Kolben Daněk p. Příkryl, nebo akademická malířka Věra Havlíková. Kdysi se v parteru nacházel proslulý kabaret Habeš.

The House of Bivoj with an impressive Art Nouveau façade and a relief is a dominant feature of Ostrčilovo Square. The building has been home to many famous people, for instance the botanist Karel Domin.

OBYTNÝ ČINŽOVNÍ DŮM Nuselská ulice Jaromírova se nazývá od roku 1892, kdy zde byly založeny i okolní ulice a byly pojmenovány po Přemyslovcích. O jejich pojmenování po historických osobnostech se zasloužil tehdejší starosta Nuslí Jaroslav Mužík. Jaromírova ulice vede z Ostrčilova náměstí rovnoběžně s Oldřichovou, pod Nuselským mostem, na křižovatku se Sekaninovou a Na Folimance.

Český kníže Jaromír je jednou z nejsmutnějších postav raných českých dějin. Jeho bratr Boleslav III. ve snaze zachovat si trůn a zbavit se konkurenta ho dal vykřestit, přesto Jaromír krátce vládl v roce 1003, poté 1004–1012. Na trůn se znovu dostal v roce 1033, ale zjal ho a oslepil druhý bratr Oldřich, nakonec byl v roce 1038 zákeřně zavražděn Vršovci.

Řadový činžovní dům byl postaven podle návrhu Aloise Masáka z roku 1911. Průčelí ve stylu kombinace secese s klasicismem má bohatou štukovou výzdobu od Karla Uttla. Průčelí je vzorově opraveno do všech architektonických detailů.

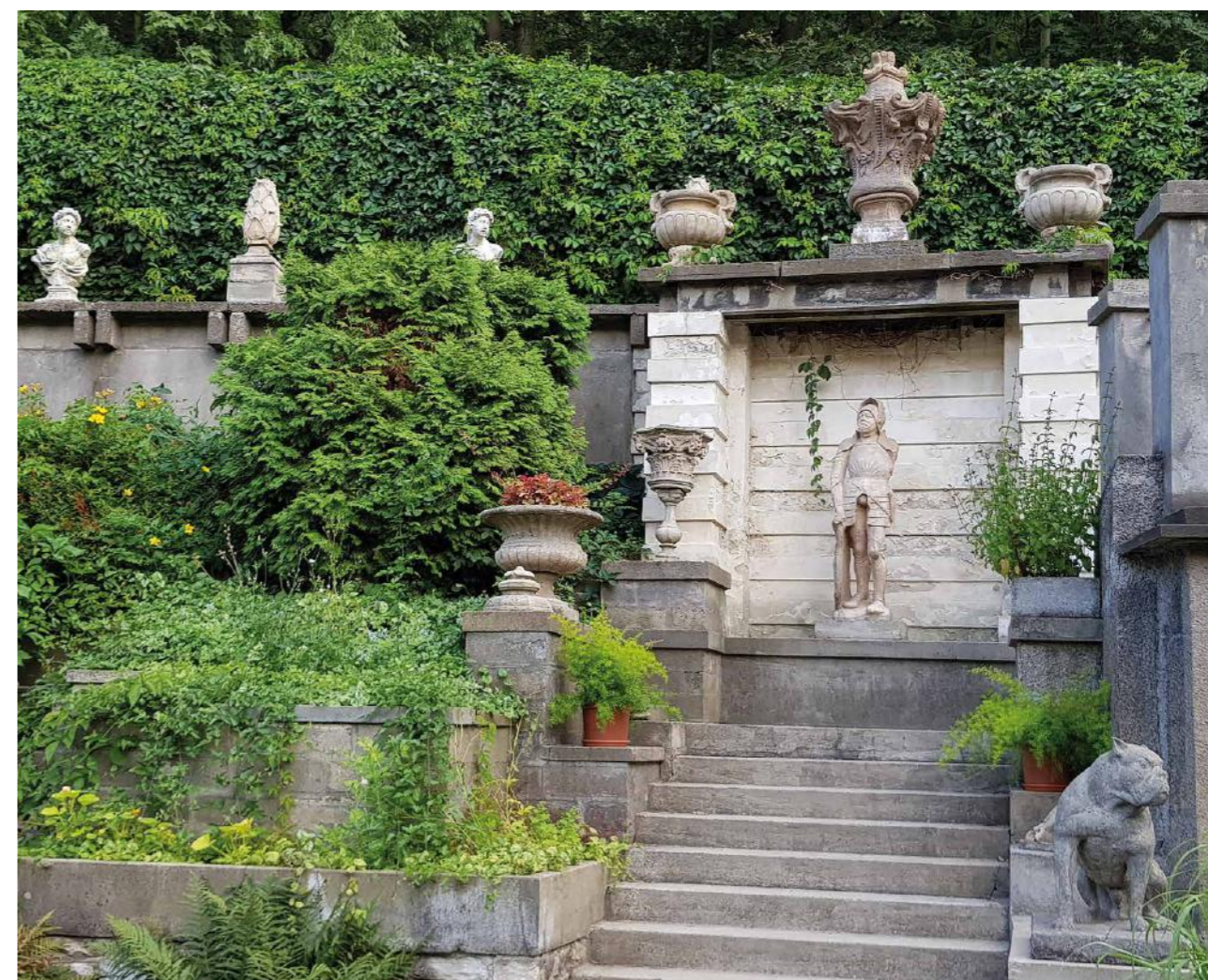
The terraced rental house was designed by Alois Masák in 1911 and to this day its refined aesthetic attracts the attention of the passers-by. Its decorative features combine the style of Neoclassicism and Art Nouveau and are the work of Karl Uttl.

ČINŽOVNÍ DOMY Sekaninova ulice v Nuslích vede z Ostrčilova náměstí, podél Botiče k železničním kolejím, na křižovatku s Jaromírovou a Křesomyslovou ulicí. Původně se tento úsek v letech 1892–1947 jmenoval Přemyslovo nábřeží podle Přemysla Oráče. Druhým a dosud platným názvem je Sekaninova. Stromy v této ulici nechal vysázet na počátku 20. století nuselský starosta Jaroslav Mužík.

Právník Ivan Sekanina (1900–1940) byl členem KSČ, účastnil se akcí na záchranu J. Dimitrova v procesu v Lipsku. Byl zatčen gestapem a umučen v koncentračním táboře Oranienburgu. Řadové činžovní domy z třicátých let dokládají úroveň architektury i stavitelství meziválečného Československa.

The functionalist blocks of flats in Sekaninova Street represent the high standard of housing of interwar Czechoslovakia.

[^] Činžovní dům v ulici Sekaninova, č. p. 1204/36
< Obytný činžovní dům v ulici Jaromírova, č. p. 557/11

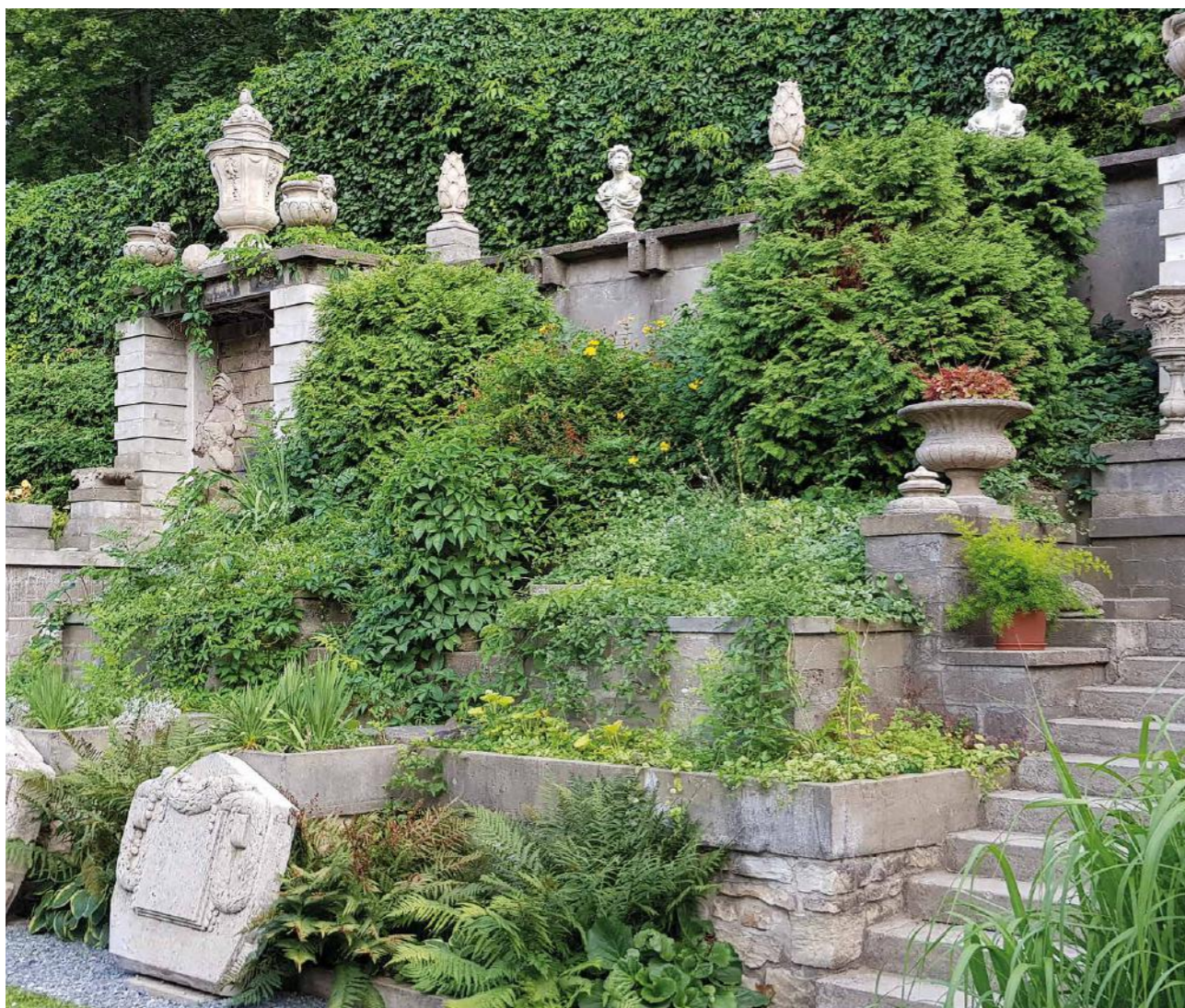
UMĚLECKÁ ZAHRADA Na úzkém pozemku mezi Čiklovou ulicí a železniční tratí vedoucí Nuselským údolím založil v roce 1924 sochař Karel Novák umělecký závod, kde až do znárodnění v roce 1949 vytvářel modely, zvětšeniny a kopie prací mnoha českých sochařů, například Bohumila Kafky, Josefa Mařatky, Albína Poláška, Jakuba Obrovského či Karla Dvořáka.

Areál s ateliérem a dílnami, v nichž se prvně v Čechách a zcela výjimečně i v Evropě, používal sochařský pantograf (přístroj umožňující vytváření prostorových zvětšenin), po Novákově smrti v roce 1955 chátral. Od konce 50. do začátku 90. let jej pro své potřeby využívali animátoři z Krátkého filmu. Na přelomu 50. a 60. let tady vznikala mezinárodně uznávaný film *Stvoření světa* od Jeana Effela za jeho osobní účasti. K naprostému zániku ateliéru pak došlo v souvislosti se stavbou Nuselského mostu koncem 60. let – desítky plastik byly zničeny (včetně utopení v betonových základech mostu) a původně reprezentační sochařský prostor se stal skládkou.

Po převratu v roce 1989 restituovali zdevastovaný majetek Novákovi příbuzní, kteří ale na obnovu neměli prostředky, a tak dům s pozemkem plným navážek a načerno uložených filmařských chemikálií nakonec prodali staviteli Vojtěchu Haluzovi, který si předsevzal vzkřísit slávu Novákova sochařství. Bezmála třicet let tento úkol ve spolupráci s nadšenými odborníky a pamětníky obětavě a neúnavně plní navzdory různým nepřízním osudu.

Z hromad navážek i popela byla zachráněna řada sochařských artefaktů a jejich citlivým umístěním do nově založeného sadu vzniklo jedinečné přírodní lapidárium. I když do ideálu zbývá ještě hodně práce, vzkříšená „Umělecká zahrada“ má již podobu půvabného zákoutí na okraji Prahy 2 a také ojedinělé turistické atrakce i naučné památky – školy sem například s žáky docházejí na hodiny výtvarné výchovy.

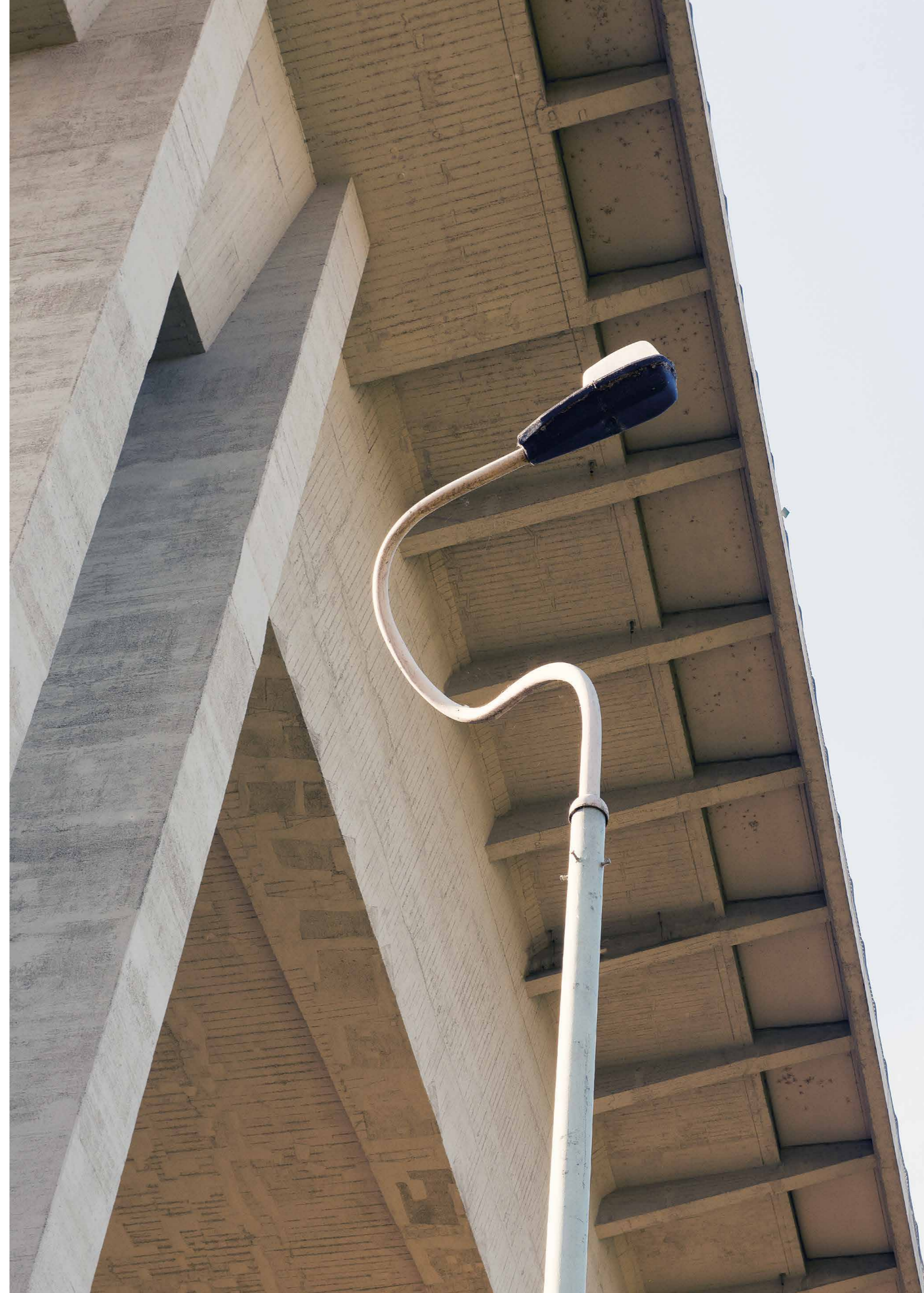

Označení „památník českého dekorativního umění první poloviny 20. století a významných představitelů zdejšího výtvarného umění“ není nadnesené a snad se v příštích letech dočká ještě většího opodstatnění.

The unique studio with a garden was established in 1924 by the sculptor Karel Novák who produced copies and enlarged copies of sculptures created by many famous sculptors. After 1948, the complex was used by Krátký film Praha film production company. Many animated films came into existence there, the most famous being Jean Effel's The Creation of the World. Today, the site is looked after in an exemplary manner by Vojtěch Haluza.

LAMPA POD NUSELSKÝM MOSTEM Pod Nuselským mostem je v parku Folimanka osazena nová socha sochaře Krištofa Kintery. Má podobu lampy svítící k nebi a je připomínkou více než dvou stovek obětí, které skokem z Nuselského mostu ukončily svůj život. Krištofa Kintera (narozeného 1973) v Česku proslavila spolupráce na plastice Entropa a dnes patří k nejvýraznějším výtvarným umělcům u nás. V roce 2017 měl například velkou samostatnou výstavu v Galerii Rudolfinum v Praze.

A lamp as a work of art by contemporary artist Krištof Kintera is a reminder of suicides committed by people jumping off the Nusle Bridge.

^ Umělecká zahrada v Čiklově ulici
> Lampa pod Nuselským mostem od Krištofa Kintery

PARKY A ZAHRADY PRAHY 2

S nástupem 20. století se významně rozšířil prostor i pro krajinářskou architekturu. Doba starších nevhodných podnikatelských zásahů do přírodního prostředí Prahy, zužování vltavských nábřeží, regulace potoků a neplánovaná přehuštěná výstavba je postupně překonávána. Ve městě koncipovaném od 20. let v duchu „města budoucnosti“ a „zahradního města“ se prosazuje kultivovaná příroda – ulice ožívají stromovými alejemi, na náměstích se objevují zahradní úpravy a na dosud nezastavěných plochách se zakládají veřejné parky. Krajinářský park, obohacený dendrologickými zvláštnostmi, překračuje hranici 20. století a prokazuje svou životaschopnost při zakládání pražských městských sadů. Vidíme to i na několika příkladech v městské části Praha 2, která se pyšní takřka padesáti zelenými ostrovy – počínaje velkými sady, jako jsou Riegrovy či Havlíčkovy, park na Karlově náměstí až po nevelké plochy jako jsou parčík u Podskalské celnice na Výtoni, parčík Kozáčka poblíž Grébovky nebo parčík Na rybníčku u kostela Sv. Štěpána.

Ing. Božena Pacáková

PARK NA KARLOVĚ NÁMĚSTÍ Karlovo náměstí, dříve zvané Forum magnum či Dobytčí trh, je největší náměstí u nás a jedno z největších v Evropě – měří přes osm hektarů. Tvoří nedílnou součást Nového Města pražského, založeného císařem a králem Karlem IV. r. 1348. Východní částí náměstí vedla jedna z nejstarších pražských cest, která spojovala Vyšehrad s Pražským hradem a tvořila součást původní Královské cesty.

I poté, co se trh s dobytčím přestěhoval do dnešní Ječné a Salmovské ulice, sloužilo náměstí jako tržiště. Ve středové části okolo kaple Božího těla se obchodovalo s dřevěnými a hrnčířskými výrobky a také s obilím, kroupami, hrachem a jáhly.

Před Novoměstskou radnicí byla v letech 1693–1698 postavena kašna (autorem sochařské výzdoby byl Matěj Václav Jáckel).

Na počátku 19. století byly po obvodu prostranství vysázeny dvě řady stromů. Slanečková bouda, špalíček 12 domů uprostřed severní části a kasárny v jižní části byly postupně zbořeny v 60. letech 19. století. Jižní část náměstí, nyní už Karlova, měla být proměněna v park, střední měla sloužit jako vojenské cvičiště a severní část před radnicí měla být vydlážděna. V roce 1867 byla při ústí dnešní Resslovy ulice postavena budova polytechniky podle projektu Vojtěcha Ignáce Ullmanna. Parkové úpravy podle návrhů Bedřicha Wünsche a Josefa Fialy byly dokončeny 1876. Současný park je výsledkem výrazné úpravy, realizované ředitelem pražských zahrad a parků Františkem Josefem Thomayerem v letech 1884–1885.

V roce 1898 přibyla na jižním okraji socha botanika Benedikta Roezla od Gustava Zouly a Čeňka Vosmíka. Zoula vytvořil pro náměstí roku 1910 také sochařský portrét Karolína Světlé. Na jižním okraji střední části byl v roce 1931 vztyčen pomník Elišky Krásnohorské od Karly Vobišové.

V roce 1961 přibyl v jižní části parku pomník Jana Evangelisty Purkyně od Vladimíra Štrunce a Oskara Kozáka. Dvě nynější fontány byly osazeny v 60. letech a v roce 1985 byla zde dokončena výstavba stanice metra, která svými čtyřmi výstupy též ovlivnila podobu náměstí.

Charles Square is one of the largest squares in Europe. It is surrounded by unique architecture, such as the New Town Hall, St. Ignatius Church, the hospital and the building of Czech Technical University. The attractiveness of the park is enhanced with a number of monuments and fountains. The site is a captivating display of architectural styles from Gothic to contemporary.

^ Busta Karolína Světlé, socha Elišky Krásnohorské, busta Vítězslava Hálek v parku na Karlově náměstí < Park na Karlově náměstí s pohledem na Novoměstskou radnici s věží

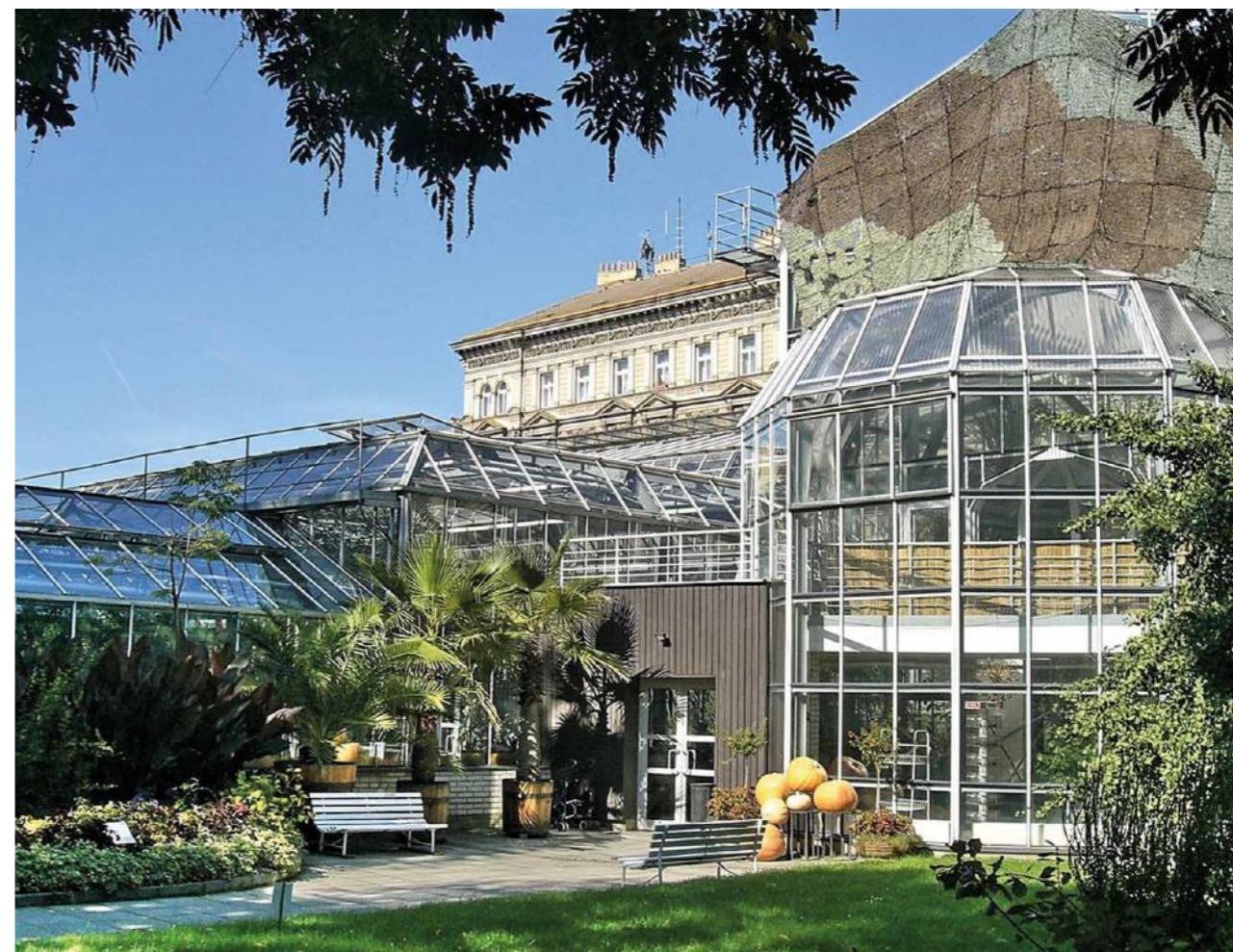

BOTANICKÁ ZAHRADA PŘÍRODOVĚDECKÉ FAKULTY UK Botanická zahrada Univerzity Karlovy byla založena v roce 1772 prvním profesorem lékařství a botaniky na pražské univerzitě, Scottim de Compostelou, původně na Smíchově, v prostoru bývalé jezuitské zahrady. V polovině 19. století byla tato zahrada považována za jednu z nejhodnotnějších v Evropě. Byla zničena povodní v roce 1890, torzem původní zahrady jsou dnešní Dientzenhoferovy sady. Po povodni byla zahrada přemístěna na dnešní místo na Novém Městě, kde byla zpřístupněna roku 1898. Stejně jako univerzita, byla i zahrada rozdělena na českou a německou, česká část zahrady byla situována ve spodní části, německá v horní části. Postupně tu bylo zbudováno arboretum, skleníky, jezírka a velké alpinum. Za druhé světové války byly obě zahrady spojeny v jednu. V únoru roku 1945 byla zahrada poškozena při bombardování Prahy, část skleníků byla silně poškozena či zničena. V zahradě se nacházejí exponáty tropů, subtropů a vzácných rostlin ve skleníkové i venkovní expozici. K rekonstrukci a obnově skleníků došlo v roce 1995, celková rehabilitace proběhla v letech 1996–1999.

Botanická zahrada Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy na nároží ulic Benátské a Na Slupi se rozkládá na ploše okolo 3,5 ha. Za zmínku stojí expozice kaktusů a sukulentů ze suchých subtropů. Část sbírek pochází ještě z původní smíchovské botanické zahrady z poloviny 19. století. Venkovní expozice představuje propojení vzácných exemplářů s uměleckou hodnotou pojetí zahrady. Zahrada slouží nejen pro studijní účely, ale i jako relaxační zóna pro širokou veřejnost.

The origins of the Botanical garden of the Faculty of Science, Charles University, lie in Baroque. Nowadays, it serves both professional and recreational purposes. It specialises in tropical and subtropical plants, cacti and succulents. This oasis of tranquillity in the centre of the metropolis breathes the atmosphere of bygone era.

^ Botanická zahrada Přírodovědecké fakulty UK, pohled z ulice Benátská
> Botanická zahrada Přírodovědecké fakulty UK, interiéry a venkovní areál zahrady

RIEGROVY SADY Za východním pásmem barokního novoměstského opevnění se rozkládaly už od středověku vinice a pole. Mezi nimi byly roztroušeny usedlosti, které patřily jednak měšťanům, jednak církevním korporacím. Významná byla především vinice Andělka, ve středověku majetek slavného lékárníka Angela z Florencie, a s ní sousedící vinice staroměstského mikulášského kostela. Andělku získal roku 1783 hrabě Josef Emanuel Canal z Malabajly a vybudoval v ní dvorec pro chov ušlechtilé zvěře a při něm vegetační a fyziologickou stanici. Po něm dostala jméno Kanálka. V místech svatomikulášské vinice vznikla tzv. Rajská zahrada.

V letech 1901–1903 došlo ke zrušení Kanálky a jejímu rozparcelování. Vinohradské obci se podařilo prosadit vznik městských sadů na zbylé části Kanálky a pozemků sousedních usedlostí, zejména Saracínky, Švihanky a Kuchynky. Svažité jedenáctihektarový park anglického typu – s více než stem druhů dřevin a velkými trávníky – vznikl v letech 1904 až 1908 podle návrhu vinohradského zahradního ředitele Leopolda Bařka a nazván Riegrovy sady podle významného politika Františka Ladislava Riegra, zetě Františka Palackého a zakladatele Národní staročeské strany, který nedlouho předtím roku 1903 zemřel. Na jihozápadním okraji sadů se od roku 1913 tyčí jeho pomník od slavného sochaře Josefa Václava Myslbeka. Nejvýznamnější a nejrozsáhlejší stavbou v sadech je sokolovna, jejíž stavba začala v roce 1938. Jelikož Němci v říjnu 1941 ihned po zrušení České obce sokolské objekt zabavili a zřídili v něm esesácký lazaret, dočkala se oficiálního otevření až v červnu 1946. Monumentální funkcionalistickou stavbu vyprojetovali František Marek, též autor restaurace s hudebním pavilonem z roku 1935 v horní části sadů a Václav Vejrych, kteří zvítězili mezi deseti návrhy v soutěži přístupné pouze členům Sokola. Ve vstupní hale památkově chráněného objektu je socha zakladatele Sokola Miroslava Tyrše od Ladislava Šalouna.

Připomínkou dávných dob jsou v sadech klasicistní brána Saracínky, více než čtyřmetrový pískovcový obelisk s reliéfem husy s housaty ze 40. let 19. století (pozůstatek souboru plastik v Kanálce) a restaurovaný klasicistní glorieta (zahradní domek) se střešní terasou, který skýtá příjemné posezení i občerstvení. Téměř celou rozlohu bývalé Rajské zahrady zabraly transformační stanice, školky a užitkové objekty.

Since the beginning of the 20th century, the town's Riegrovy sady (Rieger's orchards) have been located on the site of the early vineyard Andělka and the later garden known as Kanálka. The 11-hectare English-style park with large lawns and rare trees is named after the famous politician František Ladislav Rieger whose monument was created by the sculptor Josef Václav Myslbek. Located in the orchards is an important functionalist building of the Sokol gym as well as the remains of older buildings from the period of Classicism and Historicism. Together with the Havlíčkovy sady (Havlíček's orchards), the park is an oasis of urban greenery in Vinohrady.

^ Budova sokolovny v Riegrových sadech
> Pomník Františka Ladislava Riegra v Riegrových sadech

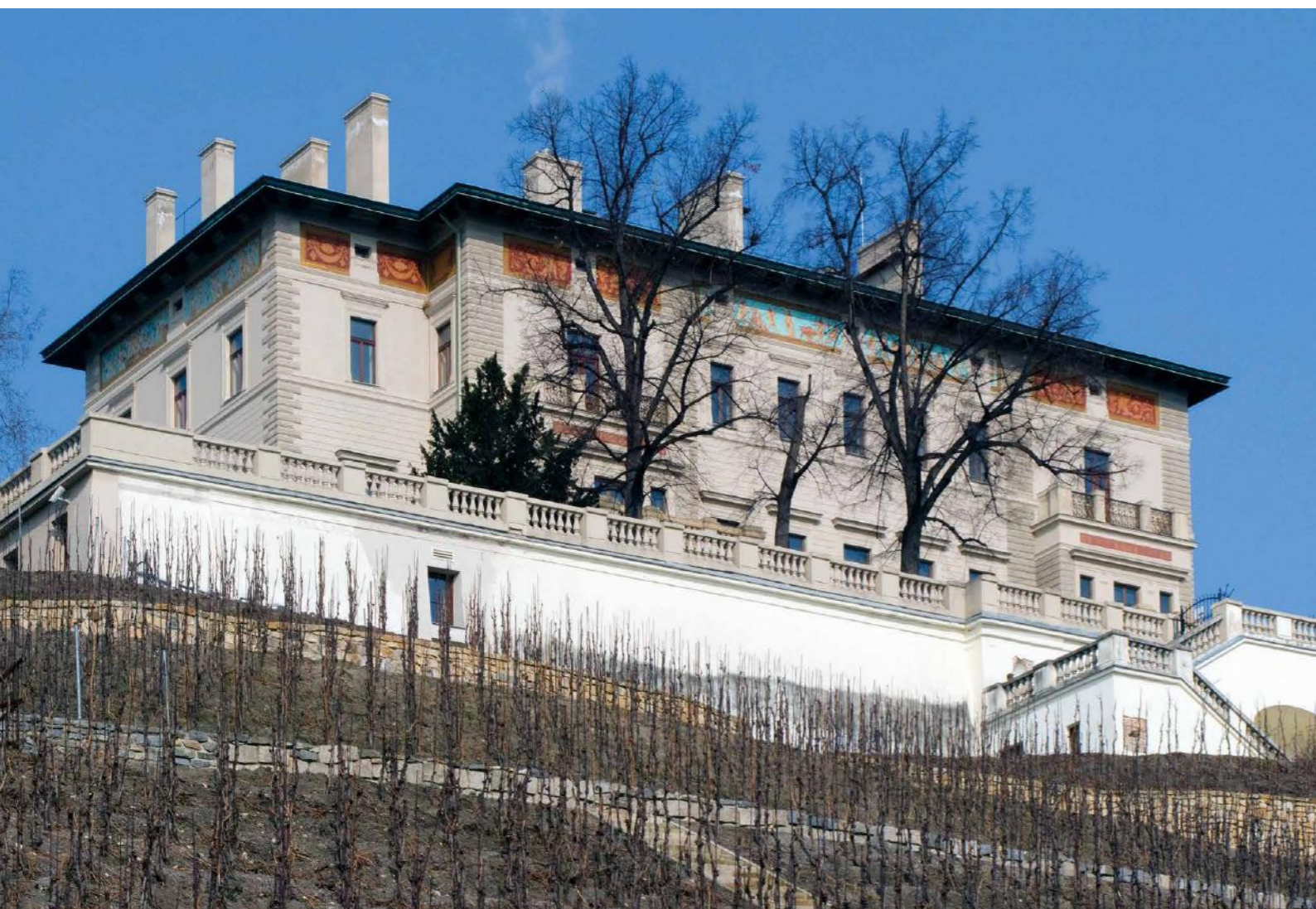
HAVLÍČKOVY SADY Na hranici katastrů Vinohrad a Vršovic ve složitém terénu na poměrně příkrém jižním svahu se nad údolím potoka Botiče nacházely pozemky dvou barokních usedlostí – Dolní a Horní Landausky. Roku 1870 zakoupil Dolní Landausku význačný průmyslník Moritz Gröbe, který zakrátko přikoupil i pozemek horní. Na sdruženém území pak vybudoval poslední vilegiaturu v Praze.

Podle projektu Antonína Barvitia byla na horní ploše pozemku vybudována dvoupatrová vila ve střízlivém novorenesančním stylu. Její hlavní průčelí je v přízemí otevřeno portikem o sedmi půlkruhově zaklenutých arkádách do širokého travnatého prostranství horní části zahrady, založené v pojetí anglického parku.

Na projektu zahrady se podíleli Antonín Barvitijs i jeho nástupce Josef Schulz a též Josef Vorlíček, podle jehož návrhu byla na severním okraji zahrady vytvořena umělá skaliska s vodními nádržkami a sochou Neptuna od Bohuslava Schnircha. Pod vilou byla vysazena rozsáhlá vinice, v parku zřízeno několik skleníků a vinné sklepy. Zajímavý je především velký viniční altán z ručně tesaného dřeva s mnoha vyřezávanými ozdobami.

Unikátním objektem je přízemní pavilon východně od vily. Na půdorysu písmene L zde byl kuželník vyzdobený bravurními nástěnnými malbami. Moderně cítěná obnova a rekonstrukce s dotvořením půdorysu do písmene U reanimovala potenciál místa určeného k odpočinku a zábavě.

^ Vila v Havlíčkových sadech, pohled od jihovýchodu
< Viniční altán v Havlíčkových sadech

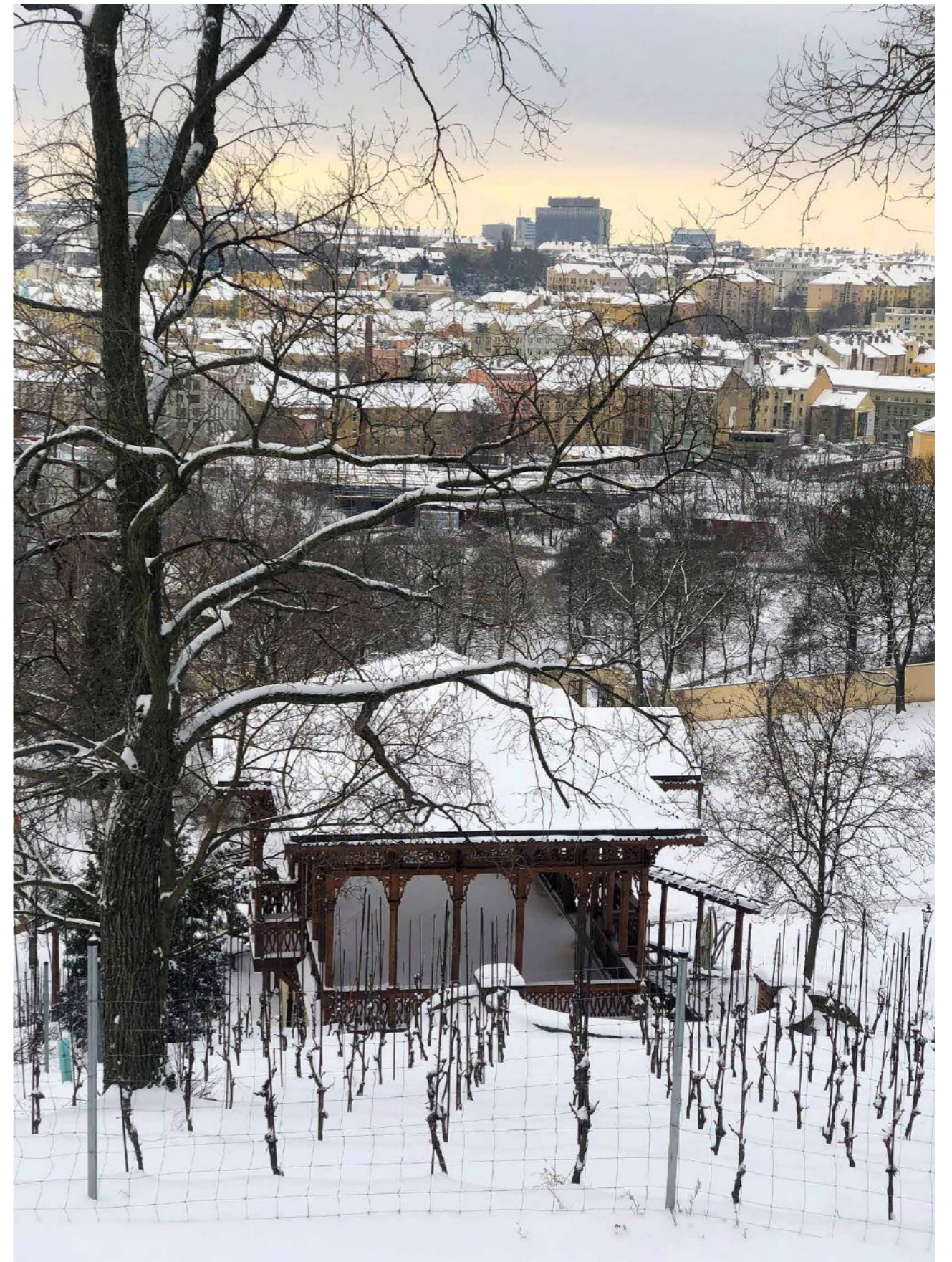
Po Gröbově smrti (1891) zakoupilo v roce 1905 celou nemovitost město Královské Vinohrady za téměř milion rakouských korun a přejmenovala Grébovku na Havlíčkovy sady. Vila byla těžce poškozena při únorovém náletu roku 1945 a po skončení války adaptována architektem Pavlem Smetanou na Dům pionýrů a mládeže. Východně od vily je horní plošina parku uzavřena zábradlím a z této přírodní terasy je působivý výhled na celou jižní Prahu. Horní část parku spojuje s jeho dolním pásmem při Botiči jednak cesta mělkým svažujícím se údolím po západní straně vily, jednak schodiště na východním konci zahradní terasy.

Havlíček Gardens. One of the most unique parks in the entire metropolis was created as an enormous individual achievement. In the last third of the 19th century, the prominent industrialist Moritz Gröbe conceived the idea of building a luxurious villa with a park on the extensive southern slopes of the Landauska estate. The architects involved in the project were Antonín Barvitius, Josef Schulz and Josef Vorlíček, the creator of the enchanting grotto.

Wine cellars, greenhouses and other pavilions were established in the park. After Gröbe's death in 1891, the site was purchased by the municipality of Prague and from 1905 it was opened to the public under the name Havlíček Gardens. In 1945, the site was damaged by bombing and then rebuilt for the use of the Young Pioneers and youth house. Today, the whole area has been reconstructed in an exemplary manner and became a venue for many cultural and social events.

^ Vila v Havlíčkových sadech, pohled z jižního svahu
> Pavilon v Havlíčkových sadech s interiéry po rekonstrukci

^ Viniční altán v Havlíčkových sadech
< Grotta v Havlíčkových sadech

SADY SVATOPLUKA ČECHA Ve stoupající úrovni Vinohradské třídy se po její pravé straně rozkládají mezi ulicemi U vodárny a Šumavská sady založené roku 1893 a pojmenované roku 1903 po významném spisovateli Svatopluku Čechovi, tedy ještě za jeho života. Z jižní strany je lemuje ulice Slezská, do níž z nich ústí nejvíce vstupů. Původně se jmenovaly Růžové sady a vznikly pravděpodobně podle návrhu velkého mistra zahradní architektury Františka Josefa Thomayera, následně přetvořené městským zahradníkem K. Gabrielem v krajinářský park se vzrostlou solitérní zelení s nepravidelnou sítí cest. Dominantou tohoto městského parku o rozloze pouhých 2,33 hektaru je v působivé kompozici situovaný bronzový pomník básníka Čecha vytvořený Janem Štursou a umístěný zde dle architektonického návrhu Pavla Janáka od roku 1924. Nad stojícím literátem, který drží v pravé ruce knihu a v levé plášť s kloboukem, se vzpíná nahý mladík s palmovou ratolestí a s orlem rozpínajícím křídla u nohy. Západně od něj se rozprostírá bazén s fontánkou, a to v místě někdejší za války zbudované protipožární nádrže, zatímco ve východní partii je novodobě umístěné dětské hřiště. Nacházejí se zde kvalitní dendrologické druhy jako třeba buk červenolistý, jerlín japonský nebo trnovník bílý v souboru více jak 50 rozličných dřevin.

The 2.33-hectare city park dates back to the 19th century, replacing the former rose gardens. Jan Štura's bronze monument to the poet Svatopluk Čech after whom the gardens were named in 1903 is a dominant feature of the place.

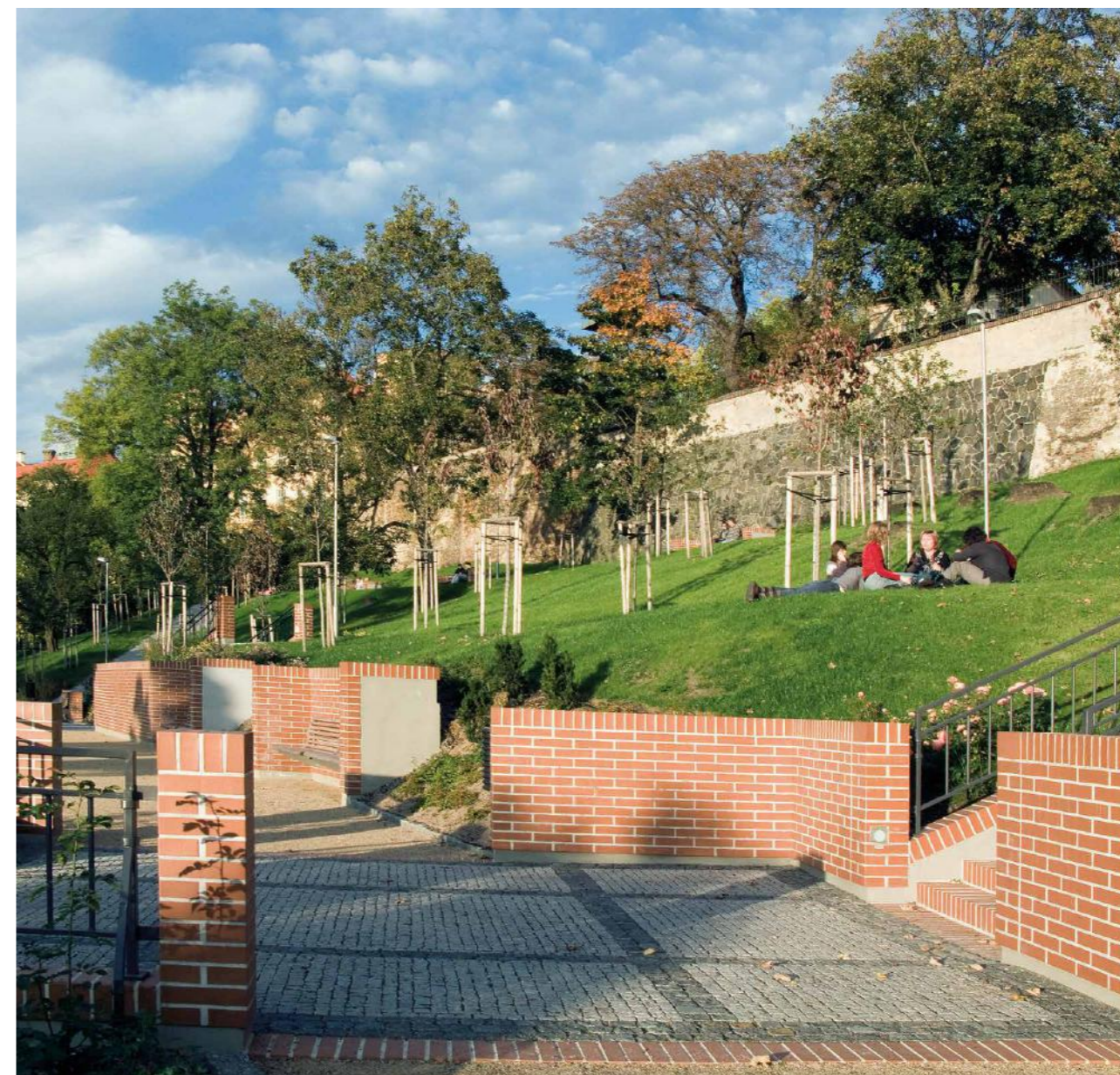

PARK FOLIMANKA Jde o rozvolněné krajinářsky pojaté více jak osmihektarové území mezi novoměstskými hradbami a Bělehradskou ulicí v Nuselském údolí, v místě někdejšího středověkého meruňkového sadu. Významně se tu uplatňuje vodoteč v podobě potoka Botič, jehož vyzděné koryto tvoří jižní hranu parku. Tato rovinatá část parku směrem k severním hradbám prudce stoupá. Kamenné zidky ve svahu jsou dosud evokací starých viničních tras, neboť se tu rozkládala již roku 1353 v pramenech citovaná vinice Formanka, z jejíhož názvu pochází zkomoleně dnešní Folimanka. Druhové spektrum dřevin je zde od jehličnanů přes listnáče až po stromy ovocné, jako jsou třeba hrušně. Keřové patro doplňují dvě fontány a plastiky, například Soustředění (Basketbalista) od Zdeňka Němečka, Svlékání od Jiřího Kryštůfka, Gymnastka od Václava Frýdeckého nebo Tři od Bohumila Zemánka.

Stará polorožbořená usedlost Folimanka č. p. 66 sloužila jako pavilon dětské ortopedie a byla zbourána roku 1969 při výstavbě Nuselského mostu. Současné parkové úpravy pocházejí z poválečné doby, hlavně ze 70. let. Sportovní hala Folimanka je moderní prosklená hala pro míčové sporty postavená podle projektu architekta Jiřího Siegela v letech 1972–1976. V rámci renovace Folimanky po roce 2005 byl postaven mj. altán, veřejné záchodky, *Osvěžovna Folimanka*, nové mostky přes Botič, hřiště a venkovní posilovna, kašna s brouzdalištěm a pítka – a byly vysázeny nové dřeviny. Ve východní části parku u ulice Po Karlovem se nachází udržovaný protiatomový kryt ze začátku 60. let.

Folimanka Park impresses with its varied topography and a number of sculptures with sports themes. The park is dominated by a sports hall built in the 1970s.

ZTRACENKA Park Ztracenka se nachází mezi Albertovem a Karlovem na svažitém terénu. Jako zahrada a z části i vinice bylo toto místo upraveno a využíváno již od sklonku 18. století – na plánech Prahy je k roku 1816 již zakreslena. Za socialismu zde bylo dětské hřiště, postupně neudržované a následně zdevastované bezdomovci. V letech 2006–2010 probíhala rozsáhlá revitalizace zahrady pod vedením architekta Michala Gavlasa. Na terénních vrstevnicích byly dotvořeny sadyvé úpravy, pěší mlatové cesty, vyhlídková posezení a linie zídek z tradičních lícových červených cihel. Terasovitá forma zahrady tak připomíná například palácové zahrady pod Pražským hradem. Dnes oplocený a na noc zavíraný areál Ztracenky má tři vchody a umožňuje pěší propojení od Nuselského údolí z Folimanky k univerzitním budovám a k parku na Karlově. 1. října 2018 zde byl instalován kamenný pomník k uctění památky obětí dvou totalitních režimů, jehož zřízení inicioval Klub dr. Milady Horákové ve spolupráci s městskou částí Praha 2.

Ztracenka Park. Unknown to many, the place between Karlov and Albertov was once a vineyard. After the World War II, it was a playground that gradually became devastated. Only nowadays has it been transformed into terraced gardens resembling the gardens beneath Prague Castle.

^ Park Ztracenka
< Park Folimanka
> Na následující dvoustraně:
Bastion, pohled od západu

OBSAH

SLOVO STAROSTKY	9
KAPITOLY	11
URBANISTICKO-HISTORICKÝ EXKURZ	13
VYŠEHRAD	23
CITADELA	26
KAPITULNÍ CHRÁM SV. PETRA A PAVLA	29
ROTUNDA SV. MARTINA	30
HŘBITOV	30
CHOCHOLOVY DOMY	36
TROJDŮM	36
KOVAŘOVICOVA VILA	37
NEKLANOVA 30	40
VYŠEHRADSKÁ RADNICE	43
NOVÉ MĚSTO	45
NOVOMĚSTSKÁ RADNICE	46
ROTUNDA SV. LONGINA	50
KOSTEL SV. ŠTĚPÁNA	50
KOSTEL SV. KATEŘINY	
S KLÁŠTEREM AUGUSTINIÁNŮ POUSTEVNÍKŮ	52
KOSTEL SV. VÁCLAVA NA ZDERAZE	53
KOSTEL SV. APOLINÁŘE	55
KOSTEL ZVĚSTOVÁNÍ PANNY MARIE NA TRÁVNÍČKU	56
EMAUZY, BENEDIKTINSKÝ KLÁŠTER NA SLOVANECH	59
PRAVOSLAVNÝ CHRÁM SV. CYRILA A METODĚJE	60
KOSTEL SV. IGNÁCE	62
KOSTEL SV. JANA NEPOMUCKÉHO NA SKALCE	64
KOSTEL PANNY MARIE SEDMIBOLESTNÉ A KLÁŠTER ALŽBĚTINEK S NEMOCNICÍ	67
KOSTEL NANEBEVZETÍ PANNY MARIE A SV. KARLA VELIKÉHO	68
PODSKALSKÁ CELNICE VÝTOŇ	69
FAUSTŮV DŮM	70
VILA AMERIKA, MICHNŮV LETOHRÁDEK, MUZEUM ANTONÍNA DVOŘÁKA	71
VŠEOBECNÁ FAKULTNÍ NEMOCNICE	72
BUDOVA ČVUT, BÝVALÁ POLYTECHNIKA	73
ZEMSKÁ PORODNICE	74
VYSOKÉ ŠKOLY NA ALBERTOVĚ	78
POMNÍK LEGIONÁŘŮ	82
POMNÍK ALOISE JIRÁSKA	82
BUDOVA BÝVALÉ TĚLOCVIČNÉ JEDNOTY PRAŽSKÉ, SOKOL PRAŽSKÝ	85
VILA V APOLINÁŘSKÉ ULICI	86
VŠEOBECNÝ PENZIJNÍ ÚSTAV	88
BUDOVA BÝVALÉHO C.K. TRESTNÍHO SOUDU	88
MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ, PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR	90
BUDOVA ČERNÉHO PIVOVARU	93
TANČÍCÍ DŮM	93
DOMY NA RAŠÍNOVĚ NÁBŘEŽÍ	94

VINOHRADY	97
SÍDLO ÚŘADU MĚSTSKÉ ČÁSTI PRAHA 2	98
HLAVNÍ NÁDRAŽÍ	102
KOSTEL SV. LUDMILY	107
DIVADLO NA VINOHRADECH	108
NÁRODNÍ DŮM NA VINOHRADECH	110
NEOBAROKNÍ NÁJEMNÍ DOMY	112
KAVÁRNA DEMÍNKA	114
KAVÁRNA HLAVOVKA	115
ŠKOLA NA SMETANCE	116
ZVONAŘKA	118
SCHNIRCHŮV DŮM	121
HOTEL BERÁNEK	122
VILA OSVĚTA	123
LAICHTERŮV DŮM	124
PALÁC VALDEK	126
PAPEŽŮV DŮM	128
VINOHRADSKÁ TRŽNICE	130
MÁNESOVA 94	133
AMERICKÁ 7/517	133
MODLITEBNA ČESKOBRATRSKÉ CÍRKVE EVANGELICKÉ	135
VINOHRADSKÁ ZÁLOŽNA	137
POLYFUNKČNÍ DŮM JUDR. SVOJSÍKA	138
NÁJEMNÍ DOMY POJIŠŤOVEN GENERALI	138
DŮM ZEMĚDĚLSKÉ OSVĚTY	140
DŮM TABÁKOVÉ REŽIE	143
DŮM ČESKÉ ZEMSKÉ HASIČSKÉ JEDNOTY	145
KÝLOVÝ DŮM V LONDÝNSKÉ	146
DŮM V BĚLEHRADSKÉ	146
BUDOVY ČESKÉHO ROZHLASU	149
ARCIBISKUPSKÉ GYMNÁZIUM	150
NUSLE	153
NUSELSKÝ MOST	154
OSTRČILOVO NÁMĚSTÍ	156
DŮM U BIVOJE	156
OBYTNÝ ČINŽOVNÍ DŮM	159
ČINŽOVNÍ DOMY	159
UMĚLECKÁ ZAHRADA	160
LAMPA POD NUSELSKÝM MOSTEM	162
PARKY A ZAHRADY PRAHY 2	165
PARK NA KARLOVĚ NÁMĚSTÍ	167
BOTANICKÁ ZAHRADA PŘÍRODOVĚDECKÉ FAKULTY UK	168
RIEGROVY SADY	172
HAVLÍČKOVY SADY	177
SADY SVATOPLUKA ČECHA	182
PARK FOLIMANKA	184
ZRACENKA	185
OBSAH	189

Lidé z Komwagu směřují úroveň služeb prioritně podle představ zákazníka – říkáme, že jsme prozákaznický orientovanou společností. Naší vizí od počátku bylo stát se švýcarskými hodinkami na poli komunálních služeb, přičemž jejich strojek tiká v rytmu ekologie. „Čistě ekologicky“ se tak zákonitě stalo mottem symbolizujícím Komwag, podnik čistoty a údržby města, a.s.

Jaroslav Stružka a Jan Petružálek
PŘEDSEDA A MÍSTOPŘEDSEDA PŘEDSTAVENSTVA

KOMWAG ČISTĚ EKOLOGICKY

HISTORIE Když se v roce 1991 Zastupitelstvo MČ Praha 2 rozhodlo, že na cestě za „čistějším obvodem“ vyrazí nepříliš probádanou cestou a založí vlastní úklidový podnik, vznikl tehdy Komunální podnik čistoty a údržby města. Zhruba dvacet lidí vyzbrojených, značně omšelým, technickým potenciálem bývalého bytového podniku začalo uklízet několik kilometrů chodníků. Privatizací pak byla 1. dubna 1996 dokončena transformace tohoto městského podniku na akciovou společnost Komwag, podnik čistoty a údržby města. Je to tedy již 25 let, kdy do nově vzniklého Komwagu prostřednictvím PPP projektu vstoupil zahraniční investor, rakouská úklidová firma Reiwag GmbH. U vzniku tenkrát stál starosta Městské části Praha 2 pan Ing. Libor Krátký a mnozí tyto plány, na tehdejší porevoluční dobu, považovali přinejmenším za odvážné. Možná si někdo vzpomene na skromné začátky v pronajatých prostorách ve Varšavské ulici č. 12 na Praze 2. Kancelář současný předseda představenstva pan Jaroslav Stružka sdílel se svým dlouholetým kolegou a kamarádem panem Karlem Dlabalem a odtud společně řídili provoz prvních samosběrů a popelářských vozů. V prvním roce činil obrát společnosti 26 milionů korun, ale každým rokem se toto číslo dynamicky zvyšovalo, takže už v roce 2002 stálo v Perucké ulici č. 10 nové firemní sídlo, kam bylo možné kumulovat všechny stroje a zařízení, kterých postupně – společně s novými zakázkami – stále přibývalo. Od devadesátých let je Komwag ve službách Pražského hradu a uklízí zde nepřetržitě pro všechny demokratické prezidenty. Snaha o expanzi mimo Prahu zavedla firmu k zákazníkům s celorepublikovým působením z řad obchodních řetězců, bank a důležitou se stala zakázka na západ od Prahy v regionu Mníšek pod Brdy, kde Komwag poskytuje komplexní komunální služby v mnoha městysech a obcích. Za čas byl i vystavěný areál v Perucké ulici „malý“, a tak došlo k další investici do výstavby, která bezzbytku naplnila provozní a technické potřeby Komwagu. Vznikl tak moderní areál s dokonalým zázemím pro zaměstnance, a zároveň s odpovídající technickou podporou pro stroje a vozidla. Jistě není potřeba uvádět široký výčet služeb Komwagu jako svoz odpadu, úklid pěších a motoristických komunikací, instalace a obsluha odpadkových košů a speciálních košů na psí exkrementy, údržba zeleně, odstraňování graffiti a jiné. Kvalita poskytovaných služeb s sebou přinášela růst zákaznického portfolia. S přibývajícím množstvím odvezených odpadů a dalších statisíců čistěných metrů chodníků a ulic se rozšiřovala i paleta služeb o nové projekty a činnosti. Posléze se firma zapojila do magistrátních Systémů pro komplexní čištění a nakládání s odpady na území hlavního města. Pražané přivykli tomu, že lidé a stroje Komwagu pracují nejen na městské části Praha 2, ale potkávají je všude ve „velké Praze“. Oranžové vozy s výrazným modrým nápisem brázdí západ a jih Čech, stejně jako některá moravská města. Společnost Komwag drží trend v obnově vozového parku, takže oborově jako jedna z mála disponuje moderní technikou s průměrným stářím vozidel 5 let. Operuje s dostatečným počtem sněhových pluhů se sypači, vozů na svoz komunálního odpadu, nosičů velkoobjemových kontejnerů a samosběrných zametacích strojů. To umožňuje spolehlivý a operativní výkon všech zakázek. Veškeré činnosti jsou koordinovány dispečinkem využívajícím všech dostupných komunikačních kanálů. Jedním z hlavních měřítek úspěšnosti poskytovaných služeb je schopnost komunikace se zákazníkem. K tomu má společnost vybudovanou vlastní komunikační strategii, která je cílena přímo na uživatele služeb společnosti Komwag. Svým zákazníkům firma poskytuje servis 24 hodin denně, 7 dní v týdnu. Komwag zavedl a používá systém jakosti ČSN EN ISO 9001:2016, environmentální systém managementu ČSN EN ISO 14001:2016 a systém ochrany zdraví a bezpečnost při práci ČSN ISO 45001:2018. Silné a stabilní zázemí poskytují společnosti hlavní akcionáři: rakouská společnost REIWAG Facility Services GmbH a Městská část Praha 2.

INOVACE Komwag zahájil činnost na dalším novém překladišti, tentokrát pro západní regiony v Řevnici. Podařilo se mu získat dotační titul a pořídil tak novou třídící a lisovací linku za více jak 4 milióny korun pro pražské porvozy. Byl koupen výkonný parní tlakový stroj k ekologické likvidaci plevelů a desinfekci (což je v době pandemie Covid-19 velmi přínosné) a ihned byl, společně s další technikou, použit na rozsáhlých nových desinfekčních zakázkách pro hlavní město, Prahu 2, Pražský hrad a další firmy a instituce. Rovněž byl zahájen pro Komwag dosud neprobádaný nový obor podnikání v podobě čerpání kalových jímek.

HODNOTA ZNAČKY Je velice důležité, aby byla značka Komwag vždy snadno rozpoznatelná. Od samého počátku proto drží jednotný barevný styl, a tak o sobě dává na první pohled dobře vědět svojí oranžovou barvou vozů s modrým nápisem Komwag. Ten poskytuje celé portfolio služeb a produktů a snaží se být vždy jedním z prvních na trhu. Například v oblasti již zmíněného systematického sběru psích exkrementů a čištění graffiti patří mezi průkopníky. Cílovou skupinou jsou pro tuto firmu města, obce a vlastně i každý občan ČR, který možná není přímo objednatelem služby společnosti, ale je jejím koncovým uživatelem. Se značkou Komwag a jejím portfoliem se lze potkat po celé České republice, ale nejvíce jsou její zástupci hrdí na to, že firma má to privilegium uklízet pod okny všech demokratických prezidentů, které kdy naše země měla. Pražský hrad, to je to místo, kde značka Komwag každoročně potkají miliony návštěvníků skvoustou české státnosti. Hlavní předností společnosti Komwag je, že i v této komplikované době je její podnikání čisté a firma plní všechny své závazky a povinnosti. Zároveň má společnost stoupající tendenci dbát na ekologii a neustále se (nejen) v tomto směru zlepšuje. Z původního claimu značky „Čistě řešení“ se i proto vyvinul dnes výstižnější slogan „Čistě ekologicky“.

SPOLEČENSKY ODPOVĚDNÉ PODNIKÁNÍ Přestože svému okolí pomáhá společnost Komwag již svými službami (např. svoz a likvidace odpadu, zimní a letní údržba komunikací, údržba zeleně, odstraňování graffiti, psích exkrementů, aj.), v rámci společensky odpovědného chování každoročně přispívá na řadu aktivit ve svém okolí. Podporuje nejen kulturní dění (především) na obvodě Praha 2, jako je například Vinobraní, ale i mnohé významné výstavy pořádané Správou Pražského hradu či aktivity v Mníšeckém regionu a v lokalitě Dolní Berounka. Komwag je významným partnerem všech akcí RUNCZECH, kdy se podílí na technickém zajištění pražského maratonu, půlmaratonu a ostatních sportovních klání v rámci běžecké ligy. Velmi významnou akcí pro širokou veřejnost je každoroční EKOfestival, který je prioritně zaměřen na ekologii a třídění odpadů.

ZAJÍMAVOSTI 1. 4. 1996 – Založena společnost Komwag, podnik čistoty a údržby města, A. S. • Vozový park společnosti patří k nejmodernějším ve svém oboru. Průměrné stáří činí necelých 5 let, což je násobně méně než průměrné stáří vozidel v ČR. I oborově se jedná o velkou výjimku. • Za celou historii společnosti zaměstnanci nikdy nedostali mzdu se zpožděním. A to už odešlo z firemního účtu více než 50 tisíc mezd. • Areál společnosti Komwag A. S. byl v rámci výstavy stavby století republiky 1918–2018 zařazen mezi 16 architektury oceněných objektů na Praze 2.

Středověký maskaron na zahradě Schnirchova domu na Vinohradech v Mikovcově ulici

P R A H A 2

a její čtvrti

VYŠEHRAD • NOVÉ MĚSTO
VINOHRADY
NUSLE

NÁMĚTA A KONCEPCE PUBLIKACE, SESTAVIL
Michael Zachař

PŘEKLADY
Rosana Murcott

SAZBA
Kateřina Rovenská, Jiří Vašíček

REDAKCE
Lukáš Homola, Lea Trojanová

TECHNICKÁ REDAKCE
Ivan Exner, Martina Kapustová,
Kateřina Rovenská a Jiří Vašíček

ODBORNÁ SPOLUPRÁCE
Tomáš Bistřícký, Alena Krušinová

TYPOGRAFIE
Ivan Exner

BAREVNÁ ÚPRAVA OBRAZŮ
Interzeta

FOTOGRAFIE A REPRODUKCE OBRAZŮ
Petra Hajská, Alexandr Janovský a Kateřina Rovenská

PRODUKCE
Interzeta

VYDAL
Městská část Praha 2, 2022

TISK
Triangl, a. s.

NÁKLAD
500 kusů

ISBN 978-80-908471-0-1

